

Luk

Nga Kwairiinga Le'a Lo'oo La Luk 'e Giria

La Luk nga wane ni gulanga ne'e su'a le'a na girilana buka. La Luk nga Wane ni Kwairiinga ala Jisas Kraes 'amoe alata la Jisas 'e momoori 'ua, ma ngaia nga Jiu 'amoe la'u mola, ma nga alafuunga aana na'a Grik.

'Ina'o na ngaia bi'i giria nga buka lo'oo, ngaia 'e to'oru alata 'e aula fe'enia la Pol nga Wane ni Kwairiinga. Tani alata ngaa'i, ngaia 'e leka 'i Jerusalem fana agasilana lefu na'a ni 'ola 'e lau ai na alata ala Jisas. 'I burina ma ngaia 'e bi'i giria buka lo'oo. Ngaia 'e giria la'u nga buka suria 'olataa na Ta'a ni Kwairiinga gila agea, na'a gila fa'alataa Wane ni Kwairiinga.

La Luk 'e giria buka lo'oo fana wane ba'ita la Tofilasi. Tafe'ua 'e 'ilo'oo, ngaia 'e giri la'u mola fana ta'a 'e aula na gila 'ame Jiu, 'agila su'a na idumilai. La Luk 'e giria buka lo'oo la'u fana 'ani faate'enia nga Kwairiinga Le'a lo'oo suria la Jisas ngaia 'ola kwala'imori. Ma ngaia 'e siria ani faata'i folaa ai, na'a la Jisas 'e leka mai fana fa'amoorilana ta'a te'efou fofona fanua lo'oo 'i wado. Tani 'ola na'a la Luk 'e giri suria na la Jisas ngaia 'e iiri ba'ita na ta'a geni, ma ngaia ka 'uri fana kwaibooninga na ta'a 'e ria, ma ta'a gila nao.

Ni 'ola taringa'i 'ubulana buka lo'oo:

Futalana la Jisas, ma la Jon wane ni naruabunga
(1:5–2:52)

'Ina'o la Jisas 'e bi'i etaa nga taunga'inga (3:1–4:13)
 La Jisas agea taunga'inga 'i Galili (4:14–9:50)
 La Jisas leka 'i Jerusalem (9:51–19:27)
 Wiki 'ita'i la Jisas 'e to'oru 'i Jerusalem (19:28–21:38)
 La Jisas 'e mae ma ka moori fooru la'u (22:1-24)

Girigiringa ala Luk fala Teofilas

¹ Kwe Teofilas, nga ta'a 'e aula gila di'aia giringa suria ni 'ola lo'oo te'efou na'a la Jisas ngaia 'e agea 'i lalodaauru. ² Gila giri suria ni 'ola na'a 'imeeru meru longoa fa'asia nga ta'a na'a gila agasia ni 'ola lo'oori ne'e lau, ma gila ka kwairii la'u suria nga Kwairiinga Le'a lo'oo. ³ Ngaia na'a, kwe Teofilas, nau ku manata suria ngaia 'e le'a fana 'aku giri suria ni 'ola lo'oori famu, tofuna 'inau ku aruto'o le'a ai 'ola te'efou, 'ita no'o mai na etalana alafu-unga lo'oo. ⁴ Ma 'inau ku giri suria ni 'ola lo'oo fana 'i'oo 'ani su'aai nga to'onga na ni 'ola te'efou na'a gila kwaifa'ananau 'ania famu.

Nga enselo 'e kwairii suria futalana la Jon wane ni naruabunga

⁵ Na nga alata la Herod ngaia 'e ba'ita fafia gule'e lefu 'i Judea, te'e fataabu na'a latana la Sekaraea ngaia 'e to'oru na alata no'ona, ma ngaia na wane na fufu'iwane na fataabu gila fa'alata 'ania la Abaeja. Nga noni aana ni Elisabet ngaia 'e futa mai na nga fufutanga na fataabu na gila leka mai fa'asia la Eron, wane futa fe'enia la Moses, nga profet. ⁶ Nga abulongaa aga te'efou ngaia 'e odo maka le'a 'i na'ona God, suria gala lo'o 'e iiki suria

nga tagi ala God. ⁷ Tafe'ua, ma te'e 'ola momola, ne'e 'amoe agaa'a, gala 'ame to'o na ta wela, tofuna ni Elisabet ngaia 'e 'aiwane. Ma ngaia fe'enia kwaiina la Sekaraea, gaa'a gala koko'o no'o.

⁸ Te'e gani ngaa'i la Sekaraea ngaia 'e ru'u 'ubulana 'Ifi Abu na God, tofuna alata lo'oori nga alata na oguogunga na nga fataabu la Sekaraea ngaia 'ani agea nga taunga'inga na fataabu. ⁹ Ta'ua nga falafala na fataabu fana eefasilana tani fataabu la'u fana do'ofilana ai 'e si'ini 'e le'a, ne'e 'ilo'oo: Gila ka 'ui 'ania 'ola 'ilaka'u nga daisi fana eefasilana ni dai na te'e agea la'u nga taunga'inga na fataabu fana do'ofilana ai si'inilana 'e le'a 'i fofona uumu ni do'ofinga 'ubulana 'Ifi Abu na God.* Alata lo'oori, gila ka firia la Sekaraea, ma ngaia ka ru'u 'i 'ubulana 'Ifi Abu na God lo'oo, ¹⁰ ma ni ta'a 'e aula na gila to'oru 'i maa, gila ka fo'a na alata ne'e do'ofia nga 'ola 'e le'a lo'oori.

¹¹ Ma te'e enselo na God ka faata'i fala Sekaraea, ma ngaia 'e ula 'i gula le'a na uumu ni do'ofinga lo'oo. ¹² Alata la Sekaraea ngaia 'e agasia nga enselo lo'oo, ngaia ka lebe maka ma'u ba'ita. ¹³ Tafe'ua, ma nga enselo lo'oori ka fata 'ilo'oo fana, "Sekaraea, 'i'oo sia ma'u mola! God ngaia 'e longoa nga fo'anga amu, ma nga noni amu ni Elisabet te'e fa'afuta te'e wela wane, ma 'i'oo to'o fa'alata 'ania la Jon. ¹⁴ Ma 'i'oo to'o malale'a ba'ita, ma nga ta'a 'e aula la'u mola, tagila malale'a na alata lo'oo ngaia te'e futa mai ai! ¹⁵ Tofuna ngaia nga wane taringa'i 'i maana God. Ngaia 'e sia go'ufia mola waeni ma nga bia. Ma nga alata ngaia

* **1:9** Gila do'ofia nga ai si'inilana 'e le'a rua alata na te'e gani fana iiri ba'itangaa na God.

'e futa mai, nga Anoe 'ola Abu te'e nana'i no'o fe'enia. ¹⁶ Ngaia te'e orite'enia mai nga ta'a 'e aula 'i Israel te'ana Alafa nga God aaga. ¹⁷ Ma ngaia te'e leka mai 'i na'o na Kraes, ma te'e tegela'a 'ilaka'u la Elaeja nga profet. Ni dai na gila orisu'usu'u 'i laloaga, ngaia te'e oguga la'u, nga mama'a ma ni wela aana, tagila aile'a faga kwairiu. Ma ngaia te'e lamadu'aa manatana nga ta'a ne'e abulo'o, fana 'agila funi'oo le'a. Ma ngaia te'e sasari agau na nga ta'a fana nga Kraes, fana 'agila mamamania nga nigilana mai.”

¹⁸ Ma tofunu la Sekaraea 'e fitala mola, ngaia ka fata 'ilo'oo fana enselo lo'oori, “Nau taku su'a 'utaa na 'ola lo'oo na te'e lau? Suria nau fe'enia noni agu, mele koko'o te'efou no'o.”

¹⁹ Ma nga enselo ngaia 'e lamadu'aa ma ka fata 'ilo'oo: “Nau la Gebriel na'a nau ku to'oru firi fe'enia God. Ma God lo'oo 'e usunge'eni nau mai, fana 'aku alafuu fe'eni'o, ma 'inau 'aku kwairii te'amu na nga kwairiinga le'a lo'oo. ²⁰ Ma tofunu 'i'oo 'ame fito'o na fatalagu, nga ngiduna te'e gelo, mai 'i'oo sia alafuu tafa mola leleka ma ka nigi na alata na 'ola 'inau ku kwairii 'ania famu 'ani lau kwala'imori. Ma ni 'ola lo'oo tagila lau ai.”

²¹ Na alata no'ona nga ta'a na gila to'oru mamamania la Sekaraea lo'oo, gila ka 'alefo ba'ita, suria ngaia 'e to'oru aburu mai 'i 'ubulana 'Ifi Abu na God. ²² Ma alata la Sekaraea ngaia 'e leka mai 'i maa te'ana ta'a lo'oori, nga ngiduna 'e gelo no'o, ma ngaia 'ame alafuu no'o fe'enia nga ta'a lo'oori. Sui ma ta'a lo'oo te'efou, gila ka manata 'ilo'oo no'o: “Kwala'imori ba'ita, ngaia 'e agasia nga faata'inga 'i 'ubulana 'Ifi Abu na God.” Tofuna

na ngiduna 'e gelo no'o, ngaia ka alafuu mola 'ania nimana fana ta'a.

²³ Ma nga alata aana fana taunga'inga 'ubulana 'Ifi Abu na God ngaia 'e sui no'o, la Sekaraea bi'i ori la'u fani 'ifi aana. ²⁴ Ma ngaia 'ame aburu mola 'i burina, ma noni aana ni Elisabet 'e guru'a no'o, mai suria nima singari na'a, ngaia 'ame riu kwairiu no'o 'i maa fa'asia 'ifi agaa'a, ²⁵ ma ngaia ka fata 'ilo'oo, "Alata lo'oo, God ngaia 'e kwaibooni no'o agu, maka lafu nau no'o fa'asia maila nga laka'u 'inau ku to'oru mai ai maana ta'a 'e aula."

Nga enselo ngaia 'e kwairii suria futalana la Jisas

²⁶ Alata ni Elisabet ngaia 'e guru'a maka nana'i no'o suria ono singari, God 'e kwatea mai enselo Gebriel fana te'e fanua 'ubulana gule'e lefu 'i Galili na'a gila iiria 'i Nasaret. ²⁷ Ngaia 'e ngaria mai te'e alafuunga fana te'e wela geni laari'i na gila arufafia fana wane na latana la Josef, fana 'ani feea. La Josef ngaia 'e futa mai orioritana nga fufutanga ala Defete nga kiingi. Nga latana laari'i lo'oori ni Meri. ²⁸ Nga enselo ngaia 'e leka mai, ma ka fata 'ilo'oo fana, "Asua le'a kau! God ngaia 'e to'oru fe'eni'o maka nanamate'eni'o!"

²⁹ Alata ni Meri 'e longoa nga fatalana enselo lo'oori, nga manatangaa 'e nonifii, ma ngaia ka kwailo'ofia nga fa'afolaasilana nga alafuunga lo'oori na enselo ngaia 'e iiria fana. ³⁰ Sui ma enselo ka fata 'ilo'oo la'u fana, "Meri 'ae, 'i'oo sia ma'u mola, tofuna God ngaia 'e kwatea kwai'ofeinga famu. ³¹ Tofuna ngaia 'e firi'o, to'o guru'a, ma 'i'oo to'o fa'afuta te'e wela wane, ma to'o fa'alata 'ania la Jisas. ³² Ma ngaia te'e ba'ita, ma tagila fa'alataa

'ania Wela na God ne'e 'inato'o maka ba'ita 'e iiki. God te'e kwatea ngaia 'ani ba'ita fafia ta'a, 'ilaka'u wawarifuna la Defete. ³³ Ma ngaia te'e Kiingi fafia nga ta'a 'i Jiu furifuri, ma nga tegelangaa aana 'ato 'ani sui!"

³⁴ Ma ni Meri ka fata 'ilo'oo fana enselo lo'oori, "Nau ku lari'i mola, nau ku 'ame su'asuria 'ua ta wane. 'Utaa ma alafuunga lo'oo 'i'oo iiria fagu te'e lau?"

³⁵ Ma nga enselo lo'oori ngaia 'e lamadu'aa 'ilo'oo, "Nga Anoe 'ola Abu te'e sifo mai fafi'o, ma nga tegelangaa na God ne'e 'inato'o maka ba'ita 'e iiki te'e nana'i fe'eni'o. Tofuna 'i ngaia nga wela 'e abu lo'oori, tagila fa'alata 'ania nga Wela ala God. ³⁶ 'I'oo su'a na noni futangamu ni Elisabet. Nga ta'a te'efou gila iiria ngaia 'e 'ato no'o fana 'ani to'o na ta wela. Tafe'ua ngaia 'e koko'o no'o, tala'ina lo'oo ngaia 'e guru'a ma ka nana'i no'o suria ono singari. ³⁷ Tofuna te'efuta 'ola 'ame 'ato mola fana God."

³⁸ Ma ni Meri ka fata 'ilo'oo, "Nau ku siria 'ola lo'oo 'i'oo iiria fagu 'ani lau kwala'imori no'o mai fagu, tofuna nau nga geni ni taunga'inga na God." Alata ni Meri ngaia 'e fata 'ilo'oo mola, nga enselo ka leka no'o fa'asia.

Ni Meri ngaia 'e leka te'ana ni Elisabet

³⁹ Nga alata no'ona, ni Meri 'e sasari ma ka leka 'afe'aferu no'o fana te'e fanua 'e lalau 'i fataia na gule'e lefu 'i Judea. ⁴⁰ Alata ngaia 'e nigi, ngaia 'e ru'u 'i 'ifi ala Sekaraea, maka fata le'ale'a fana ni Elisabet. ⁴¹ Ma alata ni Elisabet 'e longoa nga fatalana ni Meri, nga wela ne'e guru'a 'ania 'e lebe ma ka 'asu no'o 'i 'ubulana. Ma nga Anoe 'ola

Abu ka sifo fafia ni Elisabet, ⁴² ma ngaia ka fata ba'ita 'ilo'oo, “Nga kwai'ofeinga famu 'e riufia ni noni te'efou, ma nga kwai'ofeinga la'u fana nga wela lo'oo 'i'oo guru'a 'ania. ⁴³ 'Ola 'e 'utaa na nga 'ola ba'ita lo'oo 'ani lau fagu, nga ga'ia Alafa agu 'e leka mai fana nga agasilagu! ⁴⁴ Tofuna alata 'inau ku longoa mola nga alafuunga amu, nga wela lo'oo 'inau ku guru'a 'ania 'e 'idu kwairiu no'o 'ubulagu, tofuna ngaia 'e malale'a ba'ita. ⁴⁵ Nga kwai'ofeinga famu tofuna 'i'oo fito'o ana nga fata-lana God famu te'e lau!”

Ni Meri ngaia 'e tafea God

- ⁴⁶ Ma ni Meri ka fata 'ilo'oo,
 “Nga mangogu 'e tafea God,
⁴⁷ ma nga mangogu 'e malale'a suria God 'e fa'amoori nau.
⁴⁸ Nau ku nguu tafea God,
 suria ngaia 'e madai nau, nau nga geni ku malofi'a mola,
 ma ku to'oru mola fana nga taunga'inga fana.
 Ngaia 'e eta tala'ina ma ka ori 'ala'a,
 nga ta'a te'efou gila ka iiri nau ku to'oru 'ania kwai'ofeinga ba'ita,
⁴⁹ suria ni 'ola ba'ita na God 'e agea fagu 'ania tegelangaa ana te'efou.
 Nga latana God 'e abu.
⁵⁰ Ngaia 'e faate'enia kwaimanadainga aana fana ta'a te'efou fe'enia nga ru'uru'ua aaga na gila fa'aba'ita.
⁵¹ Ngaia 'e tagwala nga nimana ne'e tegela'a ba'ita, maka tagale'enia nga ta'a na gila tafega 'i talaga.

52 Ngaia ka fa'asifoa nga ta'a ba'ita fa'asia nga tegelangaa aaga,
ma ka lafua wane gila malofi'a.

53 Ni wane na'a gila molo'u,
ngaia 'e langoniga 'ania ni 'ola le'a,
ma ngaia ka agea wane 'ola'a, ka galafa.

54-55 Ngaia 'e manata to'ona nga fataarunga'inga aana[†] ngaia 'e agea fana wawarifu dauru maka kwaibooni adauru, nga ta'a ni taunga'inga aana 'i Israel.

Ngaia 'ame manata mabolosia 'ani faate'enia kwailaeta'afiinga aana ne'e fataarunga'i 'ania fala Ebrahim,
ma fadauru la'u mola nga fufutanga aana 'ani nana'i firi!"

56 Ni Meri ngaia 'e to'oru fe'enia ni Elisabet suria oru singari, sui ma ngaia bi'i ori na fanua aana.

Nga futsalana la Jon wane ni naruabunga

57 Nga alata fana ni Elisabet 'ani fa'afuta ngaia 'e nigi no'o, maka fa'afuta te'e wela wane. 58 Ni ta'a ni kwaimaanga aana ma nga ta'a na nga fufutanga aana, gila longoa nga 'ola le'a na'a God ngaia 'e agea fana, ma gila ka malale'a ba'ita fe'enia.

59 Fiu maa'e gani 'e sui burina futsalana wela lo'oori, ma gila ka agea ta'ua nga falafala 'i Jiu fana kwaringa na lofona wela. Ma gila ka siria 'agila fa'alata 'ania ma'a aana la Sekaraea. 60 Tafe'ua, ma ni ga'ia ka fata 'ilo'oo, "Mooru sia fa'alataa mola 'ania lata no'ona! Nga latana la Jon."

[†] 1:54-55 La God eta fataarunga'i fala Ebrahim 'ubulana Jenesis 17:7.

⁶¹ Ma nga ta'a te'efou gila fata ma gila ka 'ilo'oo, “Te'efuta wane na fufutanga amoo'o 'ame to'o na lata lo'oori.”

⁶² Ma gila ka alafuu 'ania nimaga, ma gila ka kwatea faata'inga fana ma'a aana la Sekaraea, ma gila ka orisia fana lata lo'oo 'e siria 'agila fa'alata 'ania wela lo'oo.

⁶³ Ma la Sekaraea ka lalofiga, maka kwaisoe te'e kabe'ola fana giringa, ma ngaia ka giri 'ilo'oo, “Nga latana wela lo'oo la Jon.” Ma ta'a te'efou gila ka 'alefo ba'ita. ⁶⁴ Ma te'e alata lo'oori la'u mola, nga ngiduna la Sekaraea ka 'ulasi no'o, ma ngaia ka tafea no'o God. ⁶⁵ Ma nga ta'a lo'oo te'efou na gila ogu mai 'i no'ona, gila ka 'alefo ba'ita, ma nga kwairiinga suria ni 'ola lo'oori ka talo no'o 'i laloana ta'a na'a gila to'oru 'i fataia 'ubulana gule'e lefu 'i Judea. ⁶⁶ Ma nga ta'a te'efou na gila longoa 'ola lo'oori, gila ka manata suria, ma gila ka fata 'ilo'oo, “Nga wela lo'oo te'e lau fana wane 'utaa lo'oo?” Gila fata 'ilo'oo, suria gila su'aai nga tegelangaa ana God 'e to'oru fe'enia wela lo'oori.

La Sekaraea ngaia 'e tafea God

⁶⁷ Ma nga Anoe 'ola Abu ka fa'afongua no'o la Sekaraea mama'a ala Jon, ma la Sekaraea ka foule'enia nga fatalana God ma ka fata 'ilo'oo,

⁶⁸ “Agoru tafea God lo'oo,
ngaia God adauru ta'a 'i Jiu.

Ngaia 'e leka mai fana booni ladauru, nga ta'a aana,
ma fana nga fa'amoori ladauru.

⁶⁹ Ngaia 'e kwatea mai fadauru te'e wane kwaifa'amooringa ne'e to'o na tegelangaa ba'ita,

ne'e leka mai fa'asia fufutanga ala Defete,
nga wane ni taunga'inga na Alafa.

70 Ngaia 'e fataarunga'i mai fadauru na ni 'ola
lo'oo,

na fatalana ni profet abu mai na'o,

71 fana 'ani fa'amoori dauru fa'asia nga mari-
mae adauru ma fa'asia nga tegelangaa na
ta'a na'a gila aga mani adauru.

72 Ngaia ka fataarunga'i mai 'ani faate'enia nga
kwailaeta'afinga aana fana wawarifu
dauru,

ma ngaia ka manata to'ona nga
fataarunga'inga abu aana.

73 Ngaia ka fataarunga'i fana wawarifu dauru la
Ebrahim

74 na'a ngaia te'e lafu 'adauru fa'asia nga mari-
mae adauru,

fana 'aguru taunga'i fana ma goru sia ma'u
mola,

75 ma fana 'aguru to'oru 'ani abu maka odo
fana gani mai gani.”

76 Ma la Sekaraea ka fata 'ilo'oo fana wela aana
la Jon,

“Wela agu, tagila fa'alata'o 'ania profet na God ne'e
'inato'o maka ba'ita 'e iiki.

Ma to'o leka no'o 'i na'o na nga Kraes,

fana 'i'oo 'ani iiria fana ta'a lo'oo

'agila fa'aodoa nga tala mamania nga Kraes.

77 Ma to'o kwairii fana ta'a aana

na tagila to'o na mooringa alata God 'e
'olafanataa na rianga aaga.

78 Suria God adauru, ngaia wane fana
kwailaeta'afinga adauru.

'Ilaka'u nga sina 'e tata'e mai fe'enia
foola'angaa,

⁷⁹ nga wane ni kwaifa'amooringa adauru 'e
nigi mai fa'asia God fe'enia lalanga
fana ta'a na'a gila to'oru 'ubulana maa'e logo
na maenga.

Ma ngaia 'e kwaibooni adauru ma te'e talai
'adauru
fana nga aloalonga fe'enia God.”

⁸⁰ Ma wela lo'oo la Jon 'e ba'ita no'o, ma ka
tegela'a na Anoe 'ola Abu. Ma alata ngaia 'e ba'ita
no'o, ngaia 'e leka maka nana'i 'ubulana gule'e
lefu langalanga, leleka maka nigi na gani ngaia 'e
faata'i fana ta'a 'i Israel.

2

La Jisas ngaia 'e futa (Mat 1:18-25)

¹ Burina alata la Jon wane ni naruabunga 'e futa,
nga wane ba'ita na fanua ba'ita 'i Rom nga latana
la Ogastas, ngaia 'e arua te'e tagi fana ta'a na fanua
te'efou olofana foufounga aana, fana 'agila leka
'i fanua na wawarifuga fana nga girilana lataga
fana takisi. ² Ma ngaia na girigiringa eteeta gila
agea alata la Kwirinias ngaia 'e ba'ita fafia profins
'i Siria. ³ Ma nga ta'a te'efou, gila ka leka 'i fanua
aaga fana girilana lataga.

⁴ Ma la Josef 'e leka la'u mola fa'asia nga fanua
ngaia 'e to'oru ai 'i Nasaret na gule'e lefu 'i Galili,
maka leka fana gule'e lefu 'i Judea fana nga maa'e
fanua ala Defete na'a gila fa'alata 'ania 'i Betle-
hem, tofunu la Josef ngaia nga wane na fufutanga
ala Defete. ⁵ La Josef ngaia 'e leka no'o fana 'ani

giria nga latana fe'enia ni Meri, nga geni laka'u gila arufafi ai fana. Ma nga alata no'ona, ni Meri ngaia 'e guru'a no'o. ⁶ Ma alata gala nana'i 'i Betlehem, ngaia ka wela fii no'o fana fa'afutanga. ⁷ Ma ngaia ka fa'afuta nga wela wane eteeta aana, maka 'afua 'ania ruu, maka fa'aenoa 'i 'ubulana lefu na langonilana buruka, suria 'ifi fana 'agala foria fana 'agila to'oru ai, gila fongu te'efou no'o.

Enselo gila kwairii suria futalana la Jisas

⁸ Ma nga ta'a na gila aga suria sifisifi, gila nana'i 'ubulana keufa galangia la'u mola nga fanua no'ona, 'ubulana fe'e logo no'ona. ⁹ Nga enselo na God ka faata'i faga, ma nga lalanga ala God 'e lala 'afuiga, ma gila ka ma'u ba'ita. ¹⁰ Ma nga enselo lo'oori ka fata 'ilo'oo faga, “Mooru sia ma'u mola, suria 'inau ku ngaria mai kwairiinga le'a lo'oo fana fa'amalale'alana ta'a te'efou. ¹¹ Tala'ina lo'oo nga wane ni kwaifa'amooringa amooru 'e futa 'i 'ubulana fanua ala Defete 'i Betlehem, ma ngaia na nga Kraes, nga Alafa. ¹² Ma nga faata'inga famooru ne'e 'ilo'oo: Mooru tamooru agasia te'e wela sisika na'a gila 'afua 'ania ruu, ngaia 'e eeno na lefu fana fangarilana buruka.”

¹³ Gila lebe mola ma mole'e enselo fa'asia 'i langi gila ka faata'i la'u mola fe'enia enselo laka'u, ma gila ka tafea God ma gila ka 'ilo'oo,

¹⁴ “Tafea God 'i Langi,

nga aloalonga fana ta'a na fanua lo'oo 'i wado na'a God 'e malale'a fe'eniga.”

¹⁵ 'I burina nga enselo gila ori fani 'i Langi, nga ta'a gila aga suria sifisifi lo'oori gila ka alafuu kwairiu faga ma gila ka 'ilo'oo, “Goru leka madi

fani Betlehem 'aguru agasia nga 'ola lo'oo God 'e fata 'i suria fadauru.”

¹⁶ Ma gila ka leka 'afe'aferu, ma gila ka daria ni Meri fe'enia la Josef, ma gila ka agasia nga wela sisika lo'oo 'e eeno na lefu fana langonilana buruka. ¹⁷ Alata gila agasia, gila ka fata suria nga 'ola lo'oo enselo gila iiria faga suria nga wela lo'oori. ¹⁸ Nga ta'a gila longoa, ma gila ka 'alefo ba'ita na alafuunga lo'oo gila kwairii 'ania. ¹⁹ Ni Meri ngaia 'e manata to'ona 'ola lo'oori, maka gonia mola 'ubulana mangona. ²⁰ Nga ta'a gila aga suria sifisifi gila ka ori, ma gila ka baatafea God fafia ta'ina 'ola te'efou na gila longoa, ma gila ka agasia ne'e kwala'imori 'ilaka'u no'o nga enselo 'e iiria faga.

²¹ Fiu maa'e gani 'e sui burina fitalana la Jisas, ma gila ka ngaria fana 'agila kwaria lofona wela lo'oori, ma gala ka fa'alata 'ania la Jisas, nga lata laka'u nga enselo 'e iiria fana ni Meri, alata ngaia 'ame guru'a 'ua.

Gila ngaria la Jisas fana 'Ifi Abu na God

²² Ma nga alata ngaia 'e nigi no'o fala Josef fe'enia ni Meri 'agala fa'akwari 'agaa'a no'o 'ilaka'u nga Tagi ala Moses ngaia 'e iiria 'i burina fa'afutanga.* Sui ma, gala bi'i ngaria nga wela lo'oori fana 'Ifi Abu na God 'i Jerusalem fana 'agala kwatea fana God, ²³ 'ilaka'u gila giria 'e sui no'o 'i 'ubulana Tagi ala Moses gila 'ilo'oo, “Nga

* **2:22** 'I burina ta noni 'i Jiu ngaia 'e lafia nga wela, gila iiria ngaia 'e siunga'a. 'Ilo'oo ngaia ka to'oru 'i 'ifi suria oru akwala ma oru maa'e gani burina fa'afutalana wela. Sui ngaia te'e bi'i kwatea nga tabonga fana nga Alafa.

wela wane na'ona'o, tagila kwatea no'o fana God.”

²⁴ Gaa'a gala kwatea la'u nga tabonga 'ania rua me'e toruodu, 'ilaka'u nga Tagi ala Moses 'e iiria. Nga tabonga lo'oo 'ani fa'akwaria ni Meri.

²⁵ Ma nga alata lo'oori, te'e wane latana la Simion ngaia 'e to'oru 'i Jerusalem. Ngaia nga wane 'e odo, maka fini fo'asia God, maka to'oru ni kwaimamaningaa fana nga alata God 'ani fa'amooria nga ta'a 'i Israel. Nga Anoe 'ola Abu ngaia 'e to'oru ana, ²⁶ maka iiria ngaia te'e moori leleka maka nigi na alata ngaia 'e agasia nga Kraes na God 'e fataarunga'i 'ania fana fa'amoorilana ta'a aana. ²⁷ Nga Anoe 'ola Abu ngaia 'e talaia la Simion, maka leka fana 'Ifi Abu na God, ma ngaia ka agasia la Josef fe'enia ni Meri, alata gala ngaria mai nga wela sisika lo'oori la Jisas, ta'ua gala agea ni 'ola na Tagi ala Moses ne'e iiria fana agelai.

²⁸ Sui ma la Simion ka lafua nga wela lo'oori 'ania nimana, maka baatafea God 'ilo'oo,

²⁹ “God, fataarunga'inga laka'u amu fagu, wane ni taunga'inga amu, ngaia 'e kwala'imori no'o.

Ngaia na, 'inau ku to'omia no'o fana 'aku mae, tofunu manatalgu 'e tori no'o.

³⁰ Tofuna alata lo'oori, nau ku agasia no'o 'ania maagu nga wane na 'i'oo kwatea mai fana 'ani fa'amooria nga ta'a.

³¹ Ngaia nga wane na'a 'i'oo sasari agau aana, fana ta'a te'efou tagila agasia.

³² Wane ni fa'amooringa lo'oo, ngaia 'e 'ilaka'u nga uunu,

tofuna ngaia 'e faate'enia nga kwaisiriinga
amu fana ta'a na gila 'ame Jiu.

Ma ngaia ka fa'aba'ita 'ameeru ta'a 'i Jiu
meeru ta'a amu.”

³³ Nga ma'a aana ma ni ga'ia la Jisas, gala ka
'alefo ba'ita alata gala longoa ni 'ola lo'oori la
Simion ngaia 'e alafuu 'ania suria nga wela lo'oo.

³⁴ Ma la Simion ka nanamate'eniga. Sui, ma ngaia
ka fata 'ilo'oo fana ni Meri, nga ga'ia, “Nga wela
lo'oo wela na God ngaia 'e firia 'ua no'o mai. Ni
ta'a 'e aula 'i Israel tagila to'o na mooringa tofuna,
ma nga aulalana ta'a 'i Israel tagila abasi fa'asia
God tofuna gila 'ame fito'o na fatalana. Ngaia lo'oo
te'e faate'enia God fana ta'a, ma ta'a 'e aula tagila
ma'asiri ana, ³⁵ fana 'ani faate'enia nga manata-
laga ne'e nagwa. Ma nga kwaimanadainga ba'ita
te'e nigi amu ni Meri, ma te'e 'ilaka'u nga naifi ne'e
to'o 'i nonimu 'e fii 'e iiki.”

³⁶ Te'e me'e noni 'e nao ngaia 'e nana'i la'u mola
na alata no'ona, nga latana ni Ana, ma ngaia nga
noni ni rioriota la'u mola, ma ngaia 'e koko'o no'o.
Ngaia nga wela geni ala Faniuel nga fufutalaa ala
Asa. Ni Ana alata ngaia 'e laari'i, ngaia 'e 'afe maka
nana'i fe'enia la kwaiina fana fiu farisi, ³⁷ mala
kwaiina ka mae mola, ma ngaia 'e nigi no'o na
kwaru akwala ma fai farisi aana.† Ngaia 'e to'oru
mola fana lekanga mola 'ubulana 'Ifi Abu na God
fana abu fangafanga ma fo'asilana God suria gani
ma logo. ³⁸ Ni Ana alata lo'oori la'u mola, ngaia
'e daria la Josef fe'enia ni Meri, maka baatafea
God, maka alafuu suria nga wela lo'oori fana ta'a

† **2:37** Grik ngaia 'ame wataga. Bala ngaia 'e nao fana kwaru
akwala ma fai farisi.

te'efou na gila to'oru la'u mola mamania alata na God 'ani fa'amooria ta'a 'i Jiu ma ta'a 'i Jerusalem.

³⁹ Alata la Josef fe'enia ni Meri gala fa'asua ni 'ola te'efou na'a Tagi ala Moses 'e iiria, gala ka ori no'o fani fanua agaa'a 'i Nasaret na nga gule'e lefu 'i Galili. ⁴⁰ Nga wela lo'oori 'e ba'ita maka tegela'a, maka ka to'o na su'a'olanga. Ma kwaimaanga ana God 'e nana'i fe'enia.

La Jisas ngaia 'e to'oru 'ubulana nga 'Ifi Abu na God

⁴¹ Furifuri na'a ma'aana ala Jisas ma ni ga'ia gala leka fani 'i Jerusalem fana fe'e gani ba'ita na Fafangalaa na Tala Riunga. ⁴² Ma alata la Jisas ngaia 'e nigi na akwale'e farisi ma ruaai, gila ka leka na fafangalaa lo'oori suria nga falafala aaga. ⁴³ I burina fafangalaa lo'oori 'e sui, mala ma'a ana ma ni ga'ia gala ka ori no'o, mala Jisas ka ole mola 'i Jerusalem, ma gala 'ame su'a mola ana. ⁴⁴ Gala madafia iiria ngaia 'e leka no'o fe'enia nga oguogunga lo'oori, ma gala ka leka mola suria maa'e gani la'ula'u. Sui ma, gala bi'i eta fana kwailofilana laloana ta'a ni futanga aaga, ma nga ta'a ni kwaimaanga agaa'a. ⁴⁵ Ma alata gala kwailo, ma gala 'ame daria no'o, ma gala ka ori no'o fani Jerusalem. ⁴⁶ Ma 'i burina oruna maa'e gani gala bi'i daria 'i 'ubulana 'Ifi Abu na God. Jisas 'e to'oru fe'enia nga ta'a ni kwaifa'ananaunga 'i Jiu, ma ngaia ka longo faga, maka kwaiorisi suria ni 'ola gila fa'ananaua 'ania. ⁴⁷ Ma nga ta'a te'efou no'ona gila longo suria alafuulana, gila 'alefo ba'ita na su'a'olanga aana ma ni lamadu'aanga aana.

⁴⁸ Ma alata la Josef ma ni Meri gala agasia, gala ka 'alefo ba'ita. Ma ni ga'ia ka iila 'ilo'oo fana, “Wela agu, 'i'oo manata 'utaa famee'e lo'oo? Mama'a amu mai nau, mele kwailo mai ofi'o, ma mele ka manadai'o 'e iiki.”

⁴⁹ Ma la Jisas ka orisi 'agaa'a 'ilo'oo, “Fe'ua lo'oo molo kwailo'ofi nau? To'omia amolo su'a mola ai 'inau ku nana'i mola lo'oo 'ubulana 'ifi na Ma'aagu.” ⁵⁰ Tafe'ua gaa'a gala 'ame su'a mola na nga fa'aladamilana alafuunga lo'oo 'e iiria fagaa'a.

⁵¹ Sui ma, la Jisas bi'i ori fe'eni 'agaa'a fana fanua 'i Nasaret, maka lo'o no'o suria gaa'a. Ma ni ga'ia 'e manata 'i suria ni 'ola lo'oori te'efou fana alata 'e aburu. ⁵² Ma la Jisas 'e ba'ita, ma funi'oonga aana ka ba'ita la'u mola, ma God ngaia fe'enia ta'a lo'oo gila malale'a la'u fe'enia.

3

La Jon 'e iiria ta'a 'agila sasari agau fana nigilana nga Kraes

(Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Jon 1:19-28)

¹ Ma alata lo'oo, 'e nigi no'o ana akwale'e farisi ma nima ai na'a la Taebirias 'e ba'ita fafia nga fanua ba'ita 'i Rom, ma la Pontus Paelat ka ba'ita fafia gule'e lefu 'i Judea, ma la Herod wane ba'ita fafia gule'e lefu 'i Galili, ma la Filip nga wane ni futanga aana 'e aga suria gule'e lefu 'i Iturea ma 'i Trakonaetis, ma la Lisantias ka aga suria gule'e lefu 'i Abilin. ² Alata lo'oo la'u mola, la Anas ma la Kaeafas gaa'a rua alafa ni suuabunga na ta'a 'i Jiu na fanua 'i Jerusalem. Ma alata lo'oo, God 'e alafuu te'ala Jon nga wela ala Sekaraea, alata ngaia 'e to'oru no'o 'i 'ubulana gule'e lefu

langalanga. ³ Ma la Jon ka leka na gule'e lefu ri'itana ka'o 'i Jodan. Ma ngaia ka fata 'ilo'oo fana ta'a, "Moru abulo mai fa'asia nga rianga amooru, ma moru ka naruabu, fana God 'ani 'olafanataa na rianga amooru." ⁴ Ngaia 'e 'ilaka'u la Aesea nga profet 'e giria mai na'o maka 'ilo'oo, ☆

"Te'e wane ngaia 'e o'omae 'i 'ubulana gule'e lefu langalanga maka 'ilo'oo,

'Nga Alafa ngaia te'e nigi mai!

Ta'a mooru fa'aodoa nga tala fana!

⁵ Ma mooru ka fa'afonua nga lefu ne'e wanawana'a ma moru ka ofotaa nga tale'e busu ma tale'e iile.

Ma moru ka fa'aodoa nga tala ne'e 'e'eola ma mooru ka fa'adada nga tala ne'e ngan-gala'a.*

⁶ Ma ta'a te'efou tagila agasia na'a God 'ani fa'amooriga.' "

⁷ Ma ta'a 'e aula gila leka mai te'ala Jon fana 'ani naruabu aga. Ma la Jon ka fata 'ilo'oo fana tani ta'a ngaa'i, "Mooru 'ilaka'u no'o ru'uru'ua na nga waa. Mooru moru madafia iiria naruabunga te'e fa'amoori 'amooru fa'asia kwa'ikwa'inga na God, tafe'ua ma moru 'ame abulo mola fa'asia rianga amooru? Suria manatanga mooru 'e kuta, ma moru sia talafia la'u kwa'ikwa'inga na God. ⁸ Moru agea mola ni 'ola ne'e faate'enia moru abulo mai fa'asia nga abulongaa 'ame le'a amooru. Ma moru

☆ **3:4** Aesea 40:3-5 * **3:5** Nga verse lo'oori fa'aladamia nga ta'a na gila 'ame odo, 'e to'omia fana 'agila bulota'i mai fa'asia rianga aaga te'ana God.

sia manata 'ilo'oo mola 'i 'ubulana manata lamooru, "Ameeru nga ta'a meru futa na nga fufutanga ala Ebrahim lo'oo. 'Ato fana kwa'ikwa'inga na God 'ani nigi ameeru.' Mai nau ku kwairii odo no'o ai famooru, ngaia 'e wada'u mola fana God 'ani ngaria ta me'e fou na ni me'e fou lo'oo, maka launge'enia 'ania fufutanga ala Ebrahim. ⁹ Ma alata lo'oo, God ngaia 'e sasari agau no'o na kwa'ikwa'inga, 'ilaka'u nga wane 'e dau na naifi, maka sasari agau fana tofulana 'ai lo'oo. Ma ni 'ai ne'e 'ame fungu 'ania ta lode ai ne'e le'a, te'e tofuga, maka to'osiga 'i 'ubulana eele."

¹⁰ Sui ma nga ta'a no'ona gila orisia la Jon ma gila fata 'ilo'oo, "'Olataa na'a tameru agea 'ani faate'enia na'a 'imeeru meru abulo mai fa'aisa rianga ameru?"

¹¹ Mai ngaia ka lamadu'aga maka 'ilo'oo, "Lauta te'efuta wane ngaia to'o na rua me'e ruu, ngaia 'ani kwatea nga ruana me'e ruu no'ona aana fana nga wane ne'e 'ame to'o na ta me'e ruu. Ma lauta te'efuta wane ngaia 'e to'o na fangalaa, ngaia 'ani dalo'ia."

¹² Ma tani wane na gila ngaria bata fana takisi, gila nigi la'u mai fana naruabunga, ma gila ka orisia ma gila ka 'ilo'oo, "Wane kwaifa'ananaunga, 'olataa na'a tameru agea 'ani faate'enia na'a 'imeeru meru abulo mai fa'aisa rianga 'ameeru?"

¹³ Ma la Jon ka fata 'ilo'oo la'u, "Moru ogua mola bata ne'e to'omia bata na'a tagi 'e iiria. Mooru sia soea mola bata ne'e riufia bata lo'oori."

¹⁴ Ma tani wane ni fununga gila ka orisia la'u 'ilo'oo, "Ma 'ameeru lo'oo, 'olataa na'a tameru

agea 'ani faate'enia na'a 'imeeru meru abulo mai fa'asia rianga ameeru?"

Ma ngaia ka fata 'ilo'oo faga, "Mooru sia ulange'enia ta wane fana kwatelana bata famooru. Ma mooru sia fa'ama'ua mola ta'a fana ngarilana bata aaga. Ma mooru ka aile'a mola fe'enia nga bata na gila foria mooru 'ania."

¹⁵ Ta'a gila kwaimamani fana nigilana mai nga Kraes, nga wane na God 'e firia 'ani fa'amooria nga ta'a aana, sui ma gila ka madafia 'ilo'oo, "Bala la Jon no'o na Kraes." ¹⁶ Tafe'ua, ma la Jon 'e alafuu 'ilo'oo faga, "Nau ku naruabu amooru mola 'ania ka'o, tafe'ua ma wane na te'e nigi mai ngaia 'e ba'ita riuhi nau. Mai nau ku 'ame to'omia 'aku rubea nga me'e butu 'i 'a'aena. Mai ngaia te'e naruabu amooru 'ania Anoe 'ola Abu ma 'ania eele.† ¹⁷ Mai ngaia 'e sasari agau no'o fana to'ole'enilana ta'a te'efou, 'ilaka'u nga wane 'e 'efoa nga 'u'ui 'ola 'e le'a fa'asia nga 'e'efona. Ma ka ogua ni 'u'ui 'ola le'a 'i 'ubulana nga 'ifi ni goni'olanga, maka do'ofia no'o nga 'e'efona 'ubulana nga eele ne'e sia mae la'u."

¹⁸ Ma la Jon ka kwairii suria nga Kwairiinga Le'a lo'oo faga 'ania fatanga 'e aula, ma ngaia ka fata faga fana 'agila lo'o suria nga fatalana God. ¹⁹ Ma alata lo'oori la'u mola, la Jon 'e fata tegela iiki fala Herod, nga wane ne'e Kiingi fafia gule'e lefu lo'oo, tofuna la Herod ngaia 'e feea ni Herodias, nga 'afe na 'asina la Filip, ma ngaia 'e agea ni 'ola 'e ria 'e aula la'u mola. ²⁰ Ma nga 'ola ne'e 'e ria 'e iiki no'o

† **3:16** Nga taunga'inga na nga wane ni taunga'inga fana rubelana me'e butu fa'asia 'a'aena nga wane ba'ita aana.

na la Herod 'e agea na'a, ngaia 'e gemasia la Jon, maka arua 'ubulana lokafu.

*Nga naruabunga ala Jisas
(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)*

²¹ Mai na'ona alata la Jon ngaia 'e to'oru 'ubulana lokafu, ngaia 'e naruabu no'o na ta'a 'e aula. La Jisas 'e leka mai, ma la Jon ka naruabu ana. Alata Jisas 'e fo'a, ma nga lalo ka 'ulasi, ²² ma nga Anoe 'ola Abu ngaia ka sifo mai fafia 'ilaka'u te'e me'e bola. Ma te'e kwala 'e 'ola 'e leka mai fa'asia 'i Langi maka 'ilo'oo, "T'oo no'o na'a wela agu na'a nau ku kwaimaa famu, mai nau ku aile'a ba'ita fe'eni'o."

*Nga idu futalanga
suria la Jisas
(Mat 1:1-17)*

²³ Ma alata lo'oo la Jisas ngaia 'e to'omia no'o oru akwale'e farisi fafia futalana, ngaia 'e eta no'o fana lekanga kwairiu fana kwaifa'ananaunga. Ma ta'a te'efou, gila manata 'ilo'oo la Jisas ngaia nga wela ala Josef lo'oo mola.

La Josef lo'oo ne'e futa mai ana la Hilae.

²⁴ La Hilae ngaia 'e futa ana la Matat,
la Matat 'e futa ana la Lifae,
la Lifae 'e futa ana la Melkae,
la Melkae 'e futa ana la Danae,
la Danae 'e futa ala Josef lo'oo.

²⁵ La Josef lo'oo nga wela ala Matataeas,
la Matataeas 'e futa ala Emos,
la Emos 'e futa ala Neham,
la Neham 'e futa ala Eslae,
la Eslae 'e futa ala Nagae.

²⁶ La Nagae nga wela ala Meata,

la Meata 'e futa ala Matataeas,
la Matataeas 'e futa ala Semein,
la Semein 'e futa ala Josek,
la Josek 'e futa ala Joda.

²⁷ La Joda nga wela ala Joanan,
la Joanan 'e futa ala Risa,
la Risa 'e futa ala Serababel,
la Serababel 'e futa ala Sialtiel,
la Sialtiel 'e futa ala Nirae.

²⁸ La Nirae nga wela ala Melkae,
la Melkae 'e futa ala Adae,
la Adae 'e futa ana la Kosam,
la Kosam 'e futa ana la Elmadam,
la Elmadam 'e futa ana la Er.

²⁹ La Er nga wela ala Josua,
la Josua 'e futa ana la Elaesa,
la Elaesa 'e futa ana la Jorim,
la Jorim 'e futa ala Matat,
la Matat 'e futa ala Lifae.

³⁰ La Lifae nga wela ala Simion,
la Simion 'e futa ala Juda,
la Juda 'e futa ala Josef,
la Josef 'e futa ala Jonam,
la Jonam 'e futa ala Elaeakim.

³¹ La Elaeakim nga wela ala Milia,
la Milia 'e futa ala Mena,
la Mena 'e futa ala Matata,
la Matata 'e futa ala Netan,
la Netan 'e futa ana ala Defete.

³² La Defete nga wela ala Jesi,
la Jesi 'e futa ana la Obed,
la Obed 'e futa ala Boas,
la Boas 'e futa ana la Salmon,
la Salmon ne'e futa ala Nason.

³³ La Nason nga wela ala Aminadab,
la Aminadab 'e futa ala Admin,
la Admin ne'e futa ala Anae,
la Anae 'e futa ala Hesron,
la Hesron 'e futa ala Peres,
la Peres 'e futa ala Juda.

³⁴ La Juda nga wela ala Jekob,
la Jekob 'e futa ala Aesak,
la Aesak ne'e futa ala Ebrahim,
la Ebrahim 'e futa ala Tera,
la Tera ne'e futa mola ala Neho.

³⁵ La Neho nga wela ala Sirag,
la Sirag 'e futa ala Riu,
la Riu 'e futa ala Pileg,
la Pileg 'e futa ala Eba,
la Eba 'e futa ala Sela.

³⁶ La Sela nga wela ala Keinan,
la Keinan ne'e futa ala Afaksad,
la Afaksad 'e futa ala Siem,
la Siem 'e futa ala Noa,
la Noa 'e futa mola la Lamek.

³⁷ La Lamek nga wela ala Metusala,
la Metusala 'e futa ala Enok,
la Enok 'e futa ala Jered,
la Jered ne'e futa ala Mahelalel,
la Mahelalel 'e futa ala Kenan.

³⁸ La Kenan nga wela ala Enos,
la Enos 'e futa mola ala Set,
la Set ne'e futa ala Adam nga wela ala God.

4

*La Saetan ngaia 'e
irito'ona la Jisas
(Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)*

¹ Nga Anoe 'ola Abu ngaia ka sifo fafia la Jisas, ma la Jisas ka ori mai fa'asia nga ka'o 'i Jodan, ma nga Anoe 'ola Abu ka talaia fana 'ubulana gule'e lefu langalanga. ² Ma la Saetan ka irito'ona la Jisas suria fai akwale'e gani. Ma ni gani lo'oori, la Jisas 'ame 'ania no'o ta fangalaa, ma ngaia ka molo'u no'o.

³ Ma la Saetan ka fata 'ilo'oo fana, "Tofuna 'i'oo nga Wela na God, 'oi fata fana fou lo'oo 'ani lau na beret."

⁴ Ma la Jisas ka lamadu'aa maka 'ilo'oo, "Nga Girigiringa Abu 'e iiria, 'Nga wane 'ame momoori 'ania fangalaa 'i talana.'"☆

⁵ Sui mala Saetan ka talaia fana gouna me'e busu, ma 'afe'aferu ngaia ka faate'enia fana nga foufoula te'efou na fanua lo'oo 'i wado. ⁶ Ma ngaia ka fata 'ilo'oo fala Jisas, "Nau taku kwatea nga foufoula lo'oo te'efou ma ta'ina 'ola le'a lo'oo te'efou famu. 'I'oo su'aai ni 'ola lo'oo te'efou God 'e kwatea fagu, mai nau ku su'asuria 'aku kwatea te'efou fana wane ni dai na 'inau ku firia. ⁷ Ma lauta 'i'oo bobouruuru, moko fo'osi nau, nau taku kwatea 'ola lo'oo te'efou famu."

⁸ Ma la Jisas ngaia 'e lamadu'aa maka 'ilo'oo, "Nga girigiringa Abu 'e iiria, 'Te'e God amu no'o na 'i'oo to'o fo'osia, ma 'i'oo to'o taunga'i fana.'" "

⁹ Sui mala Saetan ka talaia la'u mola fana fanua ba'ita 'i Jerusalem, maka fa'aulaa na te'e lefu ne'e lau 'i langi fofona 'Ifi Abu na God. Ma ngaia ka fata 'ilo'oo fala Jisas, "Tofuna 'i'oo nga Wela na God, 'oi olo fani wado, ¹⁰ suria nga Girigiringa Abu 'e iiria,

☆

'La God te'e kwatea mai nga enselo aana te'amau

ma tagila aga suri'o,

¹¹ ma gwa'a nga 'a'aemu 'e sia to'o mola na te'efuta me'e fou.' ”

¹² Ma la Jisas ngaia ka lamadu'aa ma ka 'ilo'oo, “Nga Girigiringa Abu 'e iiria la'u mola 'ilo'oo, “I'oo sia irito'ona mola Alafa na ngaia God amu.’ ”☆

¹³ 'I burina la Saetan 'e irito'ona la Jisas 'ania ni 'ola lo'oori te'efou, ngaia ka leka no'o fa'asia la Jisas na alata no'ona ma ka mamania alata ngaa'i 'ani irito'ona la'u mola.

La Jisas 'e tala'ae no'o fana agelana taunga'inga aana

(Mat 4:12-17; Mak 1:14-15)

¹⁴ Ma nga tegelangaa na Anoe 'ola Abu ngaia 'e to'oru fe'enia la Jisas, ma ngaia ka ori no'o fana gule'e lefu 'i Galili. Ma nga kwairiinga suria 'e talofia 'ubulana nga fanua lo'oo te'efou. ¹⁵ Ma ngaia ka kwaifa'ananau 'ubulana 'ifi ni fo'anga aaga ma nga ta'a te'efou gila ka tafea no'o.

Nga ta'a 'i Nasaret gila ma'asiri ala Jisas

(Mat 4:12-17; Mak 1:14-15)

¹⁶ Sui ma la Jisas bi'i leka fani Nasaret, fanua 'e ba'ita mai ai. Na nga Sabat, gani na mamalonga, ngaia 'e ru'u 'i 'ubulana 'ifi ni fo'anga na Jiu suria nga falafala aana. Ma ngaia ka ula fana nga idu-milana nga Girigiringa Abu, ¹⁷ ma gila ka kwatea nga ebeeba na profet la Aesea 'e giria mai na'o. Ma ngaia 'e fu'ea, maka daria lefu la Aesea 'e giria maka fata suria nga Kraes,

¹⁸ “Nga Anoe 'ola ana God 'e sifo fafi nau,

☆ **4:12** Diuteronomi 6:16

tofuna ngaia 'e firi nau fana 'aku kwairii suria
nga Kwairiinga Le'a lo'oo
fana ta'a gila galafa.

Mai ngaia ka kwate nau mai
fana 'aku foulange'enia fana ta'a gila gauga,
'agila arube.

Ma 'aku gulaa nga ta'a na maaga 'e boko.

Ma 'aku rubea nga ta'a na wane gila 'ame aga le'a
aaga.

¹⁹ Ma nau 'aku kwairii 'ania, alata ngaia 'e nigi no'o
mai

fana nga Alafa 'ani fa'amooria nga ta'a aana.”

²⁰ Alata la Jisas ngaia 'e idumia 'e sui, ngaia ka
fu'e fafia nga ebeeba lo'oo, maka orite'enia fana
wane ne'e aga suria 'ifi ni fo'anga na Jiu, maka
to'oru 'i wado 'ani kwaifa'ananau. Ma nga ta'a
te'efou na gila to'oru 'i 'ubulana nga 'ifi ni fo'anga
na Jiu lo'oo, gila ka bubu totonga'i ana. ²¹ Ma
la Jisas ka etaa nga alafuunga no'o faga 'ilo'oo,
“Nga Gigiringa Abu lo'oo, 'e lau kwala'imori no'o
tala'ina lo'oo, moru longoa 'inau ku idumia kau
famooru.”

²² Ma nga ta'a te'efou gila ka 'alefo ba'ita tofuna
alafuulana 'e le'a. Sui ma gila ka fata 'ilo'oo,
“'Ilo'oo ma wela ala Josef 'amoe lo'oo?”

²³ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo faga, “Nau ku
su'asuria amooru tamoru fata 'ilo'oo fagu, ‘Wane
ni gulanga 'oi gulaa'o madi talamu.’ Ma tamooru
fata 'ilo'oo la'u fagu, “Oi agea madi 'ubulana fanua
amu ni 'ola laka'u meru lolongoa 'i'oo agea mai
'ubulana fanua 'i Kapaneam.’ ”

²⁴ Sui ma la Jisas ka fata 'ilo'oo la'u, “Nau ku iiria
nga 'ola kwala'imori famooru, ngaia 'e 'ato fana

'agila iiri ba'ita na profet 'i 'ubulana fanua aana 'i talana. ²⁵ Nau ku iiria la'u mola famooru, ni geni 'e aula 'i Israel na'a gila nao, gila to'oru na alata no'ona la Elaeja nga profet 'e to'oru ai. Ma alata laka'u nga ne'u 'ame to'o suria oru farisi ma ono singari, ma nga molo'unga ba'ita ka riu la'u na fanua adauru te'efou. ²⁶ Ma God 'e 'ato 'ani kwatea la'u mola la Elaeja te'ana ni me'e nao na'a gila 'i Israel. Tafe'ua, ma ngaia 'e kwatea mola la Elaeja te'ana te'e me'e nao na'a ngaia me'e noni 'i Israel 'amoe na'a ngaia 'e to'oru na fanua 'ubulana gule'e lefu 'i Saedon. ✧ ²⁷ Ma nga ta'a 'e aula 'i Jiu 'i Israel na gila kuu, na alata la Elaesa ngaia 'e profet. Mai ngaia 'ame gulaa mola ta wane aga. Te'e la Neman nga wane na ngaia nga wane 'i Israel 'amoe ne'e leka mai fa'asia fanua 'i Siria na'a la Elaesa 'e gulaa." ✧

²⁸ Ma alata gila longoa ni 'ola lo'oori, nga ta'a te'efou 'ubulana nga 'ifi ni fo'anga na Jiu, gila ka ogaria. Gila ogaria tofuna la Jisas 'e iiria God te'e boonua mola nga te'e ta'a na gila 'ame Jiu, mai gila ka 'amoe. ²⁹ Lo'oo gila tata'e, ma gila ka taria la Jisas fa'asia nga fanua lo'oo. Ma gila ka taria la Jisas fana gouna 'ato na'a nga fanua aaga ngai ai, fana 'agila geua la Jisas 'i wado, 'ani mae. ³⁰ Tafe'ua, ma ngaia 'e leka mola 'i laloana nga ogunga no'ona, maka leka mola fa'asiga.

*La Jisas 'e gulaa nga wane na'a adalo 'e bo'ea
(Mak 1:21-28)*

³¹ Sui ma la Jisas bi'i leka fani Kapaneam, te'e fanua na gule'e lefu 'i Galili. Ma alata na Sabat,

gani na mamalonga fana ta'a 'i Jiu, ngaia ka kwaifa'anana fana ta'a no'ona. ³² Ma nga ta'a na gila ogu mai te'ana 'i 'ubulana 'ifi ni fo'anga na Jiu, gila 'alefo ba'ita na kwaifa'ananaunga aana, tofunu la Jisas 'e alafuu 'ania tegelangaa fa'asia God. ³³ Ma te'e wane na'a adalo 'e bo'ea, ngaia 'e to'oru la'u 'i no'ona. Adalo laka'u 'e o'omae ba'ita 'ilo'oo mai fana, ³⁴ “La Jisas wane 'i Nasaret, nau ku su'amu 'i'oo nga Wane Abu ana God. 'Olataa na 'i'oo siria 'ani agea ameeru? Bala 'i'oo leka mai fana ngada lameeru ta'ua lo'oo?”

³⁵ La Jisas ka belo nga adalo lo'oo, maka 'ilo'oo, “‘Oi noto, moko ru'u mai maa fa'asia wane lo'oo.” Ma nga adalo lo'oo ka to'osia wane lo'oori 'i wado 'i maana ogunga lo'oori, maka ru'u no'o mai fa'asia. Ma nga wane lo'oori 'ame mala mola.

³⁶ Nga ta'a na'a gila ogu 'i no'ona, gila 'alefo ba'ita, ma gila ka orisiga kwaiiriu, ma gila ka 'ilo'oo, “Nga kwaifa'ananaunga 'utaa ne'e 'ilo'oo? Wane lo'oo 'e belote'enia nga adalo 'ania tegelangaa, ma gila ka 'akwa te'efou no'o 'i maa!” ³⁷ Nga kwairiinga suria la Jisas ka tagafia 'ubulana fanua te'efou ri'itana gule'e lefu lo'oori.

La Jisas 'e gulaa ta'a 'e aula
(*Mat 8:14-17; Mak 1:29-34*)

³⁸ Sui ma la Jisas ka leka no'o fa'asia nga 'ifi ni fo'anga na Jiu, maka leka no'o 'i 'ifi ala Saemon. * Nga fungona geni la Saemon, 'e fii 'ania noni'ago'agonga na alata no'ona. Ma gila ka soea la Jisas fana 'ani gulaa. ³⁹ La Jisas 'e ru'u maka ula 'i gegena furi na noni lo'oo, maka taria

* **4:38** Ruana lata ala Saemon la Pita

noni'ago'agonga lo'oo fa'asia. Ma nga noni lo'oo ka gwari'a no'o, maka tata'e, maka kwatea no'o fangalaa faga.

⁴⁰ Ma alata sina 'e suu no'o, ma gani na mamalonga fana ta'a 'i Jiu 'e sui no'o, ta'a 'e aula gila ngaria mai nga ta'a nga fiinga kwaitatari 'e tagisiga te'ala Jisas. Ma la Jisas 'e arua nimana fafiga, maka gulaga te'efou. ⁴¹ No'ona la'u mola, adalo 'e aula gila ka 'akwa fa'asia ta'a no'ona, ma gila ka o'omae 'ilo'oo, "T'oo nga Wela ana God."

Ma la Jisas 'e rui totonga'i na nga adalo no'ona gila sia fata mola, tofuna gila su'asuria 'e sui no'o na'a ngaia nga Kraes, nga wane na God 'e firia fana fa'amoorilana ta'a aana.

⁴² Usugani alata 'e kwa'aria no'o, la Jisas 'e leka no'o fa'asia fanua lo'oo 'i Kapaneam fana te'e lefu 'e aloalo. Ma ta'a gila ka eta no'o fana kwailonga 'ofia. Alata gila daria, gila ka fata 'ilo'oo fana, "T'oo sia leka mola fa'asia fanua lo'oo." ⁴³ Tafe'ua, mala Jisas 'e fata 'ilo'oo faga, "God 'e kwate nau mai fana foule'enilana nga Kwairiinga Le'a lo'oo. Ngaia 'e le'a 'aku leka la'u mola 'ubulana tani fanua ngaa'i la'u, fana 'aku foule'enia na'a God 'e ba'ita fafia ta'a aana."

⁴⁴ Ma la Jisas ka kwairii 'ania nga Kwairiinga Le'a lo'oo 'ubulana ni 'ifi na fo'anga na Jiu na gule'e lefu 'i Judea.†

5

*La Jisas 'e firia nga fufu'iwane eteeta aana
(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)*

† 4:44 Tani girigiringa ngaa'i iiria 'i Galili.

¹ Te'e fe'e gani ngaa'i, la Jisas 'e ula maka kwaifa'ananau 'i gegena asi 'i Genesaret, ma ta'a 'e aula gila su'usu'u mai te'ana fana longolana fatalana God. * ² Ma ngaia ka agasia rua baru na ni wane ni deenga gila 'akwasia mola 'i maritakwa alata gila ta'umia nga fulai aaga. ³ Ma la Jisas ka fane 'i 'ubulana baru ala Saemon, maka iiria ana fana 'ani 'idu sisika fa'asia 'i su'e. Ma la Jisas ka to'oru 'i 'ubulana baru no'ona, ma 'e bi'i fa'ananau nga ta'a lo'oo.

⁴ Ma alata 'e kwaifa'ananau 'e sui mola, ngaia ka fata 'ilo'oo fala Saemon, "Mooru 'idu la'u kau fana lefu 'e loboa, sui ma moru ala 'ania nga fulai amooru fana 'amoru daua ii'a.

⁵ Ma la Saemon ka lamadu'aa 'ilo'oo, "Wane ni kwaifa'ananaunga, 'imeeru meru kweo no'o suria logo la'ula'u lo'oo, ma meru 'ame daua no'o ta ii'a. Tafe'ua, suria fatalamu, nau taku ala no'o 'ania fulai lo'oo." ⁶ Ma alata gila ala 'ania fulai laka'u, nga fulai laka'u ka fongu no'o na ii'a, ma nga fulai galangi ka mou no'o. ⁷ Sui ma gila ka lalofia ni wane ni kwaimaanga aaga 'ubulana nga baru ngaa'i la'u, fana 'agila leka mai, ma gila kwaibooni aga. Sike'ena gila nigai mai, ma gila fa'afonua rua baru lo'oo 'ania ii'a leleka ma 'e galangi ka kuruu no'o. ⁸ Alata la Saemon Pita 'e agasia ni 'ola lo'oori, ngaia 'e bobouruuru 'i 'a'aena la Jisas, maka fata 'ilo'oo, "Alafa leka kau fa'asi nau! Nau nga wane ku ria."

⁹ La Saemon fe'enia ni ta'a na gila to'oru la'u 'i lo'oo gila ka 'alefo ba'ita na ii'a 'e aula na'a gila daua. ¹⁰ Ma nga rua wane na gala taunga'i fe'enia

* **5:1** Nga lata ngaa'i la'u na Genesaret 'e Galili.

la Saemon, na latagaa'a la Jemes ma la Jon, nga rua wela ala Sebedi gala ka 'alefo ba'ita la'u mola. Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fala Saemon, “Osia ma'u mola. Mai na'o 'i'oo dee na ii'a, tafe'ua ma 'e 'ita tala'ina maka ori 'ala'a, 'i'oo to'o deea la'u nga ta'a fana 'agila fito'o ala God.”

¹¹ Ma alata gila nigi no'o 'i su'e, gila ka 'akwasia no'o nga baru aaga suria oone, ma gila ka 'akwasia ni 'ola aaga te'efou, ma gila ka leka no'o fe'enia la Jisas.

*La Jisas 'e gulaa te'e wane nga kuu 'e lau ana
(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)*

¹² Te'e fe'e gani ngaa'i, la Jisas 'e to'oru 'i 'ubu-lana te'e fanua no'ona, ma te'e wane 'e kuu, 'e to'oru la'u mola no'ona. Alata ngaia 'e agasia la Jisas, ngaia 'e leka mai te'ana, maka bobouruuru 'i na'ona, maka laeta'a maka fata 'ilo'oo, “Alafa, lauta 'i'oo 'uri, moko gulaa nau mai.”

¹³ 'Ilo'oo la Jisas 'e tagwala kau nga nimana, maka galo 'i nonina wane lo'oo, maka fata 'ilo'oo, “Kiu, nau ku 'uri. Labemu 'e gwari'a no'o.” Ma 'afe'aferu mola 'i burina me'e fatanga lo'oo la Jisas 'e iiria, nga kuu lo'oo ka sigi no'o fa'asia wane lo'oo.” ¹⁴ Sui ma la Jisas ka bu'ota'i kau te'ana nga wane lo'oo maka fata 'ilo'oo fana, “Osia kwairii la'u te'ana te'efuta wane na 'ola lo'oo. Tafe'ua, ma to'o leka madi te'ana nga fataabu, moko faate'enia nga labemu fana, 'ani su'asuria na'a 'i'oo gwari'a no'o. Sui moko kwatea nga tabonga na la Moses 'e

iiria fana ta'a te'efou 'agila fa'ato'oa na'a nga kuu lo'oo 'i labemu 'e sigi no'o."†

¹⁵ Tafe'ua, ma nga kwairiinga suria ni 'ola lo'oo la Jisas 'e agea 'e tagafia no'o lefu 'e aula, ma ta'a 'e aula gila ka leka mai te'ana fana longolana kwaifa'ananaunga aana ma fala Jisas 'ani gulaga la'u fa'asia nga fiinga aaga. ¹⁶ Ma alata 'e aula, la Jisas 'e leka mola fa'asia ta'a fana lefu aloalo fana fo'anga.

*La Jisas 'e gulaa nga wane nonina 'e mae
(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)*

¹⁷ Te'e gani ngaa'i, alata la Jisas 'e kwaifa'ananau 'ubulana te'e 'ifi, tani Farasii fe'enia ta'a ni kwaifa'ananau na Tagi ala Moses, gila to'oru la'u mola 'i no'ona. Gila leka mai fa'asia fanua 'e aula na gule'e lefu 'i Galili fe'enia 'i Judea, ma 'i Jerusalem. Ma nga tegelangaa ana God 'e to'oru fe'enia la Jisas, fana gulalana ta'a na'a gila fii.

¹⁸ Ma tani wane ngaa'i gila ngaria mai te'e wane nga nonina 'e mae, gila ngaria mai 'i fofona nga futa'i. Gila ka di'ai tegela'a fana ru'unga 'i 'ifi fe'enia, fana 'agila arua 'i 'a'aena la Jisas fana 'ani gulaa. ¹⁹ Tafe'ua, ma tofunu nga ogunga lo'oo 'e ba'ita 'e iiki, ngaia 'e 'ato no'o faga fana ngarilana kau te'ala Jisas. Sike'ena gila ka ngaria wane lo'oori, ma gila fane fe'enia 'i fofona 'ifi, ma gila 'ulasia me'e kwakwa ba'ita. Sui ma gila fa'asifoa wane lo'oo 'i fofona nga fufu te'ala Jisas. ²⁰ Alata la Jisas 'e agasia nga fito'onga aaga ngaia ka fata

† **5:14** Ta'a na kuu 'e lau aaga, tagila faate'eniga 'i talaga te'ana fataabu na'a gila gulaa no'o fana 'agila to'oru la'u fe'enia ta'a 'ubulana fanua.

'ilo'oo fana wane lo'oo nonina 'e mae, “Alakwa agu nau ku 'olafanataa no'o na rianga amu.”

²¹ Ma Farasii fe'enia ta'a kwaifa'ananaunga na Tagi ala Moses gila ngu'u ngu'u moo no'o laloaga, ma gila ka fata 'ilo'oo, “Fu'u wane! Wane 'utaa lo'oo 'e fata 'ilo'oo? Ngaia 'e fa'atooto'ome'enia fe'enia God. Ngaia 'ato fana wane 'ani 'olafanataa na rianga. Te'e God ne'e su'asuria 'ani 'olafanataa na rianga.”

²² La Jisas 'e su'a mola na manatanga 'ubulana mangoga, maka fata 'ilo'oo faga, “Moru sia manata 'ino'ona la'u.”

La Jisas 'e su'aai na'a gila tagoto'o te'e God na'a te'e gulaa no'o wane. ²³ Ngaia ne'e fata 'ilo'oo, “Lauta 'inau ku fata 'ilo'oo, 'Rianga amu, nau ku 'olafanataa no'o ai,' me'e 'ato 'ani agasia te'efuta 'ola. Lauta 'inau ku iiria 'ilo'oo, 'Tata'e, moko leka,' ²⁴ nau ku bi'i faate'enia famooru na 'inau, Wela na Wane, nau ku to'o na tegelangaa lo'oo 'i wado fana 'aku 'olafanataa na rianga.”

Sui ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fana wane laka'u labena 'e mae, “Nau ku iiria famu, tata'e no'o, ngaria nga futa'i amu, moko leka no'o 'i fanua.”

²⁵ Te'e alata no'ona mola, wane no'ona 'e tata'e 'i na'oga, 'e ngaria nga futa'i aana, maka ori no'o 'i fanua aana fe'enia baatafengaa ba'ita fana God. ²⁶ Ma ta'a te'efou gila 'alefo ba'ita no'o, ma gila ka baatafea God suria gila agasia 'ola ba'ita God 'e agea.

*La Jisas 'e soea la Lifae 'ani lado 'i burina
(Mat 9:9-13; Mak 2:13-17)*

²⁷ Buri ni 'ola lo'oo, la Jisas 'e leka la'u kau 'i maa, maka agasia la Lifae, nga wane ni ngarilana bata

na takisi, 'e to'oru na lefu ne'e taunga'i ai. La Jisas ka fata 'ilo'oo fana, “‘Oi leka mai fe'eni nau.” ²⁸ La Lifae 'e tata'e, maka 'akwasia ni 'ola aana te'efou, maka leka no'o fe'enia la Jisas.

²⁹ Sui ma la Lifae ka agea te'e fafangalaa ba'ita fala Jisas 'i 'ifi aana. Ma alata lo'oo la'u mola, ta'a 'e aula fana ngarilana bata na takisi fe'enia tani ta'a ngaa'i la'u, gila keto fe'enia la Jisas. ³⁰ Tani Farasii ma ta'a ngaa'i ni kwaifa'ananaunga na Tagi ala Moses gila ka ogaria, ma gila ka fata 'ilo'oo fana fufu'iwane ala Jisas, “Ngaia 'ame to'omia 'ani keto maka go'u fe'enia ta'a fana ngarilana bata na takisi ma ta'a ngaa'i 'e ria 'ino'ona.”

³¹ La Jisas 'e fata faga 'ilo'oo, “Ta'a na'a gila 'ame fii, gila 'ame siria wane ni gulanga, tafe'ua ta'a na'a gila fii, na gila bo'obo'o fana wane ni gulanga.

³² Nau ku 'ame leka mai fana ta'a na gila odo no'o 'agila abulo mai, tafe'ua ma nga ta'a na abulongaa aga 'e ria ngai lo'oo naku leka mai fana laefilaga fana orite'enilaga te'ana God.”

*Kwaiorisinga suria
abu ketonga*

(Mat 9:14-17; Mak 2:18-22)

³³ Tani ta'a ngaa'i gila fata 'ilo'oo fala Jisas, “Alata 'e aula nga fufu'iwane ala Jon gila abu keto fana fo'anga, ma nga fufu'iwane na Farasii gila 'ino'ona la'u mola. 'Utaa na fufu'iwane amu gila keto ma gila go'u mola?”

³⁴ La Jisas 'e lamadu'aa maka fata 'ilo'oo, “Ame to'omia ta'a na'a gila to'oru na fafangalaa na afo-longa 'agila abu keto mola. Suria na alata alakwa fooru ngaia mola 'ua fe'eniga, ta'a tagila aile'a.

³⁵ Tafe'ua, ma alata te'e nigi mai tagila ngaria nga alakwa fooru fa'asiga. Sike'ena ma tagila bi'i abu keto bu'i, tofuna na gila kwaimanadai.”

³⁶ Sui ma la Jisas ka fata 'ania tarifulaa faga maka 'ilo'oo, “Ngaia 'ame to'omia fana 'amoru ngaria ta sisii'i ruu fooru fana bobolo'ulana nga ruu ne'e biri no'o. Lautu moru agea ni 'ola lo'oo, nga sisii'i ruu fooru lo'oo te'e kasia no'o ruu 'ua lo'oo, tofuna ruu fooru ngaia 'e rugurugula 'i burina nga ta'umilai, ma ruu fooru 'ame aga le'a fe'enia nga ruu 'ua lo'oo. ³⁷ Ma moru su'a la'u mola ai, ngaia 'e 'ato fana te'efuta wane 'ani arua nga waeni fooru 'i 'ubulana wa'i 'ua na susungana nanigot, tofuna wa'i 'ua lo'oo 'ame ngasi. Lautu ngaia 'e agea 'ola 'ilo'oo, alata nga waeni lo'oo 'e fane mai, ngaia te'e kasia no'o wa'i 'ua lo'oo, ma waeni lo'oori te'e akiri, ma wa'i lo'oo 'e ria no'o.‡ ³⁸ Ngaia na ta'a 'ani arua mola waeni fooru 'ubulana nga wa'i fooru.

³⁹ “Alata wane 'e go'ufia nga waeni 'ua, ngaia 'e 'ato 'ani siria nga waeni fooru. Suria ngaia te'e fata 'ilo'oo, ‘Nga waeni 'ua lo'oo go'ufilai 'e le'ale'a moo'o no'o.’”§

6

La Jisas 'e ba'ita fafia Sabat (Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)

‡ **5:37** Fa'aladanga lo'oo faate'enia la Jisas ngaria mai nga kwaifa'ananaunga fooru fa'asia falafala 'i Jiu. § **5:39** Nga ta'a 'i Jiu gila siria mola daunga suria falafala ngai aga tafe'ua la Jisas ngaria mai kwaifa'ananaunga fooru lo'oo 'e le'a riufia falafala na ta'a 'i Jiu.

¹ Te'e fe'e Sabat ngaa'i, gani na mamalonga, la Jisas fe'enia wane na fufu'iwane aana gila leleka, ma gila ka leka 'ubulana te'e langa'a na witi. Ma alata na gila leka no'ona, fufu'iwane aana gila ka 'oia nga fufungui 'ola ai ma gila ka 'alagaa 'i nimaga, ma gila bi'i 'ania. ² Ma alata ta'a na Farasii gila agasia, gila ka fata 'ilo'oo, "Ola lo'oo moru agea 'e mousia no'o Tagi ala Moses, tofuna moru 'oia nga witi ma moru ka alagaa 'i nima moru, nga 'ola ta'ua taunga'inga na Sabat."

³ La Jisas ka orisiga 'ilo'oo, "Nau ku su'aai mooru moru idumia Girigiringa Abu na 'ola laka'u la Defete ma nga fufu'iwane aana gila agea mai na'o. Ma alata no'ona, la Defete fe'enia ni wane aana gila molo'u, ⁴ ma ngaia ka leka 'ubulana 'Ifi na God, ma alafa ni suuabunga ka kwatea beret gila fa'aabua fana God fana la Defete. Ma la Defete 'e 'ania nga beret lo'oori, maka kwatea gula ngaa'i fana ni wane laka'u aana, ma gila ka 'ania no'o. Tafe'ua, ma nga tagi 'e alamia mola fana te'e fa-taabu na God na gila mola fana 'anilai.'"* ⁵ Sui mala Jisas ka fata 'ilo'oo, "Nau, nga Wela na Wane, nau ku to'o na tegelangaa fana 'aku iiria 'ola fana ta'a 'agila agea mola te'efuta 'ola na gani lo'oo na mamalonga."

⁶ Ma te'e Sabat ngaa'i, la Jisas 'e leka 'ubulana 'ifi ni fo'anga na Jiu maka kwaifa'ananau. Ma te'e wane ngaa'i la'u 'i no'ona nima gula le'a aana 'e mae. ⁷ Ma tani wane ni kwaifa'ananaunga na

* **6:4** Ma goru 'ame agasia 'ubulana Girigiringa Abu na'a God 'e ogaria fala Defete. La Jisas 'e siria 'ani faate'enia fana ta'a na Farasii na'a ngaia 'ame odo la'u fana 'agila ogaria.

Tagi ala Moses ma ni Farasii gila to'oru la'u mola 'i no'ona, ma gila ka aga aga lauta la Jisas 'ani gulaa wane lo'oo na Sabat suria gila siria fatanga fafia la Jisas. Lautu ngaia 'e gulaa wane lo'oo, ma gila siria 'agila fata maana la Jisas tofuna ngaia 'e mousia Tagi ala Moses na gulanga, 'ola lo'oo gila manata suria 'ilaka'u nga taunga'inga.

⁸ Ma la Jisas 'e su'a mola na manataga, maka fata 'ilo'oo fana wane lo'oo nimana 'e mae, "Tata'e mai, moko ula 'i na'ona ta'a lo'oo te'efou." Ma wane lo'oo 'e tata'e maka ula no'ona. ⁹ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fana ni Farasii ma ni wane kwaifa'ananaunga na Tagi ala Moses, "Nau ku orisi 'amooru madi, 'olataa na'a tagi adauru 'e alamia fana 'aguru agea na gani na mamalonga? Ngaia 'e alamia agelana 'ola 'e le'a, 'amoe ma agelana 'ola 'e ria? Ngaia 'e alamia nga fa'amoorilana wane, 'amoe ma kwa'ilana wane?" ¹⁰ La Jisas 'e fata 'ilo'oo 'e sui, ma ngaia ka aga kwairiu faga, maka fata 'ilo'oo fana wane lo'oo nimana 'e mae, "Tagwala nimamu." Te'e alata no'ona mola, ngaia 'e tagwala kau nimana, ma nimana 'e le'a no'o. ¹¹ Ma alata lo'oo gila agasia, gila ka ogaria ba'ita, ma gila ka alafuu oguogu fana 'olataa 'agila agea ala Jisas.

La Jisas 'e firia nga akwale'e wane ma ruaai ni Kwairiinga aana.

(Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹² Te'e fe'e alata ngai la'u, la Jisas 'e fane fana gouna me'e busu fana 'ani fo'a. Fe'e logo la'ula'u no'ona, ngaia 'e fo'a te'ana God. ¹³ 'Usugani no'ona, ngaia 'e soea mai fufu'iwane aana te'ana, maka firia akwale'e wane ma ruaai,

maka fa'alataga 'ania Wane ni Kwairiinga. ¹⁴ Nga lataga: la Saemon na'a la Jisas 'e fa'alataa 'ania la Pita, mala Andru nga wane gala futa aana, mala Jemes, mala Jon, mala Filip, mala Batolomiu, ¹⁵ mala Matiu, mala Tomas, mala Jemes wela ala Alfeas, mala Saemon nga wane na ta'a 'i Jiu laka'u gila siria 'agila taria ta'a 'i Rom fa'asia 'i Israel, ¹⁶ mala Judas nga wela ala Jemes, mala Judas Iskariot nga wane na'a ngaia te'e 'olonge'enia la Jisas fana marimae aana.

*La Jisas 'e kwaifa'ananau maka gulaa nga ta'a
(Mat 4:23-25)*

¹⁷ La Jisas 'e sifo mai fa'asia gouna me'e busu no'ona fe'enia nga akwala ma rua Wane ni Kwairiinga laka'u aana, maka ula na lefu 'e ote fe'enia nga ogunga ba'ita lo'oori na ta'a ni lelekanga aana. Ma ta'a 'e aula la'u mola na'a gila leka mai fa'asia gule'e lefu 'i Judea, fe'enia fanua ba'ita 'i Jerusalem, ma nga fanua 'i Taea ma 'i Saedon na'a gila to'oru suria asi, gila leka la'u mola no'ona. ¹⁸ Gila leka mai fana longolana la Jisas, ma fala Jisas 'ani gulaga fa'asia nga fiinga aaga. Ma ta'a na'a gila to'o na adalo gila leka la'u mai te'ala Jisas 'ani gulaga. ¹⁹ Ma ta'a te'efou gila ka 'aferu kau fana 'agila gema to'ona la Jisas, tofunu nga tegelangaa 'e leka mai fa'asia fana gulalana ta'a te'efou.

*Aile'anga ma kwaimanadainga
(Mat 5:1-12)*

²⁰ La Jisas 'e aga kau fana ta'a ni leleka aana maka fata 'ilo'oo,
“Aile'anga famooru ta'a na'a mooru galafa,

tofuna God 'e ba'ita fafi 'amooru.

21 Aile'anga famooru ta'a na'a mooru molo'u na
alata lo'oo,
tofuna tamooru bote la'u.

Aile'anga famooru ta'a na'a mooru aani na alata
lo'oo
tofuna tamooru 'osa la'u.

22 Aile'anga famooru alata nga ta'a gila aga mani
amooru,
ma gila gulete'eni 'amooru,
ma gila ka fata ngada 'amooru,
ma gila iiri ngadaa lata mooru
tofuna moru lo'o suri nau, nga Wela na Wane.

23 Moru malale'a, ma moru ka olo 'ania aile'anga
ba'ita alata na'a ta'a gila age 'ino'ona amooru,
suria nga foforinga ba'ita 'e sasari famooru 'i
Langi. Nau ku iiria 'ola lo'oo suria ta'a ni wawar-
ifuga gila agea no'o ni 'ola 'ame le'a na profet mai
na'o.

24 “Tafe'ua, te'e ria tala'esia no'o famooru nga ta'a
na'a mooru dari'ola'a na alata lo'oo tofuna
kwakwaeinga amooru moru to'o ai 'e sui
no'o.

25 Ngaia te'e ria tala'esia no'o famooru nga ta'a
na'a moru bote na alata lo'oo tofuna ta-
mooru molo'u.

Ngaia te'e ria tala'esia no'o famooru ta'a na'a moru
'osa na alata lo'oo, tamoru kwaimanadai,
ma tamoru aani.

26 Ngaia te'e ria tala'esia no'o famooru alata na'a
ta'a gila iiri ba'ita amooru, tafe'ua nga
wawarifuga gila agea la'u mola 'ola lo'oo
fana ni profet na kotonga.”

Kwaifa'ananaunga suria kwaimaanga fana marimae

(Mat 5:38-48; 7:12a)

²⁷ La Jisas 'e fa'ananauga la'u 'ilo'oo, "Nau ku iiria famooru ta'a na moru lo'oo suria fata-lagu, mooru kwaimaange'enia fana nga marimae amooru, ma moru ka age le'a fana ta'a na'a gila aga mani amooru. ²⁸ Ma moru ka fo'asia God, fana 'ani nanamate'enia ta'a na'a gila fata ngada 'amooru, ma moru ka fo'a fana ta'a na'a gila agea ni 'ola 'e ria amooru. ²⁹ Ma lauta ta wane 'e fida 'i babarimu, 'oi alamia 'ani fidaria la'u mola gule'e babari ngaa'i. Ma lauta ta wane 'e ngaria nga ruu amu fana alata na gwari, 'oi alamia 'ani ngaria la'u nga sote amu fana. ³⁰ Ni dai ne'e kwaisoe amu, kwatea 'olataa ne'e soea amu. Ma lauta ta wane 'e ngaria 'ola na ni 'ola amu, 'i'oo sia soea la'u fana orite'enilai famu. ³¹ 'Olataa na'a moru siria nga ta'a matari 'agila agea famooru, tamoru agea la'u mola faga.

³² "Ma lauta moru kwaimaa mola fana ta'a na gila kwaimaa famooru, moru sia ngaria mola ta foforinga. 'T'oo su'aai gwa'a ta'a 'e ria gila kwaimaa la'u mola fana ta'a na'a gila kwaimaa faga. ³³ Ma lauta moru age le'a mola fana ta'a na'a gila age le'a famooru, 'ato amoru ngaria la'u ta foforinga. Suria ta'a 'e ria gila age 'ino'ona la'u mola. ³⁴ Ma lauta moru kwate mola fana ta'a na tagila lamadu'aa famooru, 'ato no'o amooru ngaria la'u ta foforinga. 'T'oo su'aai na'a ta'a 'e ria gila age 'ino'ona la'u mola fana ta'a abulongaa aaga 'e ria, fana 'agila lamadu'aa la'u mola faga. ³⁵ Tafe'ua ma tamoru kwaimaa fana marimae amooru, ma tamooru age le'a la'u faga, ma lauta

moru kwatea te'efuta 'ola, mooru sia mamania la'u fana du'alai. Lautu moru age 'ilo'oo, tamooru ngaria nga foforinga ba'ita, ma nga abulongaa 'amooru te'e faate'enia na 'i mooru fu'i ru'uru'u ana God ne'e 'inato'o maka ba'ita 'e iiki. Suria God 'e kwaimaa le'a fana ta'a ne'e ria ma ta'a na'a gila 'ame aile'a fafia 'olataa na'a God 'e agea faga. ³⁶ Moru kwaimaa ma mooru laeta'afia ta'a 'ilaka'u nga Ma'aa moru 'i Langi 'e laeta'afi 'amooru.”

*Kwaifa'ananaunga suria sufalana wane ngaa'i
(Mat 7:1-5)*

³⁷ “Mooru sia sufaa mola te'efuta wane ngaa'i, fa'asia God ta sufaa 'amooru la'u. Ma moru sia kwatea mola nga kwa'ikwa'inga fana ta wane ngaa'i, fa'asia God ta kwatea nga kwa'ikwa'inga famooru. Moru 'olafanataa la'u mola na rianga na wane ngaa'i ne'e agea amooru, ma God te'e 'olafanataa na rianga amooru. ³⁸ Moru kwatea ni 'ola fana ta'a, ma God te'e kwate la'u famooru. Ma God te'e kwatea nga kwakwatenga ne'e 'ilaka'u wane laka'u 'e fa'afonua nga wa'i ni 'ola ne'e dedea, leleka ma ka fongu maka akiakiri no'o. Ma God te'e kwatea famooru, 'ilaka'u la'u na'a mooru kwate fana nga ta'a matari.”

La Jisas 'e kwaifa'ananau suria bu'ota'inga na wane

³⁹ La Jisas 'e fata la'u suria tarifulaa faga maka 'ilo'oo, “Nga wane na maana 'e logo, ngaia 'e 'ato 'ani talaia la'u wane ngaa'i na maana 'e logo. Lautu ngaia 'e agea 'ilo'oo, gaa'a te'efou tagala 'esi 'agaa'a 'ubulana kiru. ⁴⁰ 'Ilo'oo la'u mola, nga wane ni nanau'olanga mola 'e 'ato 'ani riufia

nga wane ne'e kwaifa'anana ana. Ma lauta nga wane ni nanau'olanga 'e ngaria te'efou na 'ola na'a wane ni kwaifa'ananaunga 'e kwatea fana, ngaia 'e 'ilaka'u no'o nga wane ni kwaifa'ananaunga.

⁴¹ “Ola fe'ua 'i'oo to'o na rianga ba'ita, ma 'i'oo to'oru mola fana iirilana wane ngaa'i na'a me'e rianga sisika ngai ana? 'Ola 'e fe'ua 'i'oo agasia nga ngaru ngai 'ubulana maana wane ni futanga amu, mai 'i'oo 'ame agasia mola memede 'ai ba'ita na'a ngaia 'ubulana maamu 'i talamu? ⁴² Ma 'ola 'e fe'ua 'i'oo fata 'ilo'oo fana wane matari ngaa'i, ‘T’oo sia agea mola ta 'ola 'e ria.’ Tafe'ua, mai 'i'oo 'ame manata 'abelo mola na rianga ba'ita na'a 'i'oo agea. T'oo wane 'i'oo iiria 'ola 'ame to'o. 'Oi 'akwasia madi nga rianga amu. Sui ma to'o bi'i to'omia fana boonilana te'efuta wane ngaa'i fe'enia nga rianga aana.”

*Nga 'ai tagila su'aai 'ania fufungunga
(Mat 7:17-20; 12:34-35)*

⁴³ La Jisas ka fata la'u 'ania te'e tarifulaa faga maka 'ilo'oo, “Nga 'ai ne'e le'a, ngaia 'e 'ato 'ani fungu 'ania lode ai 'e ria. Maka 'ilaka'u la'u mola, nga 'ai ne'e ria, 'e 'ato 'ani fungu 'ania lode 'ai ne'e le'a. ⁴⁴ Dauru goru su'aai te'efou, lode 'ai te'e faate'enia ngaia fa'asia 'ai ngai taa. Ngaia 'e 'ato fana wane 'ani 'ania lodona 'ai ni 'anilai fa'asia 'ai 'e ngangala'a. ⁴⁵ Ma nga wane 'e le'a 'e agea 'ola 'e le'a suria nga manatale'e wane 'e wataga. Ma wane ngaia 'e ria 'e agea ni 'ola 'e ria suria manatale'e wane 'e biribiri'a. Nga 'ola na ngaia 'e to'oru 'i 'ubulana nga manatalana wane, ngaia ne'e ru'u mai 'ania fatalana.”

*Tarifulaa suria rua wane
gala launge'enia 'ifi
(Mat 7:24-27)*

⁴⁶ “Utaa na'a, alata moru alafuu fe'eni nau, mooru fa'alataa nau 'ania 'Alafa', tafe'ua moru 'ame agea mola 'ola 'inau ku iiria famooru? ⁴⁷ Nga wane ni dai ne'e leka mai te'agu, maka longoa nga fatalagu, maka lo'oo suria, nau taku faate'enia famooru nga fito'onga aana, ma to'orunga aana. ⁴⁸ Ngaia 'e 'ilaka'u nga wane laka'u 'e launge'enia 'ifi aana, ngaia 'e takwea fana bou ai laloana fou. Nga alata nga ne'u 'e to'o, ma ka'o 'e afe mai, ngaia 'e 'ato 'ani ngadaa, suria ngaia 'e launge'enia 'ifi aana laloana fou. ⁴⁹ Ma wane ne'e longoa fatalagu, maka 'ame lo'oo suria, 'e 'ilaka'u wane ne'e launge'enia 'ifi aana fofona oone, 'ame takwea bou ai 'ani sifo maka ngasi. Alata ka'o 'e afe mai, maka to'o na 'ifi lo'oori aana, 'ifi aana 'e 'esia, maka tagala'i te'efou no'o.”

7

*La Jisas 'e gulaa te'e
wane ni taunga'inga
(Mat 8:5-13)*

¹ Alata la Jisas 'e fa'asuia no'o alafuunga fana ta'a lo'oo, ngaia ka leka no'o fana fanua 'i Kapaneam. ² Ma te'e wane ngai no'ona, 'e fii ba'ita maka galangi mae no'o. Nga wane lo'oo, ngaia nga wane ni taunga'inga na te'e wane na'ona'o na fununga fa'asia fanua ba'ita 'i Rom. Ma wane na'ona'o lo'oo 'e manata ba'ita na wane ni taunga'inga lo'oo aana. ³ Alata wane ba'ita na fununga lo'oo 'e longoa na la Jisas 'e nigi mai,

ngaia 'e kwatea ni wane na'ona'o 'i Jiu fana 'agila soea la Jisas 'ani leka mai, fana 'ani gulaa nga wane ni taunga'inga aana. ⁴ Alata gila nigi te'ala Jisas, gila ka fata laeta'a te'ana, ma gila ka 'ilo'oo, “Nga wane ba'ita na fununga lo'oo 'e to'omia no'o fana 'i'oo 'ani kwaibooni na wane ni taunga'inga lo'oo aana, ⁵ tofuna wane ba'ita na fununga lo'oo ngaia 'e kwaimaa 'e iiki fameeru nga Jiu, maka launge'enia te'e 'ifi ni fo'anga fameeru 'i lo'oo.”

⁶ Mala Jisas ka leka no'o fe'eniga. Ma alata 'e nigi galangia no'o kau nga 'ifi, nga wane na'ona'o na fununga lo'oo 'i Rom ka alea la'u ni wane ni kwaimaanga aana fana 'agila fata 'ilo'oo fana, “Alafa 'i'oo sia 'abelo la'u. Nau ku 'ame to'omia fana 'i'oo 'ani leka mai 'ubulana 'ifi agu. ⁷ Ma 'inau ku 'ame to'omia fana lekanga kau te'amu. 'Oi iiria mola mai me'e alafuunga, ma nga wane ni taunga'inga agu te'e gwari'a mola. ⁸ Nau ku su'asuria 'i'oo to'omia mola fana agelana ni 'ola lo'oori, tofuna 'inau la'u mola nga wane ku taunga'i 'i olofana nga ta'a ba'ita, ma kua to'o na ta'a ni fununga na'a gila taunga'i olofana nga ba'itangaa agu. Lauta 'inau ku iiria fana ta wane 'ilo'oo, “Oi leka, ma ngaia 'e leka no'o. Lauta 'inau ku iiria fana ta wane 'ilo'oo, “Oi leka mai, ma ngaia 'e leka no'o mai. Lauta 'inau ku iiria fana ta wane ni taunga'inga agu 'ilo'oo, “Oi agea la'u mola 'ola lo'oo, ngaia 'e agea no'o.’ ”

⁹ Ma alata la Jisas 'e longoa 'ola lo'oori, ngaia 'e 'alefo ba'ita. Ma ngaia 'e abulo, maka fata 'ilo'oo fana wane lo'oo gila leka 'i burina, “Nau ku iiria famooru, nau ku 'ame agasia 'ua ta wane na 'e fito'o agu 'ilo'oo, gwa'a 'ubulana fanua 'i Israel.”

¹⁰ Ma ni wane gila ngaria alafuunga no'ona, gila ka ori fana 'ifi na wane ba'ita ni fununga laka'u, ma gila agasia nga wane ni taunga'inga laka'u 'e fii, ngaia 'e gwari'a no'o.

La Jisas 'e fa'amooria te'e wane ne'e mae no'o

¹¹ Ma 'ame aburu mola 'i burina ni 'ola lo'oori, la Jisas fe'enia nga fufu'iwane aana ma ta'a 'e aula la'u mola, gila leka fana te'e fanua gila fa'alataa 'ania 'i Nen. ¹² Ma alata 'e nigi galangia maana nga tatafa na fanua lo'oo, te'e ogunga ba'ita lo'oo gila ngaria mai te'e wane 'e mae, ma gila ka ru'u no'o mai 'i maa. Ma wane lo'oo 'e mae, ngaia te'e alakwa momola ana me'e nao lo'oo. Ma nga ogunga ba'ita lo'oo gila ka leka no'o fe'enia fana kwaiatolana. ¹³ Ma alata lo'oo nga Alafa la Jisas 'e agasia me'e nao lo'oo, ngaia ka kwaimanadai ba'ita fana, maka fata 'ilo'oo fana, "I'oo sia aani mola." ¹⁴ Sui ma ngaia ka leka maka gema na nga fufu na wane laka'u 'e mae 'e eeno fofona, ma ta'a lo'oo gila ngaria wane lo'oo 'e mae, gila ka ula aloalo no'o. Sui mala Jisas ka fata 'ilo'oo, "Wela wane lo'oo, nau ku iiria famu, 'oi tata'e!" ¹⁵ Ma nga wela wane laka'u ka tata'e no'o, maka eta ka fata no'o. Ma la Jisas ka kwatea no'o fani ga'ia.

¹⁶ Ma nga ta'a lo'oo gila agasia 'ola lo'oo, ma gila ka 'alefo, ma gila ka ma'u ba'ita, ma gila ka baatafea God 'ilo'oo, "Te'e profet ba'ita 'e nigi no'o 'i laloadauru. God 'e nigi no'o mai fana kwai-booningaa na ta'a aana."

¹⁷ Ma nga kwairiinga suria la Jisas ka talo no'o 'i 'ubulana afutana fanua 'ubulana 'i Judea fe'enia nga gule'e lefu ri'itai la'u mola.

*La Jon wane ni naruabunga ngaia 'e alea rua
wane na fufu'iwane aana te'ala Jisas*

(Mat 11:1-19)

¹⁸ Te'e alata lo'oo fufu'iwane ala Jon gila kwairii te'ana suria nga taunga'ilana la Jisas. La Jon ka soea mai rua wane aana te'ana, ¹⁹ maka ale 'agaa'a te'ala Jisas, nga Alafa, 'agala orisia 'ilo'oo, “Ino'ona ma, 'i'oo no'o na nga Kraes, wane na'a te'e nigi mai lo'oo, 'amoe ma meeru mamania la'u nga wane matari?”

²⁰ Ma alata gala nigi te'ala Jisas, gala ka orisia 'ino'ona, “La Jon wane ni naruabunga 'e ale 'amee'e mai fana orisilamu, “Ino'ona ma, 'i'oo no'o na'a nga Kraes, wane na'a te'e nigi mai, 'amoe ma 'ameeru mamania la'u ta wane ngaa'i matari?” ”

²¹ Ma alata no'ona la'u mola, la Jisas 'e gulaa ta'a 'e fii 'e aula, ma ngaia ka belote'enia nga adalo fa'asia nga ta'a lo'oo, maka gulaa nga ta'a maaga 'e boko, ²² Ngaia na la Jisas ka fata 'ilo'oo fagaa'a, “Ori kau, ma molo kwairii te'ala Jon suria ni 'ola na'a molo agasia ma molo ka longoa tala'ina lo'oo. Ta'a maaga 'e boko gila aga no'o. Ma ta'a 'a'auga 'e mae gila ka leka no'o. Ma nga ta'a na'a kuu 'e tagisiga, gila ka gwari'a no'o. Ma ta'a na'a aringaga 'e boko gila ka longo no'o. Ma ta'a na'a gila mae, gila ka moori la'u mola. Aia, ma nga Kwairiinga Le'a lo'oo, nau ku kwairii no'o 'ania fana ta'a galafa. ✧

²³ La God te'e nanamate'enia nga ta'a te'efou na'a gila 'ame rugasia fito'onga aaga agu tofunu ni 'ola lo'oo nau ku agea.”

²⁴ I burina rua wane na fufu'iwane ala Jon gala ori mola, la Jisas ka eta no'o fana alafuunga suria

✧ **7:22** Aesea 35:5-6

la Jon fana ta'a na gila ogu 'i no'ona maka 'ilo'oo, “Na alata moru leka te'ala Jon 'ubulana gule'e lefu langalanga, 'olataa na moru leka fana agasilai no'ona? Te'efuta wane na'a manatanga aana 'ame ngasi 'e 'ilaka'u mola nga tatakana lage na iru 'e 'asu kwairiu ai? 'Amoe! La Jon ngaia wane 'ino'ona 'amoe. ²⁵ 'Ino'ona ma 'olataa na'a moru leka fana agasilai? Nga wane ne'e ru'ufia me'e ruu ba'ita forilai 'e iiki? 'Amoe! Suria ta'a lo'oo gila ru'ufia ruu 'ino'ona, gila to'oru mola 'ubulana 'ifi 'e le'a na Kiingi. ²⁶ Mooru kwairii mai fagu 'olataa na'a moru leka fana agasilai? Nga profet? Kiu! Ngaia na profet kwala'imori! Mai ngaia 'e riufia no'o ni profet mai na'o te'efou. ²⁷ La Jon laka'u gila giri suria 'ubulana Girigiringa Abu na alata God 'e fata maka 'ilo'oo, 'Aga madi, nau taku kwatea kau nga wane ni ngari alafuunga agu 'i na'omu, fana 'ani sasari agau na ta'a famu.’ ”[☆] ²⁸ La Jisas ka fata la'u 'ilo'oo, “Nau ku iiria famooru, la Jon 'e ba'ita 'e riufia nga ta'a te'efou na gila futa mai 'ubulana mola gari te'efou lo'oo. * Tafe'ua, nga ta'a na'a gila sisika 'ubulana nga foufoula la God, gila ba'ita 'e iiki maka riufia la Jon.”

²⁹ Ta'a lo'oo te'efou na'a gila longoa fatalana, ma nga ta'a na gila ngaria bata na takisi, alata gila longoa ni 'ola lo'oo, gila bi'i su'asuria te'e falafala na God ne'e odo maka kwala'imori, tofunu gila abulo mai fa'asia rianga aaga 'i na'o alata la Jon 'e naruabu aga. ³⁰ Ma ni Farasii fe'enia ta'a ni

☆ **7:27** Malakae 3:1 * **7:28** La Jisas 'e iiria 'ola lo'oo tofunu te'efuta taunga'inga 'ame ba'ita riufia talonge'enilana nigilana a Kraes mai. Nga taunga'inga lo'oo na la Jon 'e agea.

kwaifa'ananaunga na Tagi ala Moses, tofuna na'a gila ma'asiri fana abulongaa fa'asia rianga ma nga naruabunga ala Jon, gila 'ame siria la'u mola nga lo'onga suria nga kwaisiriinga na God faga.

³¹ Ma la Jisas ka fata la'u 'ilo'oo faga, “Nau taku fa'atooto fe'enia nga to'oru lamooru ta'a tala'ina lo'oo. ³² 'Amooru moru 'ilaka'u nga ru'uru'ua sisika laka'u gila ogu 'i maana uusia'a 'ania nga rua fufu'ita'a. Ma gila ka o'omae kwaiiriu fafiga, “Ameeru meru ufia 'au, ma moru 'ame wa'e mola suria. Ma 'imeeru meru nguria ni me'e nguu suria maenga famooru, ma moru 'ame kwaimanadai mola.’ ³³ 'Ilaka'u la'u, alata la Jon wane ni naruabunga ngaia 'e nigi mai, ngaia 'e abu keto, ma 'ame go'ufia no'o ta waeni, mai moru bi'i iiria mola fana ngaia 'e to'o na adalo. ³⁴ Ma alata 'inau, nga Wela na Wane, nau ku nigi mai, nau ku keto, ma kua go'u fe'enia ta'a lo'oo, mai mooru moru fata la'u mola 'ilo'oo, ‘Moru agasia! Ngaia keto 'e ba'ita, maka go'u 'e ba'ita na waeni, ma ngaia ka kwaimaa la'u mola fe'enia ta'a fana ngarilana bata na takisi ma ta'a abulongaa aga 'e ria la'u mola.’ ³⁵ Tafe'ua, ma ta'a na'a gila lo'o suria fatalana God, gila faate'enia na'a God 'e kwala'imori.”

La Jisas 'e leka 'ubulana 'ifi na te'e Farasii

³⁶ Te'e wane na Farasii na latana la Saemon, ngaia 'e soea la Jisas fana 'ani keto fe'enia. Ma la Jisas ka leka no'o 'i 'ifi aana, maka to'oru, maka keto no'o fe'enia. ³⁷ Ma te'e noni na'a abulolana 'ame le'a ngaia 'e to'oru la'u mola 'i 'ubulana nga fanua no'ona. Ma alata lo'oo nga noni lo'oori ngaia 'e longoa la Jisas ngaia 'e keto 'i 'ubulana

'ifi na Farasii no'ona, ngaia ka ngaria mai te'e fe'e waiwai lo'oo si'inilai 'e le'a 'e iiki ma nga forilai 'e ba'ita. ³⁸Ma ngaia ka ru'u 'ubulana 'ifi lo'oo, maka ula mai 'i burina la Jisas suria 'a'aena, maka aani, maka fuloa kafukafuna maana ne'e afe 'i 'a'aena la Jisas. Sui maka 'usua 'a'aena la Jisas 'ania ifuna, maka nono'ia 'a'aena. Sui maka 'irisia no'o fe'e waiwai si'inilai 'e le'a lo'oori 'i fofona 'a'aena la Jisas.

³⁹Ma alata na'a Farasii laka'u 'e soea la Jisas, ngaia 'e agasia nga 'ola lo'oo, maka manata 'ilo'oo, “Lauta nga wane lo'oo ngaia nga profet, ngaia te'e su'asuria abulolana geni lo'oo, suria geni lo'oo ngaia 'e ria 'e iiki.”

⁴⁰Ma la Jisas 'e su'a mola na manatanga na nga Farasii lo'oo, ma ngaia ka fata 'ilo'oo fana, “Saemon! Te'e 'ola lo'oo nau ku siria 'aku iiria famu.”

Ma la Saemon ka 'ilo'oo, “Wane kwaifa'ananaunga, 'oi iiria mai fagu 'ola 'utaa lo'oo.”

⁴¹La Jisas ka fata 'ilo'oo fana, “Rua wane gala gania nga bata fa'asia te'e wane. Te'e wane agaa'a 'e gania nga nima tangale'e bata ma wane ngaa'i ka gania nga nima akwale'e bata. ⁴²Ma ngaia 'e 'ato fagaa'a te'efou 'agala du'ua bata lo'oo, ma nga wane ne'e alamia bata aana fagaa'a ka 'olafanataa te'efou no'o agaa'a. 'Ilo'oo ma, ni dai agaa'a ne'e baole'a 'e iiki, na rua wane lo'oo ngaia 'e kwatea bata lo'oo fagaa'a?”

⁴³Ma la Saemon ngaia 'e lamadu'aa fana maka 'ilo'oo, “Nau ku madafia nga wane lo'oo 'e ngaria bata 'e aula.”

Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo, “Ola fe'ua na lamadu'aanga amu 'e odo no'o.” ⁴⁴ Sui mala Jisas 'e bu'ota'i fana nga noni lo'oori, maka fata 'ilo'oo fala Saemon, “Oi agasia madi nga noni lo'oo. Alata 'inau ku ru'u mai 'ubulana 'ifi amu, 'i'oo 'ame kwatea mola ka'o fagu fana fa'akwarilana 'a'aegu. Tafe'ua, ma ngaia ka narufia 'a'aegu 'ania nga kafukafu na maana, maka 'usua 'ania nga ifuna. ⁴⁵ Ma 'i'oo 'ame kwalo nau mola 'ania nga nono'i fagu. Tafe'ua, ma noni lo'oo, ngaia 'e 'ita na alata laka'u nau ku ru'u mai 'ifi, ngaia ka 'ame mamalo fana nono'ilana 'a'aegu.† ⁴⁶ Ma 'i'oo 'ame 'irisia mola nga waiwai 'i gougu.‡ Ma noni lo'oo, ne'e 'irisia nga waiwai si'inilai 'e le'a ma forilai 'e ba'ita 'i 'a'aegu. ⁴⁷ Ngaia na'a, 'inau ku iiria famu, nga kwaimaanga ba'ita lo'oo aana, ngaia 'e faate'enia nga rianga aana ne'e aula ngaia 'e arube te'efou no'o fa'asia. Tafe'ua, ma ni dai na'a rianga aana gila 'olafanataa 'e sisika, nga kwaimaanga aana 'e sisika la'u mola.”

⁴⁸ Sui mala Jisas ka fata 'ilo'oo fana nga noni lo'oo, “Nau ku 'olafanataa no'o na nga rianga amu.”

⁴⁹ Ma ni wane na'a gila to'oru 'i lo'oori, gila ka ogaria fala Jisas, ma gila ka fata 'ilo'oo 'i laloaga kwaiiriu, “Nga wane 'utaa lo'oo 'e 'olafanataa mola na rianga lo'oo?”

⁵⁰ Sui mala Jisas ka fata 'ilo'oo la'u fana nga noni lo'oo, “Oi leka no'o kau. La God 'e kwatea

† **7:45** Ngaia falafala 'i Jiu fana nono'ilana babarina wane kwaitaa alata ngaia 'e nigi 'ifi. ‡ **7:46** Ta'a 'irisia nga waiwai 'i gouna wane fana fa'aba'ita ana.

aloalonga famu. La God 'e fa'amoori'o, suria 'i'oo fito'o agu.”

8

Ta'ageni na'a gila leka fe'enia la Jisas

¹ Mai burina ni 'ola lo'oori, la Jisas 'e leka no'o na fanua sisika ma ni fanua ba'ita, ma ngaia ka kwairii 'ania nga Kwairiinga Le'a lo'oo suria na God te'e ba'ita fafia ta'a aana. Ma nga akwale'e wane ma ruaai ni Kwairiinga aana, gila ka leka la'u fe'enia, ² ma tani geni ngaa'i na la Jisas 'e belote'enia nga adalo ma nga fiinga fa'asiga gila leka la'u mola. Ma gila na: ni Meri, noni 'i Magdala laka'u la Jisas 'e belote'enia nga fiu adalo fa'asia, ³ ma ni Joana, nga noni ala Kusa nga wane ba'ita na ta'a na gila taunga'i 'i 'ubulana nga 'ifi ala Herod nga kiingi, ma ni Susana, ma ni geni 'e aula ngaa'i la'u. Ni geni lo'oori na'a gila foria ni 'ola 'ania bata aaga fana kwaibooninga ala Jisas fe'enia fufu'iwane aana.

Tarifulaa suria wane ne'e tagele'enia 'u'ui 'ola (Mat 13:1-9; Mak 4:1-9)

⁴ Nga ta'a 'e aula gila ogu mai te'ala Jisas. Gila leka mai fa'asia fanua kwaitatari te'efou. La Jisas ka fata 'ania tarifulaa faga maka 'ilo'oo, ⁵ “Te'e wane 'e leka maka tagale'enia 'u'ui 'ola 'ubulana langa'a aana. Ma nga alata 'e tagale'enia 'u'ui 'ola, tani 'u'ui 'ola ngaa'i 'e 'esia suria nga tala ni riunga. Ma nga ta'a gila riufia, ma gila ka uuri'i, ma nga langasi gila ka 'ania la'u mola. ⁶ Aia, tani 'u'ui 'ola ngaa'i ne'e 'esia fofona wado 'e foula. Ma nga alata gila bila'o mai, 'e 'afe'aferu mola ma

gila ka malonga mola, suria nga wado lo'oo 'ame warisu'a. ⁷ Ma tani 'u'ui 'ola ngaa'i gila 'esia la'u mola 'i laloana nga kwalo 'abui. Nga kwalo 'abui lo'oo gila ka bila'o mai fe'enia, ma gila a'a no'o fafia 'u'ui 'ola ne'e bila'o lo'oori. ⁸ Ma tani 'u'ui 'ola ngaa'i ne'e 'esia la'u 'i fofona wado to'o, ma gila ka bila'o, ma gila ka fungu 'ania lode 'ola 'e aula iiki.”

Ma la Jisas ka fa'asua fatalana maka 'ilo'oo, “Lauta ta wane siria 'ani su'a le'a na 'ola lo'oo, ngaia 'ani gwaalongo le'a mai.”

'Ola ne'e agea la Jisas maka fata 'ania nga tarifulaa

(Mat 13:10-17; Mak 4:10-12)

⁹ Sui ma nga fufu'iwane laka'u ala Jisas gila ka orisia fana fa'awatagalana tarifulaa lo'oori, ¹⁰ ma la Jisas ka fata 'ilo'oo, “Alata 'e sui kau, God 'ame fa'awatagaa 'ua 'uta'i na 'i ngaia te'e ba'ita fafia ta'a aana. Tafe'ua, ma tala'ina lo'oo, nga fa'awatagalai lo'oo 'e nigi no'o famooru. Fana ni ta'a ngaa'i la'u, nau ku fata 'ania tarifulaa lo'oo, nau ku sia fa'awatagaa mola

‘Gwa'a gila ka aga,

tafe'ua ma gila sia agasia mola 'olataa na'a
God 'e agea faga.

Ma gwa'a gila fafifulongo,

tafe'ua ma gila sia su'a la'u suria alafuunga
ala God.’ ”

Fa'afolaasilana nga tarifulaa suria nga 'u'ui 'ola
(Mat 13:18-23; Mak 4:13-20)

¹¹ Sui la Jisas ka fata la'u mola 'ilo'oo, “Nga fa'afolaasilana nga tarifulaa lo'oo: Nga 'u'ui 'ola lo'oo 'e 'ilaka'u nga fatalana God. ¹² Nga tala ni

riunga na'a 'u'ui 'ola gila 'esiga suria, ngaia 'e 'ilaka'u nga ta'a na'a gila longoa fatalana God, ma la Saetan 'e leka mai maka lafua mola alafuunga lo'oo fa'asi mangoga. Ngaia ne'e 'ato 'agila daria mooringa firi. ¹³ Ma wado ne'e foula na'a 'u'ui 'ola gila 'esiga fofona, ngaia 'e 'ilaka'u nga ta'a na'a gila longoa fatalana God, ma gila ka ngaria fe'enia nga aile'anga. Tafe'ua, ma fatalana God 'ame ru'u le'a mola 'ubulana moorilaga. Gila fito'o mola suria te'e alata sisika. Tafe'ua, ma alata nga irito'onga 'e nigi mai, gila 'ame tegela'a mola fana 'agila fito'o. ¹⁴ Nga 'u'ui 'ola ne'e 'e sia na lefu na kwalo 'abui ngai ai, gila 'ilaka'u ta'a na'a gila fafulongo, ma gila ka manata 'abelo 'i suria ni 'ola matari, 'ilaka'u nga dari'olanga aga, ma nga aile'anga tago 'ubulana mola gari te'efou. Ngaia ne'e agea gila 'ame bila'o le'a.

¹⁵ Nga wado to'o, ngaia 'e 'ilaka'u nga ta'a na'a gila longoa fatalana God ma gila ka gonia 'ubulana manatalaga ne'e odo maka le'a. Ngaia na gila dau fafia fito'onga ma gila agea taunga'inga 'e aula ne'e le'a.”

*To'onga 'ola 'amoe fana na'agonilai
(Mak 4:21-25)*

¹⁶ La Jisas 'e fata la'u 'ilo'oo, “Te'efuta wane sia lalaua mola nga uunu, maka arua mola 'i olofana nga daoko 'amoe ma olofana furi. Tafe'ua, ma ngaia te'e arua na furi'i lefu ai fana nga wane na'a ngaia 'e ru'u mai 'i 'ifi aana 'ani agasia.

¹⁷ “Ngaia ka 'ilo'oo la'u mola. Nga 'olataa na gila na'agonia mai na'o, ta'a tagila su'aai. 'Olataa na gila fa'anagwa mai na'o, ta'a tagila daria.”

18 “Ngaia na'a moru gwaalongo le'a, tofuna God te'e kwatea funi'oonga ma manatanga aana famooru, lauta mooru lo'o suria nga kwaifa'ananaunga agu. Te'efuta wane ni dai na ngaia 'e to'o na nga su'a'olanga sisika suria God, God te'e rudagou ai fana. Tafe'ua, ma ni dai ne'e 'ato 'ani lo'o suria ni kwaifa'ananaunga lo'oo, nga su'a'olanga sisika aana na ngaia 'e to'o ai suria God, God te'e orite'enia fa'asia.”

Ni wane ni futanga kwala'imori ala Jisas na ta'a gila lo'o suria God

(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)

19 'Ame aburu mola, ma ga'ia la Jisas fe'enia wane gila futa aana te'efou, gila nigi mai, ma gila ka siria 'agila agasia, tafe'ua ma ngaia 'e 'ato no'o faga fana 'idunga galangia, suria nga ta'a 'e aula gila ogu 'afuia la Jisas na alata no'ona. 20 Ma te'e wane 'i 'ubulana ogunga lo'oo ka fata 'ilo'oo fala Jisas, “Ni gai'o fe'enia ni wane moru futa, gila ula mola mai 'i maa, ma gila siria agasilamu.”

21 Mala Jisas ka alafuu faga te'efou 'ilo'oo, “Ni dai na gila longo, ma gila ka lo'o suria fatalana God, gila ne'e 'ilaka'u ga'i nau, ma ni wane meeru futa.”

La Jisas 'e to'o na tegelangaa fafia iiru fe'enia bio

(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)

22 Te'e alata ngaa'i, la Jisas fe'enia nga fufu'iwane aana, gila ta'e 'i 'ubulana te'e baru, ma ngaia ka fata 'ilo'oo faga, “Dauru goru olofolo madi fana gule'e asi loko'u.” Ma gila ka eta no'o fana 'agila olofolo no'o. 23 Ma nga alata gila leka no'o kau, la Jisas 'e eeno mola. Nga alata no'ona mola, nga iiru ba'ita 'e tata'e mai, ma nga bio ka

uubu no'o mai maka mo'oi 'ubulana nga baru lo'oo, ma nga baru ba'ita lo'oo 'e galangi ka kuruu no'o. ²⁴ Ma nga fufu'iwane aana gila ka fa'aagaa la Jisas ma gila ka 'ilo'oo, "Alafa! Dauru goru galangi kuruu no'o!"

La Jisas 'e tata'e maka fata tegela fana nga iiru ma nga bio lo'oo, ma gila ka lo'o suria, ma nga asi ka aloalo no'o. ²⁵ Sui mala Jisas ka fata fana fufu'iwane laka'u aana maka 'ilo'oo, "Utaa na'a moru 'ame fito'o agu?"

Gila ka 'alefo, ma gila ma'u, ma gila ka orisiga kwaiiriu 'ilo'oo, "Wane 'utaa lo'oo no'o? Ngaia 'e fata mola, ma nga iiru fe'enia bio ba'ita, gila ka lo'o mola 'i suria."

*La Jisas 'e gulaa te'e wane ne'e to'o na adalo
(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)*

²⁶ Sui mala Jisas fe'enia fufu'iwane aana, gila ka olofola no'o 'ubulana asi lo'oo leleka ma gila ka nigii na fanua 'i Gerasa, na gule'e asi ne'e nana'i otofana na gule'e lefu 'i Galili. ²⁷ No'ona la Jisas 'e sifo kau 'i su'e fa'asia nga baru laka'u, ma ngaia ka daria te'e wane fa'asia fanua no'ona. Nga wane lo'oori, nga adalo gila bo'ea, ma ngaia ka 'ame 'afe-sia no'o ta me'e ruu suria alata 'e aburu no'o mai, ma ngaia 'ame to'oru 'i 'ubulana ta 'ifi. Tafe'ua, ma ngaia to'oru mola 'i 'ubulana nga faaruma, lefu fana kwaiatolana ta'a gila mae. ²⁸⁻²⁹ Ma alata 'e aula 'e sui no'o mai, gila gaua rua 'a'aena ma rua nimana, ma gila ka arua wane fana folonga 'usia. Tafe'ua, ma ngaia 'e mousia mola nga seni lo'oo ma nga adalo lo'oo gila ka talaia no'o kau fana 'ubulana gule'e lefu 'e kwasila.

Ma alata ngaia 'e agasia mola la Jisas, ngaia 'e o'omae ba'ita, maka bobouruuru no'o 'i 'a'aena la Jisas. Mala Jisas ka fata 'ilo'oo fana, “Adalo, 'oi ru'u mai maa fa'asia nga wane lo'oo.”

Ma wane lo'oo ka o'omae 'ilo'oo, “Jisas, 'i'oo nga wela na God ne'e 'inato'o maka ba'ita 'e iiki! 'Olataa na'a 'i'oo siria ani agea agu? Nau ku soe'o 'i'oo sia kwatea mola ta kwa'ikwa'inga fagu.”

³⁰ La Jisas ka orisia, “Latamu ni dai?”

Ma ngaia ka lamadu'aa ma ka 'ilo'oo, “Latagu 'E Aula.” Ngaia 'e fata 'ilo'oo suria nga adalo 'e aula ba'ita na'a gila bo'ea. ³¹ Ni adalo lo'oo gila 'unea la Jisas fana 'i ngaia sia beloga mola fana 'ubulana kiru na kwa'ikwa'inga.

³² Ma nga uumi'i boo 'e aula, gila keto 'i bobona nga me'e busu no'ona galangia lefu no'ona. Ma nga adalo lo'oori gila ka 'unea la Jisas fana 'agila bo'ea nga uumi'i boo lo'oo. Ma la Jisas ka alamiga no'o. ³³ Nga adalo laka'u, gila 'akwa mai fa'asia nga wane laka'u, ma gila ka bo'ea no'o nga uumi'i boo laka'u te'efou. Nga uumi'i boo laka'u, gila ka 'akwa no'o na 'ato lo'oori ma gila ka 'esiga no'o 'ubulana asi, ma gila ka go'u, ma gila ka mae te'efou no'o.

³⁴ Ma alata ta'a na gila aga suria uumi'i boo lo'oo gila agasia 'ola lo'oori, gila ka 'akwa, ma gila ka kwairii 'ania 'ola ne'e lau 'ubulana fanua no'ona ma ni fanua sisika ri'itana la'u mola. ³⁵ Nga ta'a na'a gila longoa, gila ka leka mai fana agasilana ni 'ola lo'oo 'e lau. Ma alata gila nigi mai te'ala Jisas, gila ka agasia nga wane lo'oo na'a adalo 'e leka no'o fa'asia, ma ngaia ka to'oru no'o 'i maana 'a'aena la Jisas, ma ngaia ka ru'ufia no'o me'e ruu

aana, ma ngaia ka manata'a no'o. Ma ta'a te'efou gila ka ma'u. ³⁶ Ma ni wane na gila agasia alata na la Jisas 'e belote'enia nga adalo lo'oo fa'asia nga wane lo'oori, gila ka kwairii no'o 'i suria fana ta'a na gila ogu mai. ³⁷ Sui ma ta'a te'efou lo'oo gila to'oru na gule'e lefu 'i Gerasa, gila iiria fala Jisas 'ani leka fa'asiga, tofuna gila ma'u 'e iiki. Sui mala Jisas ka fane no'o 'i 'ubulana nga baru laka'u maka sasari no'o fana lekanga. ³⁸ Ma wane laka'u nga adalo 'e leka fa'asia, ngaia 'e 'unasia no'o la Jisas maka 'ilo'oo, "Oi alami nau fana 'aku leka fe'eni'o."

Tafe'ua, ma la Jisas ka ruia, maka fata 'ilo'oo fana, ³⁹ "Oi ori fana fanua amu, moko kwairii 'ania 'olataa na'a God 'e agea famu." Sui ma wane lo'oo 'e ori no'o fana fanua aana, ma ka alafuu no'o 'i suria 'olataa na la Jisas 'e agea fana.

La Jisas 'e gulaa rua noni
(*Mat 9:18-26; Mak 5:21-43*)

⁴⁰ Sui ma, alata la Jisas 'e ori mai fa'asia gule'e asi laka'u, ta'a 'e aula lo'oo gila maasia, ma gila ka aile'a ba'ita fana agasilana. ⁴¹ Ma te'e wane na'a latana la Jaeras ngaia ka nigi mai. Nga wane lo'oori ngaia na wane na'ona'o 'i 'ubulana 'ifi ni fo'anga na Jiu. Ngaia 'e leka mai maka bobou-ruuru 'i 'a'aena la Jisas, ma ka orisia fana 'ani leka fe'enia fani 'ifi aana. ⁴² Suria te'e wela geni mouta'ia aana lo'oo 'e fii, ma ngaia ka galangi mae no'o. Te'e akwale'e farisi ma ruaai lo'oo 'e bi'i sui fafia futalana.

Ma nga alata la Jisas 'e leka fe'enia, nga ta'a 'e aula gila ka kwaibebesi la'u mola. ⁴³ Ma te'e noni na'a gwe'e 'abu 'e 'ulasi aana 'e to'oru la'u

mola 'i no'ona. Nga fiinga lo'oori 'e agea no'o suria akwale'e farisi ma ruaai. Ma ngaia ka ngadaa no'o nga bata aana te'efou fana ta'a ni gulaanga, tafe'ua ma ta wane 'ame gulaa no'o. ⁴⁴Ma nga noni lo'oori ka leka mai 'i burina la Jisas, ma ka gema to'ona nigifana ruu ala Jisas, ma nga fifinga aana ka langa no'o fa'asia na alata no'ona.

⁴⁵Mala Jisas ka kwaiorisia 'ilo'oo, “Ni dai lo'oo 'e gema to'ogu?”

Na alata no'ona, nga ogunga lo'oo te'efou gila ka gwala mola.

Ma la Pita ka fata 'ilo'oo, “Alafa, ta'a 'e aula lo'oo gila bebesi'o no'o.”

⁴⁶Tafe'ua, ma la Jisas ka fata 'ilo'oo, “Te'e wane 'e gema to'ogu, tofunu 'inau ku su'asuria nga tegelegaa agu 'e gulaa no'o ta wane ngaa'i.” ⁴⁷Nga noni lo'oori 'e su'a no'o ai na la Jisas 'e kwaiorisi no'o suria, ma ngaia ka leka mai, ma ngaia 'e ma'u maka lebelebe no'o, ma ngaia ka bobouruuru 'i maana 'a'aena la Jisas. Ma ngaia ka kwairii te'aga te'efou tofunu 'olataa na'a 'i ngaia 'e agea ma ka gema to'ona la Jisas, ma ngaia 'e gwari'a 'afe'aferu mola lo'oo. ⁴⁸Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fana, “Noni lo'oo, God ne'e gula'o no'o, tofunu 'i'oo fito'o agu. Leka no'o kau, God 'e kwatea aloalonga famu.”

⁴⁹Alata la Jisas 'e alafuu mola 'ua, te'e wane 'e nigi mai fa'asia 'ifi ala Jaeras, ngaia 'e kwairii te'ala Jaeras maka 'ilo'oo, “Nga te'e wela geni laka'u amu, 'e mae no'o. 'T'oo sia faa'abelosia la'u nga wane ni kwaifa'ananaunga.”

⁵⁰Ma la Jisas 'e longoa, maka fata 'ilo'oo fala Jaeras, “'T'oo sia ma'u mola. Lautu 'i'oo fito'o agu, nga wela geni lo'oo amu te'e moori mola.”

⁵¹ Alata gila nigi kau 'i 'ifi, la Jisas 'e talaia la Pita, fe'enia la Jon, mala Jemes fe'enia la mama'a ma ga'ia wela geni lo'oo, ma gila ka ru'u 'i 'ifi. La Jisas 'e ruia te'efuta wane ngaa'i la'u 'esia ru'u mola fe'eniga 'i 'ifi. ⁵² Ma nga ogunga lo'oo te'efou, gila kwaimanadai, ma gila ka nagufia nga wela geni lo'oo. Sui mala Jisas ka fata 'ilo'oo, "Moru sia aani mola. Nga wela geni lo'oo 'ame mae lo'oo, ngaia 'e eeno mola."

⁵³ Ma gila ka 'osa 'ania la Jisas, tofunu gila su'asuria nga wela geni lo'oo 'e mae kwala'imori no'o.

⁵⁴ Sui mala Jisas ka dau 'i nimana nga wela geni lo'oo, ma ka fata 'ilo'oo, "Wela geni lo'oo, 'i'oo tata'e no'o!" ⁵⁵ Ma nga mangona ka ori no'o mai, ma ngaia ka tata'e no'o. Ma la Jisas ka iiria faga fana 'agila kwatea fangalaa fana. ⁵⁶ Ma ni ga'ia fe'enia la ma'aa ana wela geni lo'oo, gala ka 'alefo ba'ita no'o na 'ola lo'oo 'e lau. Tafe'ua, mala Jisas ka ruiga gila sia alafuu mola 'i suria 'ola lo'oo te'ana te'efuta wane ngaa'i.

9

La Jisas 'e alea ni Wane ni Kwairiinga aana fana taunga'inga

(Mat 10:5-15; Mak 6:7-13)

¹ La Jisas 'e soea mai nga akwale'e wane ma ru-aai ni Kwairiinga aana te'ana. Ma ngaia ka kwatea nga tegelangaa fana belolana adalo ma gulalana fifinga faga. ² Ngaia ka alega kau fana 'agila foulange'enia na God te'e ba'ita fafia ta'a aana, ma fana gulalana ta'a na gila fii. ³ Ma ngaia ka fata faga maka 'ilo'oo, "Mooru moru sia dau mola fafia

ta 'ola fana lekanga amooru. Moru sia ngaria mola nga kuba'u, ma ta wa'i, ma ta fangalaa, ma ta bata, ma ta rua me'e ru'u. ⁴ Ma lauta wane na ta 'ifi ne'e kwalo 'amooru, tamoru to'oru lalato'o 'i 'ubulana 'ifi no'ona, leleka ma ka nigi na alata na'a amoru leka fa'asia. ⁵ Lauta ta wane na ta fanua na'a 'ame kwalo 'amooru, tamoru leka fa'asiga, ma tamooru tafula furufuruna wado fa'asia nga 'a'ae mooru 'ilaka'u nga fa'abasunga no'o faga na God 'ani sufaga, tofuna gila ma'asiri fana longolana fatalana God.”

⁶ Ma ni Wane ni Kwairiinga aana gila ka leka no'o na fanua te'efou fana alafuunga suria na God te'e ba'ita fafia ta'a aana ma gulalana ta'a na afirina lefu te'efou.

*La Herod 'e longoa kwairiinga suria la Jisas
(Mat 14:1-12; Mak 6:14-29)*

⁷ Ma nga alata no'ona la Herod Antipas nga alafa 'i Galili, 'e longoa nga alafuunga lo'oo suria ni 'ola lo'oo la Jisas 'e agea. Ma ngaia ka manata gelo suria tani ta'a ngaa'i gila iiria la Jon wane ni naruabunga na'a ngaia 'e moori la'u mola, ⁸ ma tani wane ngaa'i la'u gila ka iiria ngaia la Elaeja nga profet, ma tani wane ngaa'i la'u gila ka iiria ngaia nga profet 'ua mai na'o na ngaia 'e tata'e la'u mola fa'asia nga maenga. ⁹ Sui ma la Herod ka fata 'ilo'oo, “La Jon nau ku kwatea no'o nga wane ni fununga 'agila tofumousia no'o gouna! Ma wane ni dai lo'oo gila alafuu la'u 'i suria 'ilo'oo?” Eta na alata no'ona, la Herod 'e siria 'e iiki fana 'ani agasia la Jisas.

*La Jisas 'e langonia nga nima to'oni (5,000) wane
(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Jon 6:1-14)*

¹⁰ Ma nga alata akwale'e wane ma ruaai ni Kwairiinga ala Jisas gila ori mai fa'asia lekanga laka'u aaga, gila ka alafuu suria ni 'ola na'a gila agea. Sui mala Jisas fe'enia fufu'iwane aana, gila ka leka no'o 'i talaga fana fanua 'i Betsaeda.

¹¹ Tafe'ua, ma nga alata no'ona, ta'a no'ona gila longoa na la Jisas 'e riu, gila ka leka la'u mola suria. Ma la Jisas ka kwaloga, maka fata suria ba'itangaa na God fafiga, ma ka gulaa no'o ta'a na'a gila fii.

¹² Ma ngaia 'e laulafi no'o, alata sina galangi suu no'o, nga akwale'e wane ma ruaai ni Kwairiinga aana gila ka leka mai te'ana, ma gila ka fata 'ilo'oo, “Oi iiria fana nga ogunga lo'oo, fana 'agila leka fani fanua galangi lo'oo, fana 'agila daria fangalaa fe'enia ta lefu fana enonga ai, tofunu nga lefu lo'oo 'ame to'omia ta wane 'ani nana'i ai.”

¹³ Sui mala Jisas ka fata 'ilo'oo faga, “Moru kwa-tea nga fangalaa faga fana 'agila 'ania.”

Ma gila ka lamadu'aa gila ka 'ilo'oo, “Ameeru meru to'o mola na te'e nima me'e beret lo'oo, ma nga rua gweii'a. 'Ilo'oo ma 'i'oo siria 'ameeru leka fana forilana mai nga keto fana ogunga ba'ita lo'oo?” ¹⁴ Nga ogunga lo'oo 'e toto'o fe'enia nga nima to'oni (5,000) wane na'a gila to'oru 'i lo'oo.*

La Jisas ka fata 'ilo'oo fana nga fufu'iwane aana, “Moru iiria faga 'agila to'oru oguogu 'i wado na nga nima akwale'e wane.”

* **9:14** Gila 'ame idumia mola nga ta'a geni fe'enia 'aina wela sika'a na'a gila keto la'u 'ubulana ogunga ba'ita lo'oo.

15 Nga fufu'iwane laka'u gila ka agea 'ino'ona sui, ma nga ta'a te'efou gila to'oru no'o 'i wado.
 16 Sui mala Jisas bi'i ngaria nga nima me'e beret lo'oo, ma nga rua gweii'a lo'oo, ma ngaia ka aga 'ala'a fani langi, maka baatafea God. Sui ma ngaia ka ngaria nga me'e beret lo'oo, ma nga ii'a laka'u, ma ka madangaa, maka kwatea fana nga fufu'iwane laka'u aana, fana 'agila dalo'ia na ta'a lo'oo. 17 Ma gila te'efou gila ka keto, ma gila ka bote te'efou no'o. Ma nga fufu'iwane laka'u ana gila ka gonia nga olengana fangalaa ne'e ole 'i 'ubulana akwale'e kukudu ma ruaai leleka maka fongu no'o.

*La Pita ngaia 'e foule'enia la Jisas ngaia na nga Kraes
 (Mat 16:13-19; Mak 8:27-29)*

18 Te'e alata ngaa'i la Jisas ngaia 'e fo'a 'i talana, ma nga fufu'iwane aana gila ka leka mai te'ana, ma ngaia ka orisiga 'ilo'oo, "Ta'a lo'oo gila iiria 'inau ni dai?"

19 Ma gila lamadu'aa ma gila 'ilo'oo, "Tani ta'a ngaa'i gila iiria 'i'oo la Jon wane ni naruabunga lo'oo 'e moori la'u mola. Ma tani ta'a ngaa'i la'u gila ka iiria 'i'oo la Elaeja. Ma tani wane ngaa'i la'u gila iiria 'i'oo nga profet ngaa'i laka'u mai 'i na'o na 'e moori la'u."

20 Ma la Jisas ka orisiga maka 'ilo'oo, "Ma mooru iiria nau ni dai?"

La Pita 'e lamadu'aa maka 'ilo'oo, "I'oo na'a nga Kraes, nga wane na'a God 'e firia fana fa'amoorilana ta'a aana."

*La Jisas 'e fata suria
nga maenga aana*

(Mat 16:20-28; Mak 8:30–9:1)

²¹ Sui mala Jisas ka fata tegela faga, gila sia kwairii la'u te'ana te'efuta wane na ni 'ola lo'oori.

²² Ma ngaia ka fata la'u 'ilo'oo, “Nau, nga Wela na Wane, taku nonifii ba'ita na ni 'ola 'e aula. Ma ni wane na'ona'o, ma nga fataabu ba'ita, ma nga ta'a kwaifa'ananaunga na nga Tagi ala Moses, tagila rugasi nau. Ma tagila kwa'i nau, ma oruna ma'e gani, God te'e tata'e nau fana mooringa.”

²³ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo la'u faga te'efou, “Ni dai ne'e siria 'ani lado agu, ngaia 'e sia manata 'abelo mola suria ni 'ola 'e siria fana 'i talana. Furifuri ngaia te'e 'uri fana 'ani mabolosia 'i ngaia talana, maka ngaria 'ai folo aana maka lado agu.†

²⁴ Ni dai ne'e ma'asiri 'ani lado agu tofunu 'e siria 'ani agea mola 'ola suria kwaisiriinga aana 'i talana, ngaia te'e talafia nga mooringa firi. Tafe'ua, ma lauta ni dai na'a 'ame manata 'abelo suria ni 'ola 'e siria mola fana 'i talana, ma ka 'uri fana 'ani mae tofunu 'inau, ngaia te'e to'o na mooringa firi.

²⁵ Lauta nga wane 'e to'o na ni 'ola te'efou 'ubulana mola gari lo'oo, ma ngaia 'ame to'o na mooringa firi, ni 'ola lo'oori 'e sia agea mola ta le'anga fana. ²⁶ Ma lauta te'efuta wane 'e noniria 'ani nau fe'enia fatalagu, nau, nga Wela na Wane, taku noniria la'u mola 'ania, na alata 'aku nigi mai fe'enia nga kwangakwanganga agu, ma nga kwangakwanganga na Ma'aa agu ma nga enselo abu la'u mola. ²⁷ Nau ku iiria famooru, tani wane

† 9:23 La Jisas 'e iiria nga ta'a 'agila 'uri fana 'agila nonifii fana, gwa'a 'agila mae.

amooru 'i lo'oo, gila sia mae mola leleka ma mooru ka agasia God 'ani ba'ita fafia ta'a aana.”

La Jisas 'e faate'enia kwangakwanganga ma nga tegelangaa aana

(Mat 17:1-8; Mak 9:2-8)

²⁸ Kwaru maa'e gani 'i burina na'a la Jisas 'e iiria 'ola lo'oori, ngaia 'e talaia la Pita, ma la Jon, ma la Jemes, ma gila ka fane 'i gouna me'e busu fana fo'anga. ²⁹ Ma alata la Jisas 'e fo'a ai, nga maana 'e lamadu'aa maka sinasinalo'a no'o, ma nga ruu aana 'e kwakwao'a maka sinasinalo'a no'o. ³⁰ Ma 'ame gole mola ma nga rua wane ngaa'i gala ka faata'i la'u mola fe'enia, ma gala ka alafuu fe'enia la Jisas. Gaa'a na'a la Moses mala Elaeja. ³¹ Ma gala ka faata'i 'ubulana nga sinasinalo'anga 'i Langi, ma gaa'a gala alafuu fe'enia la Jisas suria nga maenga aana ma nga lekanga aana fa'asia fanua lo'oo 'i wado fana 'i Langi na'a te'e lau 'i Jerusalem. ³² La Pita ma nga rua wane ni kwaimaanga aana, gila eeno no'ona mola. Ma alata gila kwa'adu mai, gila ka agasia nga kwangakwanganga ala Jisas ma nga rua wane na'a gala ula fe'enia. ³³ Ma nga alata na rua wane lo'oori gala sasari fana lekanga fa'asia la Jisas, la Pita ka fata 'ilo'oo fana, “Alafa, ngaia 'e le'a fana ameeru to'oru mola 'ilo'oo. Alamia 'ameru launge'enia oru 'o'oba, te'e ai famu, ma te'e ai fala Moses, ma te'e ai ngaa'i fala Elaeja.” (Pita 'e bobolosia mola nga 'ola ne'e iiria.)

³⁴ Ma alata la Pita 'e alafuu mola 'ua, te'e me'e gwafo 'e nigi ma nunufi ka 'esia no'o fafiga. Ma nga oru wane lo'oo, gila ka ma'u na alata na'a me'e

gwafu lo'oo 'e leka mai maka dau fafiga. ³⁵ Ma te'e kwala 'e 'ola 'e fata tafa mai fa'asia 'i 'ubulana nga me'e kofa lo'oo maka fata 'ilo'oo, “Ngaia na'a nga wela agu. Nau ku firia no'o. Moru gwalongo fana!”

³⁶ Ma alata kwala 'e 'ola lo'oo 'e fata 'e sui mola, te'e la Jisas ne'e nana'i no'o fe'enia nga oru wane aana. Ma gila ka noto fafia nga 'ola lo'oori, ma alata no'ona gila 'ame kwairii no'o suria te'ana te'efuta wane na 'ola lo'oo na'a gila agasia.

*La Jisas 'e belo a adalo fa'asia nga wela wane
(Mat 17:14-18; Mak 9:14-27)*

³⁷ Nga maa'e gani ngai 'i burina ni 'ola lo'oo, la Jisas fe'enia oru wane lo'oo aana, gila bi'i sifo mai fa'asia gouna me'e busu lo'oo la Jisas 'e lamadu'aa ai, ma nga ta'a 'e aula gila ka nigi mai te'ala Jisas.

³⁸ Ma te'e wane fa'asia nga ogunga lo'oo 'e o'omae maka fata 'ilo'oo, “Wane kwaifa'ananaunga, nau ku orisi'o, 'oi belo kau adalo lo'oo fa'asia nga wela lo'oo agu, suria ngaia na'a te'e wela momola agu no'o.

³⁹ Alata 'e aula nga adalo 'e olofia wela lo'oo agu, ma ngaia ka o'omae ba'ita, ma ka 'ui 'ania 'i wado ma ka lebelebe no'o, ma nga fokana ka fongu no'o na ngingisubou. Alata 'e lau, ngaia 'e malate'ote'o aana maka 'ato no'o 'ani sui fa'asia. ⁴⁰ Nau ku soea fufu'iwane amu fana 'agila belo a adalo lo'oo fa'asia, ma ngaia 'e 'ato no'o faga fana agelai.”

⁴¹ La Jisas 'e fata 'ilo'oo, “Nga manata lamooru 'e ngasi iiki. Moru 'ame fito'o mola 'ua aga lo'oo! Nau ku kweo no'o 'ania abu fito'onga lo'oo amooru. Nau ku to'oru fe'enia mooru maka nigi lo'oo no'o, to'omia 'amoru fito'o no'o agu.” Sui maka fata

'ilo'oo fana wane lo'oo, “Oi ngaria mai nga wela no'ona amu te'agu.”

⁴² Ma alata na wela lo'oo 'e nigi mai na lefu lo'oo la Jisas ngaia 'e ula ai, nga adalo lo'oo 'e geua wela lo'oo 'i wado, maka lebelebe no'o. Ma la Jisas 'e belo a nga adalo lo'oori, ma ngaia ka ru'u no'o mai fa'asia wela lo'oo, ma nga to'orunga na wela lo'oori bi'i le'a, ma la Jisas ka kwatea wela lo'oori fana ma'aa aana. ⁴³ Ma nga ta'a lo'oo gila ogu, gila ka 'alefo ba'ita na tegelangaa ana God.

*La Jisas 'e alafuu la'u suria nga maenga aana
(Mat 17:22-23; Mak 9:30-32)*

Ma alata na'a ta'a gila 'alefo no'o na ni 'ola lo'oo na'a la Jisas 'e agea, ngaia ka fata 'ilo'oo fana fufu'iwane laka'u aana, ⁴⁴ “Moru gwalongo le'a mai ma mooru sia nabolosia mola ni 'ola lo'oo nau ku iiria famooru. Nau, nga Wela na Wane, tagila kwate nau fana marimae agu.” ⁴⁵ Tafe'ua, ma fufu'iwane laka'u aana gila 'ame su'a mola na 'olataa na'a ngaia 'e iiria 'ubulana alafuunga lo'oo aana. La God 'e na'agonia nga fa'awatagalana alafuunga lo'oo fa'asiga. Ma gila ka ma'u mola fana orisilana nga fa'awatagalana alafuunga lo'oori.

*Ni dai ne'e ba'ita 'e iiki
(Mat 18:1-5; Mak 9:33-37)*

⁴⁶ Ma nga orisu'usu'unga 'e lau 'i laloana nga fufu'iwane ala Jisas, suria ni dai aga na te'e ba'ita riufiga te'efou. ⁴⁷ Ma tofuna la Jisas 'e su'a mola suria manatalaga, ngaia 'e ngaria mai te'e wela sisika, ma ka fa'aula 'i suria, ⁴⁸ ma ka fata 'ilo'oo faga, “Ni dai na'a 'i'oo kwaloa te'e wela sisika 'ilo'oo tofuna 'i'oo fito'o agu, 'i'oo kwalo nau la'u

mola. Ma lauta ni dai 'i'oo kwalo nau, 'i'oo kwaloa la'u mola God ne'e kwate nau mai. Suria ni dai na'a 'i'oo malasika'a amu talamu 'i laloamooru, 'i'oo na wane ba'ita riufia 'amooru te'efou.”

Ni dai ne'e 'ame ula 'usia mooru, ngaia 'e nana'i fe'eni 'amooru

(Mak 9:38-40)

⁴⁹ Sui mala Jon ka fata 'ilo'oo, “Alafa, 'imeeru meru agasia te'e wane 'e belo'a nga adalo 'ania tegelangaa amu, mai 'imeeru meru ka ruia fa'asia agelai, tofun'a 'i ngaia 'ame lado fe'eni 'adauru.”

⁵⁰ La Jisas 'e fata 'ilo'oo faga, “Amoe! Moru sia ruia la'u, ni dai na'a 'ame ula 'usia adauru, ngaia nga wane fe'eni 'adauru no'ona.”

Nga ta'a 'i Samaria gila ma'asini te'enia la Jisas

⁵¹ Alata 'e galangi nigi no'o fala Jisas 'ani ori no'o fani Langi, ngaia ka manata ba'ita na lekanga fani Jerusalem. ⁵² Ma ngaia ka alea ta'a lo'oo 'agila leka no'o 'i na'ona. Gila leka no'o, ma gila ka nigi na te'e fanua na nga gule'e lefu 'i Samaria fana 'agila sasari agau na ni 'ola te'efou mamania.

⁵³ Tafe'ua, ma nga ta'a lo'oo gila 'ame siria mola kwalolana, suria ngaia nga wane mola 'i Jiu ne'e leka fani Jerusalem. ⁵⁴ Ma alata nga rua wane na fufu'iwane aana, la Jemes mala Jon, gala agasia ni 'ola lo'oori, gaa'a gala fata 'ilo'oo fana, “Alafa, ngaia 'e 'utaa? 'Ilo'oo ma 'i'oo siria me'e 'amele kwaisoe fana eele fa'asia 'i Langi 'ani do'ofia ta'a lo'oo te'efou?”

⁵⁵ Sui mala Jisas ka bu'ota'i ma ka barufi 'agaa'a.

⁵⁶ Mai gila ka leka no'o fana nga maa'e fanua ngaa'i.

*Ladonga fe'enia la Jisas
'e 'ame wada'u
(Mat 8:19-22)*

⁵⁷ Ma nga alata na gila leka no'o suria nga me'e tala, te'e wane ngaa'i ka fata 'ilo'oo fala Jisas, “Nau ku siria 'aku leka fe'eni'o 'ua ta lefu fai na 'i'oo 'ani leka ai.”

⁵⁸ La Jisas ka fata 'ilo'oo fana, “Amoe, 'e 'ame wada'u. Nga ku'ito kwasi gila to'o na nga lefu aga fana enonga, ma nga langasi gila ka to'o na nga nuu'i aaga. Tafe'ua, ma 'inau, nga Wela na Wane, nau ku 'ame to'o na ta 'ifi fana enonga ai.”

⁵⁹ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fana te'e wane ngaa'i la'u, “Oi leka mai fe'eni nau.”

Tafe'ua, ma nga wane lo'oo ka fata 'ilo'oo, “Alafa, 'oi alami nau fana 'aku to'oru madi fe'enia ma'aa agu, leleka maka mae, 'aku kwaiatoa sui, mai nau taku bi'i leka 'i suri'o.”

⁶⁰ Ma la Jisas ka lamadu'aa ma ka 'ilo'oo fana, “Oi alame'enia nga wane na mangoga 'e mae, 'agila kwaiatoa no'o kau nga wane ne'e mae. Ma 'i'oo to'o leka mola, moko fata suria nga kwairiinga le'a na'a God te'e ba'ita fafia ta'a aana.”

⁶¹ Ma te'e wane ngaa'i la'u mola 'e fata 'ilo'oo, “Alafa, nau ku siria 'aku leka fe'eni'o. Tafe'ua, ma 'oi alami nau madi 'aku leka ma ku gwalo madi na ni ta'a agu 'i fanua.”

⁶² Mala Jisas ka fata 'ilo'oo fana, “Te'efuta wane ne'e tala'ae fana 'ani leka fe'eni nau, ma ngaia ka manata ba'ita suria ni 'ola ne'e 'akwasia, ngaia 'e 'ame to'omia no'o fana taunga'inga fana God.”

10

La Jisas 'e alea fiu akwale'e wane ma ruaai

¹ 'I burina na'a ni 'ola lo'oo nga Alafa la Jisas 'e firia fiu akwale'e wane ma ruaai lo'oo, maka kwatea 'agila leka tala rua wane 'i na'ona fana fanua te'efou na ngaia 'e manata fana lekanga ai.* ² Ma ngaia ka fata 'ilo'oo faga, "Ni wane na'a gila sasari agau no'o fana tagoto'onga na God, gila 'ilaka'u nga lode 'ai 'e aula 'i 'ubulana langa'a fana gonilani. Tafe'ua, ma wane fana gonilana ni 'ola lo'oori, gila 'ame aula. Ngaia na, tamooru fo'asia God fana ngaia 'ani kwatea mai ta'a ni taunga'inga fe'eni 'amooru. ³ Moru leka no'o kau ma mooru ka madafia. Nau ku kwate amooru 'ilaka'u nga dadale'e sifisifi 'i laloana nga ku'ito kwasi, tofunu ta'a 'e aula na gila siria 'agila ngada 'amooru.

⁴ Mooru sia ngaria mola te'efuta bata, ma mooru sia ngaria mola nga wa'i fana ketonga, ma nga wa'i na bata, ma nga rua me'e butu. Ma moru sia alafuu aburu mola fe'enia te'efuta wane suria tala. ⁵ Ma alata mooru ru'u na 'ifi, tamoru fata 'ilo'oo, 'La God te'e nanamate'enia mooru, ma nga aloalonga aana te'e nana'i fe'enia mooru 'i 'ubulana nga 'ifi lo'oo.' ⁶ Ma lauta nga wane ne'e to'oru no'ona 'e kwalo 'amooru 'ania aloalonga, God te'e kwatea nga nanamanga fana fu'i ru'uru'ua no'ona. Mai lauta 'e 'amoe, ma God sia nanamate'eniga mola, ma le'anga lo'oori te'e ori mola mai famooru. ⁷ Moru to'oru 'i 'ubulana nga 'ifi no'ona, ma te'efuta fangalaa ma ka'o gila kwatea famooru, moru 'ania, ma moru ka go'ufia. Nga

* **10:1** Tani girigiringa ngaa'i na Grik gila iiria fiu akwale'e wane.

wane ne'e taunga'i, ngaia te'e ngaria nga foforinga aana. Mooru tamoru nana'i to'o, ma moru sia leka kwaiiriu mola.

⁸ “Ma alata mooru nigi na te'efuta fanua, ma gila ka kwaloa 'amooru, moru 'ania fangalaa 'utaa na'a gila kwatea famooru. ⁹ Ma moru ka gulaa nga ta'a 'e fii 'i 'ubulana nga 'ifi no'ona, ma moru ka fata 'ilo'oo fana nga ta'a no'ona, ‘Nga alata God 'ani ba'ita fafia ta'a aana, 'e galangi 'amooru no'o.’ ¹⁰ Ma lauta moru nigi ana te'efuta fanua, ma gila 'ame kwalo 'amooru, moru leka suria nga tala no'ona 'i 'ubulana fanua no'ona, ma ta'a moru fata 'ilo'oo, ¹¹ ‘Nga furufuruna wado na fanua lo'oo amooru, lo'oo 'i olofana 'a'ae meeru, meru tafula no'o kau 'usi 'amooru. Ngai lo'oo nga fa'abasunga no'o famooru na'a God te'e kwatea kwa'ikwa'inga famooru tofunu moru ma'asiri fana longolana fatalana God. Moru manata to'ona ni 'ola lo'oo: Nga alata fana God 'ani ba'ita fafia ta'a aana 'e galangi no'o.’ ¹² Nau ku iiria famooru, nga gani na kwa'ikwa'inga na'a 'ani nigi mai, God te'e kwatea nga nonifinga fana nga ta'a na fanua ne'e ria 'ilaka'u 'i Sodom. Tafe'ua, ma ngaia te'e kwatea nga nonifinga ba'ita iiki fana ta'a na fanua na'a gila ma'asini agu ne'e riufia ta'a na fanua lo'o 'i Sodom!”

*Fanua ba'ita na'a gila 'ame fito'o ala Jisas
(Mat 11:20-24)*

¹³ La Jisas 'e fata 'ilo'oo, “Ngaia 'e ria tala'esia no'o famooru ta'a na moru to'oru na fanua 'i Koresin. Mai 'amooru na moru to'oru na fanua 'i Bet-saeda la'u mola. Mooru moru 'ame fito'o na 'ola ni 'alefosilai 'e aula laka'u 'inau ku agea famooru

lo'oo. Lauta nau ku agea 'ola ni 'alefosilai lo'oo na fanua 'i Taea ma 'i Saedon 'i na'o, nga ta'a no'ona bala tagila to'oru 'i wado, ma gila ka ru'ufia ruu biribiri'a, ma gila ka bunia noniga 'ania makola, fana 'ani faate'enia na gila bu'ota'i mai fa'asia rianga aaga te'efou.† ¹⁴ Na ta fe'e gani God 'ani sufaa ta'a te'efou fofona fanua lo'oo 'i wado, nga kwa'ikwa'inga amooru te'e ria iiki maka riufia nga ta'a 'i Taea mai Saedon. ¹⁵ Ino'ona ma 'i amooru nga ta'a lo'o 'i Kapaneam, moru madafia God te'e lafu 'amooru fani Langi? 'Ato no'o! Ngaia te'e to'osi 'amooru 'i 'ubulana kiru na nonifiinga.”

¹⁶ Sui ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fana fufu'iwane aana, “Lauta ni dai ne'e gwalongo famooru, ngaia 'e gwalongo la'u mola fagu. Ma lauta ngaia 'e ma'asini te'enia mooru, ngaia 'e ma'asiri la'u mola agu. Ma lauta ni dai ne'e ma'asiri te'eni nau, ngaia 'e ma'asini te'enia la'u mola God ne'e kwate nau mai.”

¹⁷ Alata nga fiu akwale'e wane ma ruaai laka'u gila ori mai, gila ka aile'a ba'ita, ma gila ka fata 'ilo'oo, “Alafa, gwa'a adalo ma gila lo'o la'u mola suria 'ameeru alata meru belote'eniga 'ania latamu!”

¹⁸ Mala Jisas ka fata maka 'ilo'oo, “Nau ku agasia la Saetan 'e 'esia mai 'ilaka'u nga kwangakwanga fa'asia 'i Langi. ¹⁹ Moru fafulongo madi! Nau ku kwatea nga tegelangaa famooru fana 'amooru tala riufia nga waa ke'eke'e ma nga lafilafi ma ngaia 'e 'ato fana 'agila ngada 'amooru. Nau ku kwatea nga tegelangaa ne'e ba'ita maka riufia

† **10:13** Taea ma Saedon gaa'a rua fanua ba'ita, ma gila to'o na rianga 'e iiki.

la Saetan nga marimae adauru no'o famooru. Te'efuta 'ola ala Saetan 'ato 'ani fa'affi 'amooru no'o. ²⁰ Tafe'ua, mooru sia aile'a mola tofuna nga adalo lo'oo gila lo'o suri 'amooru. Tafe'ua, ma moru aile'a ba'ita tofuna God 'e giria no'o nga lata mooru 'i Langi."

*La Jisas 'e aile'a maka baatafea God
(Mat 11:25-27; 13:16-17)*

²¹ Ma nga alata no'ona, Anoe 'ola Abu 'e fa'amalale'aa la Jisas, ma ngaia ka fata 'ilo'oo, "Mama'a agu, 'i'oo ba'ita fafia 'ola lo'oo te'efou 'i langi ma lo'oo 'i wado la'u mola. Nau ku baatafe'o, tofuna na'a 'i'oo faate'enia ni 'ola lo'oo fana ta'a gila tagoto'o agu 'ilaka'u nga wela sisika, ma 'i'oo ko na'agonia ni 'ola lo'oo fa'asia ta'a na'a gila lafuga 'i talaga tofuna gila su'a'ola, ma gila ka aga su'aai ni 'ola 'e aula lo'oo. Kiu Ma'ana, ni 'ola lo'oo ngaia 'e 'ilo'oo no'o suria nga kwaisiriinga amu 'ua no'o mai na'o."

²² Sui mala Jisas ka fata 'ilo'oo faga, "Ma'aa agu 'e kwatea 'ola lo'oo te'efou no'o fagu. Ma te'e 'i ngaia no'o nga Mama'a ne'e su'agu nga Wela aana. Ma te'e 'inau nga Wela aana na'a ku su'a ana Mama'a agu, ma te'e ni wane na Wela ngaia 'e firiga fana faate'enilai faga, na'a gila su'asuria."

²³ Sui mala Jisas 'e bu'ota'i fana Wane ni Kwairi-inga aana talaga, maka fata 'ilo'oo faga, "God 'e nanamate'eni 'amooru, tofuna moru agasia nga 'ola ni 'alefosilai lo'oo tala'ina. ²⁴ Nau ku iiria famooru, nga profet 'e aula ma ni alafa 'e aula mai na'o, gila siria la'u mola agasilana ni 'ola na mooru agasia tala'ina lo'oo, tafe'ua ma ngaia 'e 'ato faga 'e iiki. Ma gila ka siria la'u mola longolana ni 'ola

lo'oo na amooru longoa tala'ina lo'oo, tafe'ua ma ngaia 'e 'ato la'u mola faga.”

Nga tarifulaa suria nga wane le'a 'i Samaria

²⁵ Te'e wane ni kwaifa'ananaunga na nga Tagi ala Moses, ngaia 'e leka mai te'ala Jisas. Ngaia siria 'ani irito'ona, maka fata 'ilo'oo, “Wane kwaifa'ananaunga, 'olataa na taku agea fana 'aku to'o na nga mooringa firi?”

²⁶ Ma la Jisas ka lamadu'aa maka 'ilo'oo fana, “Olataa na'a nga Girigiringa Abu 'e iiria? 'Ilo'oo ma 'i'oo idumia moko su'a ai?”

²⁷ Ma nga wane lo'oo 'e lamadu'aa maka fata 'ilo'oo, “Oi kwaimaa fana God amu, 'ania man-atalamu te'efou, ma 'ania mangomu te'efou, ma 'ania tegelangaa amu te'efou, ma 'ania funi'oonga amu te'efou. Ma 'i'oo to'o kwaimaa fana ta'a te'efou 'ilaka'u la'u mola na'a 'i'oo kwaimaa famu 'i talamu.” ✧

²⁸ Ma la Jisas 'e fata la'u 'ilo'oo, “Nga lamadu'aanga amu 'e odo. 'Oi age 'i no'ona, ma 'i'oo to'o momoori firi.”

²⁹ Tafe'ua, ma nga wane lo'oo, 'e siria 'ani faate'enia no'o nga to'orunga aana ne'e odo mola, ngaia ka orisia la'u mola la Jisas maka 'ilo'oo, “Ni dai na'a nga wane ni futanga agu na'a 'aku kwaimaa faga?”

³⁰ Ma la Jisas 'e su'asuria ta'a lo'oo 'i Jiu gila ma'asini te'enia ta'a 'i Samaria ma ngaia ka kwairii te'ana maka 'ilo'oo, “Te'e wane 'i Jiu ngaia 'e eta mai 'i Jerusalem maka sifo fani Jeriko. Ma alata ngaia 'e leka kau suria nga tala, ni wane gila ria gila ka kwa'ia, ma gila ka ngaria no'o ni

✧ **10:27** Diuteronomi 6:5; Levitikas 19:18

'ola aana fe'enia nga ruu aana te'efou. Ma gila ka kwa'ia leleka ma ngaia ka mangosu no'o, sui ma gila ka rugasia ma gila ka leka no'o fa'asia. ³¹ Ma nga alata no'ona, te'e fataabu na 'Ifi Abu na God ngaia 'e leka la'u mola suria nga tala no'ona, ma alata 'e agasia nga wane laka'u, ngaia ka taba la'u mola suria nga gule'e tala ngaa'i, maka leka mola fa'asia. ³² Burina, te'e wane ne'e kwaibooni 'ubulana nga 'Ifi Abu na God ngaia 'e leka la'u mai suria nga tala no'ona. Ma alata ngaia 'e nigi no'ona, ngaia 'e agasia nga wane laka'u. Tafe'ua, ma ngaia 'e taba la'u mola fa'asia na nga gule'e tala ngaa'i, maka leka la'u mola fa'asia. ³³ Burina la'u te'e wane fa'asia nga gule'e lefu 'i Samaria ngaia 'e leka la'u mai suria nga tala no'ona. Alata ngaia 'e agasia nga wane laka'u, ngaia 'e kwaimanadai ba'ita fana.

³⁴ Ma ngaia 'e leka mai te'ana, ma ka 'usua nga maalafa laka'u aana 'ania nga waiwai ma nga waeni, ma ka gau no'o fafia. Sui ma ngaia ka lafua no'o 'i fofona nga dongki aana, ma ka ngaria no'o fana te'e 'ifi fana forilai fana 'ani to'oru 'i 'ubulai, ma ngaia ka aga suria ai. ³⁵ Ma nga ruana maa'e gani, ngaia 'e ngaria bata ne'e tooto'o fe'enia foforinga fana rua ma'e gani maka kwatea fana nga wane ne'e aga suria nga 'ifi no'ona, maka fata 'ilo'oo fana, "Oi aga suria nga wane lo'oo, ma alata nau ku ori la'u mai, nau taku du'ua te'efou nga bata na'a 'i'oo boonia 'ania.' "

³⁶ Sui mala Jisas ka fata 'ilo'oo fana wane ni kwaifa'ananaunga na Tagi ala Moses, "Ino'ona ma 'i'oo manata 'utaa? Ni dai laloana oru wane lo'oo na gila fa'alata wane ni futanga na nga wane

laka'u gila kwa'ia?"

³⁷ Ma nga wane ni kwaifa'ananau na Tagi ala Moses ka fata 'ilo'oo, "Nga wane na'a ngaia 'e kwaimanadai fana."

Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fana, "Oi leka, moko agea la'u 'ino'ona."

La Jisas 'e nigi 'ifi ani Mata ma ni Meri

³⁸ La Jisas ma nga fufu'iwane aana gila leka, ma gila ka nigi na te'e fanua, ma te'e noni na latana ni Mata ka kwaloa la Jisas fana 'ifi aana. ³⁹ Ma nga noni 'e futa fe'enia ni Meri 'e to'oru galangia nga 'a'aena nga Alafa la Jisas, maka fafafulongo mola fana nga kwaifa'ananaunga ala Jisas ⁴⁰ Ma nga manatalana ni Mata 'e 'abelo suria te'e 'i ngaia ne'e agea nga taunga'inga te'efou 'i 'ifi. Ma ngaia ka leka mai te'ala Jisas, maka fata 'ilo'oo fana, "Alafa, 'ilo'oo ma 'i'oo 'ame manata 'abelo mola suria ni aasigu geni na ngaia 'e 'akwasi nau mola ma te'e 'inau kua agea mola nga taunga'inga lo'oo 'i ta-lagu? 'Oi iiria fana 'ani leka mai maka kwaibooni la'u agu!"

⁴¹ Ma nga Alafa 'e lamadu'aa fana maka 'ilo'oo, "Mata, 'i'oo manata gelo ma nga manatalamu 'e 'abelo no'o suria ni 'ola 'e aula. ⁴² Tafe'ua, te'e 'ola momola na'a ngaia 'e le'a. Ni Meri ngaia 'e firia nga 'ola 'e le'a, ma te'efuta wane sia lafua la'u fa'asia."

11

La Jisas 'e kwaifa'ananau suria nga fo'anga (Mat 6:9-13; 7:7-11)

¹ Na te'e gani ngaa'i, la Jisas 'e fo'a na te'e lefu ngaa'i. Ma alata ngaia 'e fo'a bi'i sui mola,

te'e wane na fufu'iwane aana 'e fata 'ilo'oo fana, “Alafa, 'oi fa'ananau 'ameru na fo'anga, 'ilaka'u la Jon 'e fa'ananaua la'u nga fufu'iwane aana na fo'anga.”

² La Jisas 'e fata 'ilo'oo faga, “Alata mooru fo'a, tamooru fata 'ilo'oo, 'Mama'a agu,

Meeru meru siria ta'a te'efou 'agila fa'aba'ita nga latamu,

tofuna 'e abu 'e iiki.

Meeru meru siria 'i'oo 'ani ba'ita fafia ta'a te'efou.

³ Moko kwatea mai fameeru nga fangalaa ne'e to'omia meeru fana gani lo'oo.

⁴ Moko 'olafanataa na rianga ameeru,

'ilaka'u na'a 'imeeru meru 'olafanataa lau mola na rianga

na ta'a te'efou na'a gila agea ni 'ola 'e ria ameeru.

Ma 'i'oo sia alamia meeru mola fana lekanga 'ubulana irito'onga ne'e riufi 'ameeru.' ”

⁵ Ma la Jisas ka fata 'ania te'e tarifulaa 'ilo'oo fana nga fufu'iwane aana, “Lauta ta wane amooru 'e leka te'ana nga wane ni kwaimaanga aana 'i 'ifi aana 'ubulana logo, maka fata 'ilo'oo fana, 'Wela kau, 'oi kwatea madi mai ta oru me'e ma'alo fagu,

⁶ tofuna te'e wane ni kwaimaanga agu lo'oo, ngaia 'e nigi mai te'agu fa'asia fanua lalau. Tafe'ua, mai nau ku 'ame to'o no'o na ta fangalaa na'a 'aku kwatea fana.’

⁷ Ma nga wane ni kwaimaanga lo'oori amu 'ubulana 'ifi lo'oo ka fata 'ilo'oo, “Amoe. 'T'oo sia fa'a'abelosi nau la'u! Nga sinamaa 'e fono no'o, ma ni wela agu gila eeno te'efou no'o. Ngaia 'e 'ato no'o fana 'aku tata'e la'u fana kwatelana te'efuta 'ola famu.’ ⁸ Aia, nau ku iiria famooru, gwae

ngaia 'ame siria agelana te'efuta 'ola, ma lauta 'i'oo kwaisoe, mai 'i'oo 'ame mamalo na kwaisoenga, nga wane lo'oo 'i 'ubulana 'ifi, ngaia te'e tata'e ma te'e kwatea mola ni 'ola te'efou na'a 'i'oo siria. Mai ngaia 'ame agea mola tofuna 'i'oo nga wane ni kwaimaanga aana, tafe'ua ma tofuna 'i'oo 'ame mamalo no'o na kwaisoenga.

⁹ Ngaia na, 'inau ku iiria famooru, moru kwaisoe na God fana 'amooru ngaria 'olataa na mooru soea. Ta'a mooru kwailo'ofia 'olataa mooru bo'obo'o fai te'ana God, ma ngaia te'e booni amooru fana 'amooru agasia. Ta'a mooru igiigi na sinamaa, ma God te'e 'ulasi famooru.

¹⁰ 'I'oo su'aai nga ta'a te'efou na'a gila kwaisoe na God, tagila ngaria no'o 'olataa na'a gila soea. Ma nga ta'a te'efou na'a gila kwailo'ofia 'ola gila bo'obo'o fai na God, tagila agasia. Ma ta'a te'efou na'a gila igiigi na sinamaa, God te'e 'ulasi faga.

¹¹ "Ilo'oo ma, ni dai amooru nga mama'a, lauta nga wela amu 'e kwaisoe fana gweii'a, ma 'i'oo to'o kwatea mola me'e waa fana? 'Amoe no'o! ¹² Ma lauta nga wela amu 'e soea nga fakale'e susuki, ma to'o kwatea mola nga lafilafi fana? 'Amoe no'o!

¹³ Tafe'ua mooru te'efou ta'a moru ria, mooru su'asuria 'amooru kwatea mola ni 'ola 'e le'a fana ni wela amooru. Ma nga Ma'aa mooru na'a ngaia 'i Langi, ngaia 'e le'a iiki riufi amooru, ma ngaia 'e kwatea nga Anoe 'ola Abu fana ta'a na'a gila kwaisoe aana!"

La Jisas ma la Saetan

(Mat 12:2-30; Mak 3:20-27)

¹⁴ Ma te'e alata, la Jisas 'e belo'a te'e adalo fa'asia te'e wane 'e 'ato 'ani fata. Ma alata adalo ngaia 'e

'akwa fa'asia, ngaia bi'i fata la'u. Ma nga ogunga ba'ita lo'oo gila ka 'alefo. ¹⁵ Ma tani wane ngaa'i laloaga gila ka fata 'ilo'oo, "La Jisas 'e beloana nga adalo 'ania tegelangaa ala Saetan, nga 'inatana adalo."*

¹⁶ Ma tani wane ngaa'i, gila siria 'agila irito'ona la Jisas. Ma gila ka soea fana 'ani agea nga 'ola ni 'alefosilai, fana 'ani faate'enia na'a ngaia 'e to'o na nga tegelangaa fa'asia God. ¹⁷ Ma tofuna la Jisas 'e su'a mola na nga manatalaga, ngaia ka fata 'ilo'oo faga, "Lauta fufu'ita'a 'ubulana nga fanua ba'ita gila funu fe'eniga 'i talaga, ta'a na fanua ba'ita lo'oo tagila tagala'i no'o. Ma lauta nga wane, ma nga noni, gala funuria gaa'a 'i talagaa'a, ngaia 'e 'ato fana 'agala to'oru uguugu.

¹⁸ Ngaia 'ino'ona la'u mola, lauta la Saetan 'e funu fe'enia fufu'i adalo aana, tagila tagala'i kwai-tatari no'o. Nau ku iiria 'ola lo'oo tofuna moru iiria nau ku beloana adalo 'ania tegelangaa ala Saetan. ¹⁹ Aia, ma moru iiria nau ku beloana adalo 'ania tegelangaa ala Saetan. Tafe'ua ma tegelangaa ani dai lo'oo tani wane na fufu'iwane amooru gila beloana 'ania adalo? La Saetan? 'Amoe no'o! Suria ni 'ola lo'oo 'e faate'enia na'a mooru moru kuta. ²⁰ Nau ku beloana adalo 'ania tegelangaa na God. Ma ngaia ka faate'enia no'o famooru na'a nga alata fana God 'ani ba'ita fafia ta'a aana ngaia 'e nigi te'amooru 'e sui no'o."

²¹ La Jisas 'e fata la'u mola suria te'e tarifulaa maka 'ilo'oo, "Lauta ta wane 'e lamo'ala 'e sasari agau na la'unga aana, ma ka folo le'a no'o 'usia 'ifi

* **11:15** Nga lata la'u ala Saetan na'a la Bielsebul

aana, te'e 'ato fana ta wane 'ani beria ni 'ola 'ubulana 'ifi aana. ²² Tafe'ua, lauta ta wane 'e tegela 'e riufia ngaia 'e leka mai ma ka funu fe'enia, ma ka talariufia no'o, nga wane lo'oori te'e ngaria no'o nga la'unga aana te'efou na ngaia 'e fito'o ai, ma te'e dalo'ia no'o ni 'ola lo'oo te'efou fana ta'a kwaimaanga aana.†

²³ “Ni dai na'a 'ame lado agu, ngaia nga marimae agu. Ni dai na'a 'ame kwaibooni agu fana gonilana mai nga ta'a te'ana God, ngaia 'e tagalange'eniga no'o fa'asia God.”

Orilana mai nga adalo
(*Mat 12:43-45*)

²⁴ La Jisas 'e fata la'u 'ilo'oo, “Alata gila belote'enia adalo fa'asia nga wane, ngaia 'e riu kwairiu 'ubulana lefu kwasila, ma 'e kwailo fana ta lefu fana 'ani to'oru la'u ai. Ma lauta ngaia 'e kwailo ma ka 'ato no'o, ngaia te'e manata 'ilo'oo, ‘Nau taku ori fana nga wane laka'u agu ku leka mai fa'asia.’ ²⁵ Ma alata 'e ori mai, ngaia 'e agasia wane laka'u 'e kwari, maka fa'aodoa no'o moorilana te'efou. ²⁶ Alata ngaia 'e agasia ne'e 'ilo'oo, ngaia 'e ori, maka talaia la'u mai nga fiu adalo 'e ria 'e iiki riufia, ma gila ka leka mai, ma gila ka to'oru no'o 'i 'ubulana wane laka'u. Na alata lo'oo, nga to'orulana wane lo'oo bi'i ria maka riufia no'o 'i na'o.”

Nga aile'anga kwala'imori

† **11:22** Nga fa'aladama na tarifulaa 'e 'ilo'oo, la Jisas ngaia 'e tegela'a maka riufia la Saetan. Ngaia na'a, la Jisas 'e su'asuria 'ani belo'a adalo.

27 Alata la Jisas 'e iiria 'ola lo'oo faga, te'e noni 'i 'ubulana ogunga lo'oo 'e o'omae 'ilo'oo, “Nga noni ne'e fa'afuta'o maka fa'asusufi'o ne'e aile'a 'e iiki.”

28 La Jisas 'e lamadu'aa maka fata 'ilo'oo, “Tafe'ua ma ta'a na'a gila longoa fatalana God, ma gila ka lo'o suria, gila no'o na tagila malale'a 'e ba'ita.”

Ta'a gila siria la Jisas 'ani agea te'e 'ola ni 'alefos-ilai

(Mat 12:38-42)

29 Ma alata na'a ogunga ba'ita gila ogu mai 'afuia la Jisas, ngaia ka fata 'ilo'oo faga, “Ta'a na'a moru momoori na alata lo'oo, mooru moru ria. Suria mooru moru siria mola agasilana nga 'ola ni 'alefosilai 'ani faate'enia tegelangaa na God, tafe'ua, ma ngaia 'e 'ato famooru fana amoru agasia. Ta'a mooru agasia mola nga 'ola ni 'alefosilai 'ilaka'u nga 'ola laka'u 'e lau fala Jona nga profet. ✧ 30 Nga 'ola ne'e lau fala Jona, 'e 'ilaka'u nga ma'etooto ne'e faate'enia fana ta'a 'i Ninifa na'a ngaia 'e leka mai fa'asia God. Nga 'ola na te'e lau agu 'e 'ilaka'u nga ma'etooto ne'e faate'enia na God 'e kwate nau mai, nga Wela na Wane, fana ta'a na alata lo'oo.

31 Ma na gani na'a God te'e sufaa ta'a, nga noni laka'u 'e ba'ita fafia fanua 'i Siba, ngaia te'e tata'e, maka faate'enia nga rianga amooru, tofunu na'a abulongaa amooru na moru kuta ba'ita ai. Ngaia 'e leka lalau mai fa'asia fanua aana fana longolana su'a'olanga ala Solomon. Gwa'a 'ino'ona ma, 'inau, nga wane na ku ba'ita 'e iiki riufia la Solomon, nau ku to'oru 'i lo'oo tala'ina, ma moru 'ame longo mola suri nau. 32 Lauta 'ilaka'u na gani na God

✧ 11:29 Mat 12:40

te'e sufaa ta'a te'efou, nga ta'a 'i Ninifa gila tagila faate'enia nga rianga amooru, suria gila abulo no'o mai te'efou fa'asia rianga aaga, alata gila longoa nga kwaifa'ananaunga la Jona 'e iiria faga. Tafe'ua, ma 'inau te'e wane ba'ita 'e iiki riufia la Jona, ma 'inau ku to'oru no'o 'i lo'oo tala'ina, tafe'ua ma moru 'ame abulo mola fa'asia rianga amooru.”

*Kwaifa'ananaunga ala Jisas 'e 'ilaka'u nga uunu
(Mat 5:15; 6:22-23)*

³³ La Jisas 'e fata 'ilo'oo, “Te'efuta wane sia lalaua mola nga uunu, ma ngaia ka na'agonia mola olofana nga daoko. Alata 'e lalaua nga uunu 'e sui mola, ngaia te'e arua no'o na lefu fana arulana uunu ai, fana ni dai ne'e ru'u mai 'ubulana 'ifi, ngaia 'e su'asuria 'ani agasia lalanga. ³⁴ Lauta nga funi'oonga amu 'e 'ulasi fana to'onga, nga mangomu te'efou te'e to'o na lalanga. Ma lauta nga funi'oonga amu 'e 'ame 'ulasi no'o fana to'onga, nga mangomu te'efou ngaia te'e fonngu 'ania logologo'angaa. ³⁵ 'Too sia ma'asini te'enia mola to'onga lo'oo agu. Lauta 'i'oo ma'asini te'enia ma nga mangomu te'e nana'i 'ubulana logologo'angaa. ³⁶ Lauta mooru moru fonngu 'ania lalanga, nga noni mooru te'efou te'e wataga 'ilaka'u na nga uunu, ma te'efuta lefu 'i labemooru 'e sia nana'i la'u 'ubulana logologo'angaa.”

*La Jisas 'e barufia Farasii lo'oo ma ta'a ni
kwaifa'ananaunga na tagi
(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 20:45-47)*

³⁷ Alata la Jisas 'e alafuu 'e sui no'o, te'e wane na Farasii 'e soea la Jisas fana 'ani keto 'i 'ifi

aana. Mala Jisas ka leka no'o fe'enia, ma ka keto no'o fe'enia. ³⁸ Ma nga Farasii lo'oo 'e 'alefo ba'ita, suria ngaia 'e agasia la Jisas ngaia 'ame narufia mola nga nimana 'i na'o, sui ma ngaia bi'i keto. ³⁹ Ma nga Alafa la Jisas ka fata 'ilo'oo fana, “Mooru Farasii, moru manata 'abelo iiki fana fulolana gula 'i maa na kakao ni go'unga ma ni 'ola ni fanganga amooru. Tafe'ua ma, 'i 'ubulana nga moori lamooru gila fongu 'ania ni 'ola 'e ria te'efou. ⁴⁰ Mooru moru kakakula 'e iiki! La God ne'e launge'enia 'ola te'efou, ma ngaia ka su'asuria 'olataa na'a ngai gula 'i maa ma ni 'olataa ngai 'ubulai. ⁴¹ Aia, lauta moru kwatea ni 'ola amoru fana ta'a gila galafa, ni 'ola te'efou mooru agea te'e sinasinalo'a no'o 'i maana God.

⁴² “‘Ola 'e ria famooru ni Farasii, tofuna mooru moru kwatea mola fana God nga gule'e 'ola na tangafuru na 'ola sisika fana fa'a masi'alana ketonga amooru na'a mooru kirua 'i 'ubulana langa'a amooru. Tafe'ua ma, moru 'ame manata 'abelo mola fana fa'aodolana to'orunga amooru fe'enia ta'a ni futanga amooru, ma nga kwaimaanga amooru fana God. Ngaia 'e le'a na'a moru agea ni 'ola sisika fana kwatelana tangafuru na fangalaa amooru fana God, ma moru ka manata to'ona la'u nga 'ola ba'ita fana kwaimaange'enilana God, ma ta'a na fanua lo'oo amooru te'efou.

⁴³ “‘Ola 'e ria famooru Farasii na, tofuna alata moru leka 'ubulana 'ifi ni fo'anga, mooru moru siria to'orunga na furi'i to'orunga fana ta'a ba'ita. Ma alata moru leka 'i maana uusia'a, moru siria ta'a lo'oo 'agila fa'aba'ita mooru.

⁴⁴ 'Ola 'e ria famooru Farasii, tofuna mooru

moru 'ilaka'u nga giru gwa'u na'a gila 'ame taboa 'i fofona, ma alata ta'a 'agila riu 'i fofona, gila 'ame aga su'aai nga 'ola ne'e si'ini 'e ria na'a ngai 'ubulai.”

⁴⁵ Sui ma nga te'e Wane ni Kwaifa'ananau na Tagi ala Moses 'e fata 'ilo'oo, “Wane kwaifa'ananaunga, alata 'i'oo fata 'ilo'oo, 'i'oo fata gada 'ameeru mola.”

⁴⁶ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo, “Ola 'e ria famooru Wane ni Kwaifa'ananaunga na Tagi ala Moses, tofuna moru launge'enia tagi 'e 'ato 'e aula fana ta'a, ma ka 'ato iiki faga fana daunga suria, ma moru 'ame kwaibooni mola aaga. ⁴⁷ 'Ola lo'oo 'e ria la'u famooru, tofuna moru fa'akwasingaa mola fofona giru gwa'u na profet fana 'agila aga 'ani le'a. Ni profet laka'u wawarifu mooru gila kwa'iga. ⁴⁸ Suria ni 'ola lo'oo, gila faate'enia na'a mooru moru alafafia agelana 'ola na wawarifu mooru gila agea aga. Suria gila kwa'iaga, ma mooru moru launge'enia giru gwa'u aaga. ⁴⁹ Ma tofuna ni 'ola lo'oori, God na su'a'olanga aana, 'e fata 'ilo'oo, 'Nau taku kwatea kau ni profet, ma nga Ta'a ni Kwairiinga kau faga, gwe 'ino'ona ma tag-ila kwa'ia tani wane aaga, ma tagila malate'ote'o la'u na tani wane aga.’

⁵⁰ Suria ngaia 'e 'ilo'oo, nga ta'a na gila momoori na alata lo'oo, God te'e kwatea kwa'ikwa'inga faga fana kwa'ilana ni profet te'efou, 'e 'ita no'o mai na etalana fanua lo'oo 'i wado. ⁵¹ Eta no'o mai na maenga ana la Ebol leleka maka nigi na maenga

ana la Sekaraea‡ nga wane laka'u gila kwa'ia 'ubulana 'Ifi Abu na God, 'i laloana uumu ma nga lefu 'e abu. 'Ola kwala'imori na'a 'inau ku iiria famooru, nga ta'a gila momoori na alata lo'oori, God te'e kwatea kwa'ikwa'inga faga tofunu nga maenga ana ta'a laka'u.

⁵² “Ola 'e ria famooru Wane ni kwaifa'ananaunga na Tagi, tofunu mooru moru na'agonia nga kwala'imoringa na God, fana nga ta'a lo'oo 'e 'ato 'agila su'a la'u mola ai. Ma moru 'ame fito'o la'u mola ai, ma mooru moru ruia nga ta'a fa'asia su'anga na 'ola lo'oo.”

⁵³ Ma nga alata lo'oo la Jisas 'e leka no'o fa'asia fanua lo'oo, ni Wane ni Kwaifa'ananaunga na Tagi ala Moses, ma nga Farasii, gila ka eta no'o fana ngengelana, ma gila ka orisia na 'ola 'e aula. ⁵⁴ Ma gila ka irito'ona fana fa'abobolosilana la Jisas fana 'agila daria tani 'ola ngaia 'e iiria 'e kuta.

12

Kwaifa'ananaunga suria kotonga (Mat 10:26-27)

¹ Na nga alata no'ona la'u mola, ta'a auaula gila ogu mai te'ala Jisas. Ta'a lo'oo gila aula ma gila kwaibebesi kwairiu no'o aga. La Jisas ngaia ka alafuu 'ilo'oo fana fufu'iwane aana, “Mooru 'abelo 'ania mooru fa'asia longonga suria funi'oonga 'e ria na nga Farasii, suria 'i gila ta'a na kotonga. ² Ta 'olataa na ta'a na kotonga gila na'agonia, God te'e faate'enia 'i maa. Ma nga 'olataa ne'e nagwa,

‡ **11:51** La Ebol nga wane ngaia odo eteeta na'a gila kwa'ia 'ubulana Testamen 'Ua. Ma la Sekaraea nga wane ngaia 'e odo 'ita'i na'a gila kwa'ia la'u 'ubulana nga Testamen 'Ua.

ta'a tagila su'a la'u mola ai. ³ Ma te'efuta 'ola na'a moru alafuu suria 'i 'ubulana logo, tagila longoa la'u mola 'ubulana gagani. Ma nga 'olataa na'a moru kwalanguru 'ania 'i aringana wane na lefu tala moo'o, God te'e kwairii ai te'ana ta'a te'efou fana 'agila longoa.”

*Te'e God 'i talana no'o tamooru ma'unge'enia
(Mat 10:28-33; 12:32)*

⁴ La Jisas ka fata la'u 'ilo'oo, “Nau ku iiria famooru ta'a kwaimaanga agu, moru sia ma'unge'enia mola ni dai na'a te'e kwa'ia noni mooru, ma ngaia 'e 'ato fana 'agila agea te'efuta 'ola 'e ria na mango mooru. ⁵ Tafe'ua, 'inau 'aku faate'enia famooru wane na'a 'amooru ma'unia na God. Moru su'aai ngaia no'o 'e su'asuria 'ani kwa'ia noni mooru, ma ngaia ne'e to'o na tegelangaa fana to'osilana mango mooru 'ubulana lefu ni kwa'ikwa'inga. Kiu, nau ku iiria famooru, God 'i talana no'o na tamooru ma'unge'enia.

⁶ “Nga nima me'e suba gila foriga mola 'ania te'e rua fe'e seleni sisika. Nga suba gila ka sisika, tafe'ua ma God 'e 'ato 'ani nabolosia te'efuta me'e suba momola 'i laloaga. ⁷ Gwa'a nga ifuifu na gou mooru, God 'e su'a la'u mola aga te'efou. Ngaia na mooru sia ma'u, suria God ngaia manata ba'ita na ta'a te'efou 'e riufia ni suba 'e aula lo'oo.”

⁸ Sui ma la Jisas ka fata la'u 'ilo'oo, “Nau ku iiria famooru, lauta nga wane 'e foule'eni nau 'i na'ona ta'a na'a ngaia nga wane ni lekanga 'i burigu, 'inau, nga Wela na Wane taku foule'enia la'u mola 'i na'ona enselo na God. ⁹ Ma lauta ta wane ngaa'i 'e gwalaa nau 'i maana ta'a, nau taku gwalaa la'u mola 'i na'ona nga enselo na God.

10 “Ma lauta te'efuta wane 'e fata ngada nau, God 'e su'asuria 'ani 'olafanataa na rianga ana. Tafe'ua, ma lauta te'efuta wane 'e fata ngadaa nga taunga'inga na Anoe 'ola Abu, ngaia 'e 'ato 'e iiki fana God 'ani 'olafanataa na wane 'ino'ona.

11 “Ma tagila ngaria mooru fana malate'ote'onga amooru 'i 'ubulana 'ifi ni fo'anga ma 'i na'ona ta'a ba'ita. Na nga alata no'ona, moru sia ma'u, ma moru sia manata 'abelo fana te'efuta alafu-unga na 'amoru iiria, ma moru ka lamadu'aga 'ania. 12 Suria alata no'ona, nga Anoe 'ola Abu te'e fa'ananaua 'amooru 'ania 'olataa na'a tamooru iiria.”

Nga tarifulaa suria nga wane dari'ola ne'e kakakula

13 Te'e wane 'i 'ubulana ogunga no'ona, ngaia 'e fata 'ilo'oo fala Jisas, “Wane kwaifa'ananaunga, 'oi iiria fala o'agu 'ani to'ole'enia nga 'ola'angaa amee'e na'a ma'a amee'e 'e 'akwasia 'i lalo 'amee'e.”

14 Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo, “Welakau, ni dai ne'e kwatea nga tegelangaa fagu fana kwaisufaingaa ma fana dalo'ilana nga 'ola 'ilo'oo 'i laloamoo'o?”

15 Ma ngaia ka fata 'ilo'oo fagaa'a te'efou, “Moru manata le'a, fa'asia moru ta to'o na mango 'e wane fana 'etelanga. Tofuna nga mooringa kwala'imori na wane ngaia 'e 'amoe na bata ma 'ola'angaa aana.”

16 No'ona la Jisas ka fata 'ania tarifulaa faga maka 'ilo'oo, “Te'e wane dari'ola ngaia 'e to'o na te'e me'e wado le'a ne'e kirua 'ola 'i 'ubulai, ma ka gonia ni 'ola le'a 'e aula ne'e kirua 'i 'ubulai. 17 Ma ngaia 'e to'oru maka manata suria 'i ngaia talana ma ka 'ilo'oo, “Olataa na'a 'aku agea

la'u? Tofuna 'inau ku 'ame to'o no'o na ta lefu fana tainge'enilana ni 'ola lo'oo agu. ¹⁸ Nau taku age 'ilo'oo, nau taku osia nga babala lo'oo agu fana gonilana ni 'ola 'i 'ubulai, sui ma 'inau taku launge'enia la'u me'e babala fooru ne'e ba'ita iiki. Ma 'inau taku bi'i gonia mai nga lodona 'ai lo'oo agu ma ni 'ola ngaa'i la'u. ¹⁹ Sui ma 'inau taku bi'i fata 'ilo'oo fagu talagu, 'Aile'anga ba'ita famu! 'Too to'o no'o na 'ola le'a 'e aula na'a 'i'oo siria suria nga farisi 'e aula. 'Oi nana'i moko mamalo no'o! 'Oi keto le'a mola, moko go'u le'a mola, ma 'oi agea mola ni 'ola lo'oo fana mangomu 'ani aile'a fe'enia.' ” ²⁰ Tafe'ua, ma God 'e fata 'ilo'oo fana, "Too wane 'i'oo kakakula 'e iiki! 'Ubulana fe'e logo lo'oo tala'ina la'u mola na'a 'i'oo to'o mae, ma to'o bi'i 'ame su'aai ni dai na'a te'e to'o na ni 'ola lo'oo 'i'oo gonia famu 'i talamu.' ”

²¹ Ma la Jisas ka fa'asuia no'o nga kwaifa'ananaunga lo'oo maka 'ilo'oo, "Ngaia te'e lau 'ilo'oo la'u fana nga ta'a na'a gila gonia 'ola te'efou no'o faga 'i talaga, ngaia 'ame to'o na dari'olanga 'i Langi."

Fito'o ana God
(Mat 6:25-34)

²² Sui mala Jisas ka fata 'ilo'oo fana fufu'iwane aana, "Nau ku iiria famooru, mooru sia manata 'abelo mola suria 'olataa na'a tamooru 'ania, ma 'olataa na'a tamooru ru'ufia fafia noni mooru. ²³ Tofuna nga mooringa lo'oo, 'e le'a iiki talariufia nga fangalaa, ma nga labe'e wane ne'e le'a 'e iiki riufia nga ruu. ²⁴ Agasia nga langasi gila 'ame 'abelo mola suria taunga'inga na nga langa'a. Ma gila 'ame goni'i mola te'efuta fangalaa, ma gila

'ame launge'enia mola ta babala fana arulana fangalaa. Tafe'ua, ma God 'e langoniga mola. Ma God 'e manata famooru 'e ba'ita 'e riufia nga langasi. Ngaia lo'oo, God te'e langonia 'amooru la'u mola 'ino'ona.

²⁵ “Tafe'ua, mooru moru manata 'abelo 'ania mango mooru, ngaia 'e 'ato 'e iiki 'amooru agea moori lamooru 'ani lalau sisika la'u. ²⁶ Ma lauta 'e 'ato fana 'amooru to'omia agelana ta 'ola sisika 'ilaka'u fa'atekwalana moori lamooru, 'uta'i na'a moru manata 'abelo mola na 'ola matari?

²⁷ “Moru agasia madi nga 'ai lo'oo gila lama. Gila 'ame taunga'i, ma gila 'ame launge'enia mola te'efuta ruu faga 'i talaga. Ma 'inau ku iiria famooru, gila aga kwanga'a maka iiki riufia ruu na la kiingi Solomon ngaia 'e ru'ufia. ²⁸ Ma ni lamalama na 'ola lo'oo gila to'oru mola suria te'e alata sisita, ma gila ka 'ui mola 'ania 'ubulana eele. Tafe'ua, ma God 'e fa'aruufiga 'ania ni 'ola 'e le'a te'efou. 'Ilo'oo ma ngaia 'ato fana God 'ani fa'aruufia mooru? Nga fito'onga 'amooru 'e sisika.

²⁹ “Moru sia manata 'abelo mola suria 'olataa na tamooru 'ania, ma 'olataa na'a tamooru go'ufia. ³⁰ Tofuna nga wane ne'e bobolosia God na gila su'asuria 'agila manata 'abelo suria ni 'ola lo'oo. Ma 'amooru, Mama'a 'amooru ngaia su'aai 'e sui no'o na 'i mooru moru bo'obo'o fana ni 'ola lo'oori te'efou. ³¹ Mooru manata madi suria nga mooringa na'a God 'e ba'ita fafia, ngaia te'e kwatea ni 'ola na'a moru bo'obo'o fai famooru.”

*Kwaifa'ananaunga suria 'ola'angaa 'i Langi
(Mat 6:19-21)*

³² Sui mala Jisas ka fata la'u 'ilo'oo, “'Amooru fu'uwane agu, tafe'ua moru 'ilaka'u no'o nga dale'e sifisifi sisika, moru sia ma'u mola, tofuna God nga Mama'a amooru, ngaia 'e aile'a ba'ita fana 'ani ba'ita fafia 'amooru furifuri. ³³ Mooru fa'afori 'ania ni 'ola amooru, ma moru ka kwatea bata fana ta'a na gila galafa. Lautu moru agea 'ilo'oo, tamooru to'o na wa'i fana gonilana bata 'i Langi ne'e 'e 'ato 'ani fula. Ta'a mooru gonia nga 'ola'angaa 'amooru 'i Langi, na lefu ne'e 'ato 'agila fa'asuia, ma nga lefu na'a ta'a beriberi sia nigi la'u ai, ma rimerime sia ngadaa mola. ³⁴ Tofuna alata nga 'ola'angaa 'amooru 'e nana'i 'i Langi, nga moori lamooru ngaia 'e rugata'i te'efou no'o fani Langi. Ma alata nga 'ola'angaa 'amooru 'e nana'i fofona fanua lo'oo 'i wado, nga moori lamooru te'e rugata'i te'efou no'o fana ni 'ola fofona nga fanua lo'oo 'i wado.”

Ta'a ni taunga'inga mooru aga aga

³⁵ “Ta'a mooru agaaga fana 'olataa na te'e nigi mai. Ma moru ka ru'ufia nga ruu 'amooru, ma moru ka lalaua nga uunu 'amooru, ³⁶ 'ilaka'u la'u wane ni taunga'inga na'a gila mamania nga wane ba'ita aaga na'a te'e ori mai fa'asia nga fafangalaa na fuageninga. Alata 'e nigi mai ma ka igiigi, gila 'afe'aferu ma gila ka 'ulasia no'o nga sinamaa fana. ³⁷ Aile'anga fana nga wane ni taunga'inga lo'oo na'a wane ba'ita aaga 'e nigi to'oga, ma gila ka aga aga mola 'ua, ma gila mamania na alata 'e ori mai ai. Nau ku iiria nga 'ola kwala'imori famooru, ngaia 'e sasari agau, ma ka fa'ato'orufiga te'efou, ma bi'i langoniga. ³⁸ Aile'anga faga lauta

ngaia 'e nigi to'oga gila mamania, lauta ngaia 'e nigi mai 'ubulana to'ofungana logo, 'amoe ma 'usu'usugani!

³⁹ “Moru manata to'ona ni 'ola lo'oo, lauta nga wane na 'ifi ngaia 'e su'a na alata na'a wane beriberi 'ani nigi mai ai, te'e 'ato fana wane beriberi 'ani ru'u 'ubulana 'ifi aana. ⁴⁰ 'Amooru la'u mola, tamooru nana'i ni mamanilagu, nga Wela na Wane. Nau taku nigi mai na nga alata na'a moru 'ame madafia 'akui nigi mai ai.”

*Tarifulaa suria rua
wane ni taunga'inga
(Mat 24:45-51)*

⁴¹ La Pita 'e fata 'ilo'oo, “Alafa, 'ilo'oo ma 'i'oo iiria nga tarifulaa lo'oo fana te'i meeru, 'amoe ma fana nga ta'a te'efou?”

⁴² Nga Alafa 'e lamadu'aa maka 'ilo'oo, “Nau ku iiria fana wane ne'e 'ilaka'u wane ni taunga'inga na'a ngaia 'e su'a'ola ma taunga'ilana 'e odo. Ma nga wane ba'ita ka arua ngaia 'ani aga suria nga ta'a ni taunga'inga lo'oo, ma ka kwatea nga fangalaa faga na alata fana fanganga. ⁴³ Ma le'anga fana nga ta'a ni taunga'inga lo'oo na'a wane ba'ita ngaia 'e daria, ma gila agea ni 'ola lo'oo na alata no'ona 'e nigi mai 'i 'ifi aana! ⁴⁴ Nau ku iiria nga 'ola 'e kwala'imori famooru, nga wane ba'ita te'e arua ngaia 'ani aga suria ni 'ola aana te'efou.

⁴⁵ Tafe'ua, ma ngaia te'e ria 'e iiki lauta nga wane ni taunga'inga lo'oo 'e manata 'ilo'oo, 'Nga wane ba'ita agu, nigilana mai 'e lalau 'ua,' ma ngaia ka eta fana kwa'ilana ni wane ma ni geni

ni taunga'inga no'ona, ma ngaia ka to'oru ni fanganga mola ma ka go'u mola na waeni ma gouna ka kuta no'o. ⁴⁶ Sui ma nga wane ba'ita te'e nigi mai na gani na'a ngaia 'ame kwaimamani ai, ma nga alata na'a ngaia 'e bobolosia mola. Nga wane ba'ita te'e kwatea nga kwa'ikwa'inga ba'ita fana, ma ka arua na lefu fana wane na'a 'ame tagoto'o.

⁴⁷ “Ma nga wane ni taunga'inga na ngaia 'e su'ana 'olataa na'a nga wane ba'ita 'e siria ngaia 'ani agea, tafe'ua ma ngaia 'ame sasari agau ma 'ame agea mola nga 'ola na'a wane ba'ita 'e siria, tagila kwatea kwa'ikwa'inga ba'ita fana.

⁴⁸ Tafe'ua, ma nga wane ni taunga'inga na 'ame su'ana nga 'olataa na'a wane ba'ita 'e siria, ma ngaia ka agea 'ola ne'e to'omia 'agila kwa'ia fe'enia, tagila kwatea kwa'ikwa'inga sisika mola fana.

“Lauta God 'e kwatea 'ola 'e ari'afu fana ta wane, God 'e siria wane no'ona 'ani orite'enia la'u mola 'ola 'e ari'afu fana. Ma lauta God 'e kwatea ni 'ola 'e aula iiki la'u fana ta wane ngaa'i, ngaia 'e siria la'u ni 'ola 'e aula 'e iiki la'u fa'asia wane no'ona.”

Kwaitatari'anga tofuna foulange'enilana la Jisas

(Mat 10:34-36)

⁴⁹ La Jisas ka fata la'u 'ilo'oo, “Nau ku leka mai fana do'ofilana nga fanua lo'o 'i wado, ma 'inau ku siria nga eele lo'oo 'ani eta 'ani nula no'o!

⁵⁰ Nau taku leka 'ubulana nonifiinga ba'ita. Ma 'inau taku manata gelo no'o na nonifiinga ba'ita lo'oo leleka maka talariu! ⁵¹ 'Ino'ona ma mooru moru madafia, 'inau ku nigi mai fe'enia aloalonga fofona fanua lo'oo 'i wado? 'Amoe! 'I nau ku

nigi no'o mai fe'enia kwaitatari'anga. ⁵² Ngaia eta na alata lo'oo maka ori 'ala'a, nga 'ifi na'a nima 'ola gila to'oru 'i 'ubulai, tagila tagala'i tofuna 'inau. Oru 'ola ngaa'i na ta gule'ola, ma rua 'ola na ta gula ngaa'i. ⁵³ Nga mama'a te'e orisu'usu'u fe'enia alakwa aana, ma ni wane alakwa tagila orisu'usu'u fe'enia mama'a aga. Ma nga tete'e tagila orisu'usu'u fe'enia nga lari'i aaga, ma nga geni lari'i tagila orisu'usu'u fe'enia tete'e aaga. Ma ni nonigeni tagila orisu'usu'u fe'enia fungonga, ma ni geni na gila foriga tagila orisu'usu'u fe'enia fungoga geni.”

Ta'a gila bobolosia to'onga na taunga'inga ala Jisas

(Mat 16:2-3)

⁵⁴ La Jisas ka fata la'u fana ogunga lo'oo maka 'ilo'oo, “Lauta 'amooru agasia me'e kofa gila tata'e mai fa'asia sulana sina, tamooru su'asuria nga ne'u te'e to'o. Ma ngaia te'e ne'u kwala'imori no'o. ⁵⁵ Ma lauta nga iru 'e tata'e 'ala'a mai, tamooru su'aai la'u mola ngaia te'e 'ago'ago. Ma ngaia te'e 'ago'ago kwala'imori no'o. ⁵⁶ Amooru nga ta'a na kotonga, tofuna 'amooru moru su'a suria agasilana kofa fe'enia nga fanua lo'oo 'i wado, ma moru 'ame aga su'a mola na 'ola lo'oo God 'e agea na alata lo'oo.”

Aloalonga fe'enia marimae amooru
(Mat 5:25-26)

⁵⁷ La Jisas 'e fata la'u maka 'ilo'oo, “‘Uta'i na'a mooru 'ame 'efasia famooru fana 'olataa ne'e odo

fana agelai? ⁵⁸ Lauta ta wane 'e fee'o fana kwaisufaingaa, 'i'oo to'o irito'ona fana fa'aodolana 'ola 'i laloamoo'o 'i na'ona na kwaisufaingaa. Tofuna lauta 'i'oo 'ame age 'ilo'oo, ma ngaia ka fee'o te'ana wane ni kwaisufaingaa, ma 'i burina ngaia te'e sufa'o, ma ngaia te'e kwate'o la'u fana ni wane ni fununga, ma ni wane ni fununga te'e aru'o la'u 'ubulana lokafu. ⁵⁹ Ma 'inau ku iiria famooru, lauta ngaia 'ilo'oo, ngaia 'e 'ato 'e iiki fana 'i'oo 'ani ru'u fa'asia nga lokafu, leleka ma to'o kwatea nga bata 'i'isi amu ne'e to'omia kwa'ikwa'inga amu.” *

13

Bulota'i 'aferu fa'asia nga rianga amooru

¹ Ma alata no'ona la'u mola, tani wane na gila nana'i no'ona, gila kwairii te'ala Jisas suria ta'a fa'asia 'i Galili na la Paelat 'e kwa'iga ma gila ka mae no'o, alata gila tabo fana God. ² Ma la Jisas ka fata 'ilo'oori, “Uta'i? Tofuna na gila kwa'ia ta'a no'ona, mooru moru madafia gila na ta'a na'a rianga aaga 'e ba'ita riufia ta'a 'i Galili te'efou? ³ 'Amoe! Nau ku iiria famooru, lauta moru 'ame bulota'i 'aferu fa'asia nga rianga 'amooru, mooru te'efou na tamooru mae la'u mola 'ilaka'u 'i gila. ⁴ Ta'a mooru manata 'uta'i suria nga akwale'e wane ma kwaruai laka'u gila ngai 'ubulana fanua 'i Saelom laka'u nga 'ifi ba'ita 'e 'esia fafiga, ma gila ka mae te'efou? 'Ilo'oo ma, mooru madafia ni 'ola lo'oo ngaia 'e faate'enia gila na ta'a gila ria, 'e riufia ta'a gila to'oru lo'oo 'i Jerusalem? ⁵ 'Amoe!

* **12:59** Fa'aladamia 'e 'ilo'oo: 'agoru fa'aodoa manata ladauru fe'enia God.

Nau ku iiria famooru, lauta moru 'ame bulota'i 'aferu fa'asia nga rianga 'amooru, mooru te'efou tamooru mae la'u mola 'ilaka'u 'i gila.”

Nga tarifulaa suria nga figi

⁶ Sui ma la Jisas ka alafuu 'ilo'oo faga 'ania tari-fulaa lo'oo maka 'ilo'oo, “Te'e wane ngaia 'e kirua nga 'ai na gila fa'alataa 'ania nga figi 'i 'ubulana nga langa'a aana. Na te'e alata ngaa'i, ngaia 'e leka ma ka kwailo 'ofia nga lode 'ola 'i gouna 'ai no'ona, ma ngaia 'ame agasia no'o ta lode 'ai ai. ⁷ Ma ngaia ka fata 'ilo'oo fana nga wane ni taunga'inga 'i 'ubulana nga langa'a aana, 'Agasia madi, oru farisi nau ku aga aga fana nga lode 'ai, ma 'inau ku 'ame agasia no'o ta lode 'ai. 'Oi tofua no'o! 'Uta'i na ngaia 'e nana'i mola fana to'ofonosilana nga wado fana taunga'inga?’ ⁸ Tafe'ua, ma wane ni taunga'inga no'ona 'e lamadu'aa maka fata 'ilo'oo, 'Welakau, 'oi alamia nga 'ai lo'oo 'ani nana'i madi suria te'e fe'e farisi ngaa'i. Nau taku 'eri wadona, ma 'akui 'ui 'ania tafu 'i 'a'aena, madi fana 'ani agea wado lo'oo 'ani le'a. ⁹ Ma lauta nga 'ai lo'oo 'e fungu 'ania ta lode ai na farisi lolo'o mai, ma ngaia 'e le'a. Ma lauta 'e 'amoe no'o, ma to'o bi'i tofua bu'i.’ ”

La Jisas 'e gulaa me'e noni na mamalongoa

¹⁰ Na nga te'e Sabat, la Jisas 'e kwaifa'ananau 'i 'ubulana nga 'ifi ni fo'anga na Jiu. ¹¹ Ma me'e noni 'e to'oru no'ona na adalo 'e fa'abo'ua surina, maka fii suria akwale'e farisi ma kwaruai ma 'ato no'o 'ani ula odoodo. ¹² Ma alata la Jisas 'e agasia, ngaia 'e soea mai te'ana maka fata 'ilo'oo fana, “'I'oo

gwari'a no'o fa'asia nga fiinga lo'oo 'e lau amu.”
¹³ Ma ngaia ka arua nimana 'i fofona, ma te'e alata no'ona mola, nga noni lo'oo ka tata'e odoodo no'o, maka baole'a no'o fana God.

¹⁴ Alata wane na'ona'o na 'ifi na fo'anga lo'oori ngaia 'e agasia la Jisas 'e agea nga 'ola lo'oo fana noni lo'oo na Sabat, nga gani na mamalongaa, ngaia ka ogaria ba'ita, ma ka fata 'ilo'oo fana wane no'ona, “Ono ma'e gani na'a fana agelana taunga'inga 'amooru ai. Ma ni gani no'ona na'a, tamooru leka mai fana gulanga. Mooru sia leka mola mai fana gulanga na Sabat.”

¹⁵ Ma nga Alafa la Jisas 'e lamadu'aa maka fata 'ilo'oo, “Mooru nga ta'a na kotonga! Tofuna mooru fini agea mola taunga'inga alata moru rubea nga buruka ma dongki 'amooru, ma moru ka talaiga mola fana nga ka'o fana fa'ago'ufilaga na Sabat gani na mamalonga. ¹⁶ Ma nga noni lo'oo, ngaia nga noni na fufutanga adauru ala Ebrahim la'u mola, ma la Saetan ka gau mai fafia 'ania fiinga suria akwale'e farisi ma kwaruai. Ma 'e le'a fana 'aku gulaa nga fiinga lo'oo fa'asia na gani lo'oo na Sabat.” ¹⁷ Alata la Jisas 'e fata 'ilo'oo, nga marimae aana gila ka maila no'o, ma nga ta'a lo'oo gila ka baole'a mola, suria ni 'ola ni 'alefosilai lo'oo na'a la Jisas 'e agea.

*Rua me'e tarifulaa suria nga ba'itangaa na God
 (Mat 13:31-33; Mak 4:30-32)*

¹⁸ La Jisas 'e alafuu la'u maka fata 'ilo'oo, “Nau taku alafuu la'u kau 'ania me'e tarifulaa ne'e faate'enia nga 'ola ne'e toto'o fe'enia God 'ani ba'ita fafia nga ta'a ngai aana. ¹⁹ Ngaia 'e 'ilo'oo: Te'e wane 'e ngaria nga 'uu'uui'ola sisika lo'oo gila

fa'alataa 'ania mastad, ma ngaia ka kirua 'ubulana langa'a aana. Sui ma ngaia ka bila'o mai, maka lau na nga 'ai ba'ita, ma nga langasi 'e aula gila leka mai, ma gila ka nana'i, ma gila ka launge'enia nga nuu'i aaga na lalana 'ai lo'oo."

²⁰ Ma la Jisas ka fata la'u 'ilo'oo, "Nau taku alafuu la'u kau suria me'e tarifulaa ne'e faate'enia nga 'ola ne'e toto'o fe'enia God 'e ba'ita fafia nga ta'a aana. ²¹ Ngaia 'e 'ilaka'u nga iist sisika fana fa'afanelana nga beret na nga noni 'e ngaria, maka dolaa fe'enia nga flaoa 'e aula, leleka maka fane no'o."

*Tarifulaa suria sinamaa
ne'e sisika
(Mat 7:13-14,21-23)*

²² Alata la Jisas 'e leka fani Jerusalem, ngaia 'e leka 'afu'afutana no'o maa'e fanua ba'ita ma ni maa'e fanua sisika lo'oo, maka fa'ananaua ta'a 'e aula no'ona. ²³ Ma te'e wane ka orisia 'ilo'oo, "Alafa, 'ilo'oo ma ni ta'a tarito'o mola na'a God te'e fa'amooriga?"

La Jisas 'e lamadu'aa maka 'ilo'oo, ²⁴ "Nau ku iiria famooru, moru su'usu'u fana ru'unga na sinamaa ne'e sisika 'i Langi. Tofuna nga ta'a 'e aula tagila su'usu'u fana nga ru'unga, ma te'e 'ato 'e iiki faga tofuna nga sinamaa te'e fono 'usiga. ²⁵ Alata nga wane ba'ita na 'ifi 'i Langi ngaia te'e tata'e, maka fono 'usia nga sinamaa, tamooru ula 'i maa, ma tamooru igiigi 'i maa, ma tamoru fata 'ilo'oo, 'Welakau, 'oi 'ulasi kau fameeru.' Tafe'ua, ma ngaia te'e lamadu'aa 'ilo'oo, "Ato no'o. Nau ku 'ame su'a 'amooru, ma ku 'ame su'asuria lefu na moru leka mai fa'asia.' ²⁶ Sui

ma tamooru lamadu'aa 'ilo'oo ana, 'Meeru meru keto fe'eni'o, ma meru ka go'u la'u mola fe'eni'o, ma 'i'oo ko kwaifa'ananau 'i 'ubulana nga fanua ameeru lo'oo.' ²⁷ Tafe'ua, ma ngaia te'e fata 'ilo'oo, 'Mooru nga ta'a moru ria, moru leka lalau kau fa'asi nau. Nau ku 'ame su'a amooru, ma 'inau ku 'ame su'ana lefu lo'oo moru leka mai fa'asia.'

²⁸ "Ma tamooru agasia la Ebrahim ma la Aesak, ma la Jakob, ma profet te'efou 'i 'ubulana fofoula na God. Tafe'ua, ma God te'e to'osi 'amooru 'i maa, tamooru kwaimanadai, ma tamooru aani, ma tamoru ka girinifo! ²⁹ Ma nga ta'a tagila nigi mai fa'asia afirina lefu te'efou fofona fanua lo'oo 'i wado, tagila ogu na fafangalaa lo'oo 'i 'ubulana fofoula na God. ³⁰ Suria nga ta'a na'a gila 'i buri na alata lo'oo, tagila eta 'i na'o. Ma nga ta'a na'a gila eta 'i na'o na alata lo'oo, tagila ole lau 'i buri."

*Kwaimanadainga ala Jisas fani Jerusalem
(Mat 23:37-39)*

³¹ Na nga alata no'ona, tani Farasii ngai gila leka mai te'ala Jisas, ma gila ka fata 'ilo'oo fana, "'Oi leka fa'asia lo'oo fana ta fanua ngaa'i matari, tofunu la Herod nga kiingi 'e siria kwa'ilamu 'e iiki."

³² Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo, "La Herod ngaia 'ilaka'u nga ku'ito kwasi, tofunu kotolana 'e ba'ita. Moru leka moru iiria te'ana, 'Tala'ina fe'enia 'igani, 'inau taku agea la'u mola nga taunga'inga agu na belote'enilana adalo 'e ria, ma gulalana fifinga. Ma nga oruna gani, nau taku bi'i fa'asuia nga taunga'inga agu.' ³³ Tafe'ua, ma 'inau taku leka kwairiu mola 'i Jerusalem tala'ina lo'oo, mai gani, ma 'ubulana ni gani lolo'o kau. Tofuna ngaia

'e 'ato fana 'agila kwa'ia nga profet na te'efuta fanua matari, 'ola furia te'e Jerusalem no'o."

³⁴ Ma la Jisas ka fata la'u 'ilo'oo, "Ta'a 'i Jerusalem! Mooru moru 'ilaka'u moru 'ui fou na profet laka'u na God ngaia 'e aleaga mai te'amooru, ma moru ka kwa'inga mola. Na nga alata 'e aula 'inau ku siria 'amoru leka mai te'agu, madi fana 'aku aga suri 'amooru 'ilaka'u nga susuki 'e gwaesia nga dadalena 'i olofana 'aba'abana. Tafe'ua, mai 'amooru moru 'ame siria mola. ³⁵ Ma nga alata lo'oo, God te'e leka fa'asi 'amooru, ma ka rugasia fanua mooru. Mai nau ku iiria famooru, moru sia agasi nau la'u, leleka maka nigi na alata na tamooru fata 'ilo'oo, 'God 'oi nanamate'enia nga wane ne'e leka mai 'ania nga latamu!' "✧

14

La Jisas 'e gulaa te'e wane na Sabat

¹ Na nga Sabat, la Jisas 'e leka fana 'ani keto na 'ifi na te'e wane na'ona'o na Farasii. Nga alata no'ona, nga ta'a te'efou gila ka aga aga fana 'agila agasia 'olataa lo'oo ngaia te'e agea. ² Ma te'e wane na rua nimana ma rua 'a'aena 'e uubu 'e iiki, ngaia 'e leka mai te'ala Jisas. ³ Ma la Jisas ka orisia tale'e Farasii lo'oo ma nga ta'a ni kwaifa'ananaunga na Tagi ala Moses maka 'ilo'oo, "Nga tagi adauru 'e alamia mola 'agoru gulaa nga wane fii na Sabat, 'amoe ma 'amoe no'o?"

⁴ Tafe'ua, ma gila 'ame lamadu'aa no'o. Sui mala Jisas ka gema to'ona wane lo'oo 'e fii, ma ngaia ka gwari'a no'o, ma la Jisas ka alamia 'ani leka

✧ 13:35 Sam 118:26

no'o. ⁵ Sui mala Jisas ka orisiga 'ilo'oo, “Lauta te'efuta wela amu 'amoe ma buruka amu, 'e 'esia 'i 'ubulana nga kiru na Sabat, 'i'oo su'asuria to'o leka 'ani lafua mola?”

⁶ Ma nga alata la Jisas 'e orisia 'ilo'oo, ta wane 'ame lamadu'aa no'o.

God 'e fa'aba'ita ta'a na gila fa'asifoga 'i talaga

⁷ Ma alata la Jisas 'e agasia nga ta'a na'a gila nigi mai fana fafangalaa, ma gila ka eefaa no'o lefu ne'e le'a fana to'orunga, ngaia ka fata 'ania tarifulaa lo'oo faga maka 'ilo'oo, ⁸ “Alata te'efuta wane 'e laefi'o fana ta fafangalaa na fuageninga, 'i'oo sia to'oru mola na lefu ni to'orunga na wane na'ona'o fa'asia gila ta laefiia ta wane ngaa'i ne'e taringa'i 'e riufi'o. ⁹ Ma nga wane ne'e laefi'o mai 'e nigi mai, maka fata 'ilo'oo famu, “Oi tata'e madi, fana wane lo'oo 'ani to'oru no'ona.’ Lo'oo 'i'oo to'o bi'i maila ba'ita, tofuna gila 'idu'o 'ani to'oru na lefu fana nga wane ngai 'ame to'o na lata. ¹⁰ Alata nga wane 'e laefi'o, to'oru mola na nga lefu 'ame taringa'i, ma alata nga wane ne'e laefi'o mai 'e nigi, ngaia te'e fata 'ilo'oo famu, ‘Welakau, 'idu mai fana lefu 'e le'a lo'oo.’ Lo'oo, ngaia 'e fa'aba'ita'o 'i maana nga ta'a ne'e ogu no'ona. ¹¹ 'I'oo su'aai nga wane ne'e fa'aba'ita 'i talana, God te'e fa'asifoa. Ma nga wane ne'e fa'asifoa 'i talana, God te'e fa'aba'ita.”

¹² Sui mala Jisas ka fata 'ilo'oo fana nga wane lo'oo 'e launge'enia nga fafangalaa lo'oo, “Alata 'i'oo launge'enia ta fafangalaa, 'i'oo sia laefiia mola mai ta'a ni kwaimaanga amu, ma ta'a ni futangamu, 'amoe ma te'e ta'a na'a gila dari'ola'a na'a gila to'oru galangi'o. Tofuna gila su'aai tagila launge'enia ta fafangalaa ngaa'i, ma tagila laefi'o

la'u mola fana du'ulana la'u ni 'ola na 'i'oo agea faga. ¹³ Tafe'ua, alata 'i'oo launge'enia nga fafangalaa, to'o laefiia mai nga ta'a galafa'a, ma nga ta'a na 'a'agea 'e mae ma nimaga 'e mae no'o, ma nga ta'a na'a maaga 'e logo. ¹⁴ Lautu 'i'oo agea 'ilo'oo, nga aile'anga famu. Tafe'ua, 'e 'ato no'o 'agila du'u famu, God te'e du'u no'o famu, na alata na'a ta'a 'e odo 'agila tata'e la'u fa'asia nga maenga.”

*Te'e tarifulaa suria nga fafangalaa 'i Langi
(Mat 22:1-10)*

¹⁵ Ma nga alata lo'oo, te'e wane na ta'a lo'oo gila to'oru fana fanganga, ngaia 'e longoa 'olataa na'a la Jisas 'e iiria, ma ngaia ka fata 'ilo'oo, “Nga aile'anga fana ta'a na'a gila keto na fafangalaa 'i 'ubulana foufoula ana God.”

¹⁶ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo, “Na te'e alata ngaa'i, te'e wane ngaia 'e launge'enia te'e fafangalaa ba'ita, maka laefiia mai ta'a 'e aula fana fafangalaa lo'oo. ¹⁷ Ma alata ni 'ola te'efou 'e sasari no'o, ngaia ka alea nga ta'a ni taunga'inga aana 'agila leka fana soelana mai nga ta'a na ngaia 'e soega fana 'agila leka mai. Ngaia ka fata 'ilo'oo, ‘Ta'a mooru leka no'o mai, suria ni 'ola te'efou 'e sasari 'e sui no'o.’ ¹⁸ Tafe'ua, ma gila ka eta 'agila fofu no'o 'usiga, gila iiria ni 'ola ngaa'i ngaia 'e kotega na'a ngaia 'e 'ato 'agila leka mai. Te'e wane ngai 'e fata 'ilo'oo, ‘Nau ku bi'i foria mola me'e wado, mai nau ku siria 'aku leka fana 'aku agasia madi. To'o kwairii te'ana, nau ku kwaimanadai ba'ita.’ ¹⁹ Ma ruana wane ka fata 'ilo'oo, ‘Nau ku bi'i foria mola akwale'e buruka, mai nau ku siria 'aku leka fana 'aku su'ato'oga madi, bala gila taunga'i 'e le'a mola 'amoe me'e 'amoe. To'o kwairii te'ana

nau ku kwaimanadai ba'ita nau ku sia leka mola kau.' ²⁰ Ma oruna wane ka fata 'ilo'oo, 'Nau ku bi'i fuageni fooru mola, ma ngaia 'e 'ato 'e iiki fagu fana lekanga kau.'

²¹ Alata no'ona wane ni taunga'inga aana 'e ori mai, maka kwairii te'ana wane ba'ita aana 'ania ni 'ola lo'oo, wane ba'ita lo'oo ngaia 'e ogaria ba'ita, maka fata 'ilo'oo fana wane ni taunga'inga aana, "Oi leka 'afe'aferu suria tala ba'ita lo'oo, ma suria tala sisika, moko soea mai nga ta'a gila galafa'a ma nga ta'a na 'a'auga 'e mae ma nimaga ka mae, ma nga ta'a maaga 'e logo, fe'enia ta'a te'efou na'a noniga 'e mae.' ²² Alata wane ni taunga'inga lo'oori 'e ori mai, ngaia 'e fata 'ilo'oo fana wane ba'ita aana, 'Welakau, 'ola laka'u 'i'oo iiria fagu, nau ku age te'efou no'o ai, ma lefu ni to'orunga fana fangalaa lo'oo amu 'ame fongu mola 'ua na ta'a. ²³ Wane ba'ita lo'oo ka fata la'u 'ilo'oo, 'To'o leka la'u suria ni tala sisika na'a gila nana'i lalau, 'oi laefiiga, moko 'unea la'u mai tani ta'a ngaa'i fana lekanga mai na 'ifi lo'oo agu 'ani fongu. ²⁴ Ma 'inau ku iiria famu, ngaia 'e 'ato 'e iiki fana ta wane na ta'a laka'u ku laefiiga mai 'i na'o, 'agila keto na fafangalaa lo'oo agu.' "

Nga 'ato'atolanga lo'oo wane te'e daria tofuna ngaia

'e leka 'i buri la Jisas

(Mat 10:37-38)

²⁵ Na te'e alata ngaa'i, nga ogunga ba'ita gila leka fe'enia la Jisas. Ma ngaia 'e abulo maka fata 'ilo'oo faga, ²⁶ "Te'efuta wane ne'e siria 'ani leka 'i burigu, ngaia 'ani kwaimaa fagu 'ani riufia nga mama'a aana, ma nga tete'e aana, ma nga noni aana, ma

nga wela aana ma nga wanefutanga aana, ma nga wanena geni, ma ngaia 'i talana la'u mola. ²⁷ Ngaia 'e 'ato fana te'efuta wane 'ani lau fana wane ni lelekanga agu, lauta ngaia 'ame maabe fana ladonga agu, tafe'ua ngaia te'e nonifii, maka mae na 'ai folo.

²⁸ “Lauta ta wane amooru ngaia 'e siria 'ani launge'enia nga 'ifi ba'ita, ngaia 'ani nana'i, maka manata madi suria nga bata ne'e to'o ai fana 'ani to'omia fana 'ani fa'asuia nga 'ifi lo'oo. ²⁹ Lauta ngaia 'ame agea 'ilo'oo, ma ngaia 'ani arua no'o nga bou eteeta na 'ifi lo'oo te'efou, ma ta'a gila agasia ngaia 'ame to'o na bata ne'e to'omia fana nga fa'asuilai, tagila doo ana, ma tagila fata 'ilo'oo, ³⁰ ‘Nga wane lo'oo 'e eta fana launge'enilana nga 'ifi lo'oo, tafe'ua ma ngaia 'ame to'omia 'ani fa'asuia.’ ”

³¹ “Ma lauta ta kiingi ne'e leka fe'enia tani akwale'e to'oni (10,000) wane aana fana nga fununga fe'enia ta kiingi na ngaia 'e leka mai fe'enia nga rua akwale'e (20,000) to'oni wane aana fana fununga, ngaia 'ani to'oru madi 'i wado maka manata le'a suria fa'asia ngaia ta 'ame tegela'a 'ani to'omia funurilana nga kiingi ngaa'i. ³² Ma lauta 'amoe, ngaia 'ani kwatea ta wane aana, fana 'ani leka, maka alafuu fana nga aloalanga 'i laloagaa'a, na alata gila lalau 'ua mai. ³³ Ka 'ilo'oo la'u mola, tamooru manata le'a madi suria nga nonifinga na'a tamooru daria alata na 'amooru leka 'i burigu, lauta ta wane amooru ne'e 'ame rugasia ni 'ola ana te'efou 'i burina, ngaia 'e 'ato 'ani leka 'i burigu.”

Tarifulaa suria solti
(*Mat 5:13; Mak 9:50*)

³⁴ La Jisas ka fata la'u 'ilo'oo, “Nga solti ngaia nga 'ola 'e le'a. Tafe'ua, lauta na'a asilalana 'e 'amoe no'o fa'asia, ngaia 'e 'ato no'o 'ani asila la'u.
³⁵ Ma ngaia 'ame le'a no'o fana agelai 'ania te'efuta 'ola la'u. Ngaia 'ame le'a no'o fana wado ma fana boonilana ta 'ola. Ma ngaia 'e to'omia fana 'agila to'osia mola. Moru gwaalongo le'a suria nga alafuunga lo'oo.”

15

Nga sifisifi ne'e foo
(*Mat 18:12-14*)

¹ Na te'e alata ngaa'i, nga ta'a 'e aula na gila ngaria bata na takisi, ma ni ta'a ria la'u mola, gila leka fana gwalongosilana la Jisas. ² Ma nga Farasii lo'oo ma ta'a ni kwaifa'ananaunga na tagi ala Moses gila eta no'o fana kwaingu'ungu'uinga ma gila ka 'ilo'oo, “Nga wane lo'oo 'e kwaloa nga ta'a 'e ria lo'oo maka keto mola fe'eniga!”

³ Ngaia lo'oo la Jisas 'e fata 'ania ni tarifulaa lo'oo faga maka 'ilo'oo, ⁴ “Lauta ta wane amooru 'e to'o na nga tangale'e sifisifi, ma te'e 'ola momola ai ka foo, 'olataa na'a wane lo'oo te'e agea? Ngaia te'e 'akwasia nga mule akwala ma mule ai lo'oo ma ngaia te'e leka 'ani kwailo'ofia te'e ai ne'e foo, leleka ma ngaia ka daria.

⁵ Ma alata lo'oo ngaia 'e daria, ngaia 'e aile'a ba'ita, maka ngaria 'i goulolona, ⁶ maka ngaria mai 'i fanua. Sui ma ngaia ka soea mai nga wane ni kwaimaanga aana, ma nga ta'a lo'oo 'i fanua aana

fana 'agila ogu mai, ma ngaia ka fata 'ilo'oo faga, 'Nau ku aile'a ba'ita, tofunu 'inau ku daria no'o nga sifisifi laka'u agu ne'e foo. Ngaia na'a tamooru aile'a fe'eninau!' ” ⁷ Ngaia na la Jisas 'e fata la'u 'ilo'oo, “Nau ku iiria famooru, nga aile'anga ba'ita ngaa'i la'u mola 'i Langi fafia te'e wane ne'e ria maka abulo fa'asia rianga aana. Nga aile'anga fe'enia, 'e riufia nga aile'anga fafia nga mule akwala ma mule wane na'a gila odo mola.”

Nga bata ne'e nagwa

⁸ Ma la Jisas ka alafuu la'u 'ania tarifulaa maka 'ilo'oo, “Lauta me'e noni na'a ngaia 'e to'o na akwale'e fe'e seleni, ma te'e fe'e seleni ngaa'i 'e nagwa, 'olataa na'a ngaia te'e agea? Ngaia te'e lalaua uunu, maka salafia nga 'ifi lo'oo aana, maka kwailo na afirina lefu te'efou leleka ma ngaia ka daria. ⁹ Ma alata ngaia 'e daria, ngaia 'e soea ni noni kwaimaanga aana te'efou, ma nga ta'a na fanua aana te'efou 'agila ogu mai te'ana, ma ngaia ka fata 'ilo'oo faga, 'Nau ku aile'a ba'ita, tofunu 'inau ku daria no'o fe'e seleni laka'u agu ne'e nagwa. Ngaia na'a tamooru aile'a fe'eninau!' ”

¹⁰ Ma la Jisas ka fata la'u 'ilo'oo, “Nau ku iiria famooru, nga 'ola lo'oo 'e 'ino'ona la'u mola 'i Langi. God fe'enia nga enselo aana te'efou, gila aile'a ba'ita fafia te'e wane momola ne'e abulo fa'asia rianga aana.”

Nga wela 'e foo

¹¹ Ma la Jisas ka fata la'u 'ania nga tarifulaa 'ilo'oo, “Te'e wane ngaia 'e to'o ana rua wela wane.

¹² Nga wela 'i buri ngaia 'e fata 'ilo'oo fala ma'aa aana, 'Mama'a, 'oi kwatea no'o mai nga gula ngai

agu na 'ola'angaa amu.' 'Ino'ona mola, nga wane lo'oo ka dalo'ia no'o nga 'ola'angaa laka'u aana 'i laloagaa'a rua alakwa lo'oo aana. ¹³ Ma 'i burina tani gani ngaa'i 'e sui mola, nga alakwa laka'u 'i buri ka fa'afori no'o 'ania nga gule'ola na nga 'ola'angaa aaga, ma ka leka no'o fe'enia bata ngai ana. Ma ngaia ka leka no'o fana nga fanua lalau, maka ngadaa te'efou no'o nga bata laka'u aana na to'orunga 'e ria.

¹⁴ Mai burina ne'e fa'asuia nga bata laka'u aana, nga molo'unga ba'ita ka riu na gule'e lefu lo'oo ma ngaia ka 'ame to'o no'o na te'efuta 'ola. ¹⁵ Ma ngaia ka leka te'ana te'e wane na fanua lo'oo 'ani daioria fana te'efuta taunga'inga fana, ma wane no'ona ka kwatea nga taunga'inga fana ngaia 'ani aga suria nga uumi'i boo aana.* ¹⁶ Ma ngaia ka 'ania no'o nga furufuruna fangalaa na nga fangalaa lo'oo na boo, ma te'efuta wane no'ona 'ame kwatea no'o nga fangalaa fana.

¹⁷ Tafe'ua, ma alata ngaia 'e manata folaa, ngaia bi'i fata 'ilo'oo fana 'i talana, 'Nga ta'a ni taunga'inga na ma'aa agu, gila fangafanga le'a mola furifuri, ma gila ka botebote mola, ma 'inau lo'oo nau ku bi'i momolo'u mola fana nga maenga agu! ¹⁸ Ngaia le'a fana 'inau 'akui ori te'ana ma'aa agu, ma taku fata 'ilo'oo fana, Mama'a, nau ku agea rianga ba'ita no'o 'i maana God, ma 'i mamu la'u mola. ¹⁹ Nau ku 'ame to'omia no'o fana 'i'oo 'ani fa'alata nau la'u 'ania nga wela amu. To'o arua no'o 'inau 'akui taunga'i no'o famu 'ilaka'u nga

* **15:15** Ta'a 'i Jiu gila iiria ngaia 'e abu fana 'anilana boo 'amoe ma gema ai.

wane ni taunga'inga amu.' ²⁰ Ma ngaia ka tata'e, maka ori no'o te'ana mama'a aana.

“Nga alata ngaia 'e lalau 'ua mai fa'asia 'i fanua, nga ma'aa aana 'e aga kau, maka agasia. Ma ngaia ka kwaimanadai ba'ita fana nga wela aana. Ma ngaia ka totola no'o kau, maka lolo'ia nga wela lo'oo aana, maka nono'ia. ²¹ Ma nga wela lo'oori ka fata 'ilo'oo fana, 'Ma'ana, nau ku agea rianga ba'ita no'o 'i maana God ma 'i mamu la'u mola. Nau ku 'ame to'omia no'o fana 'i'oo 'ani fa'alata nau 'ania wela amu.' ²² Tafe'ua, ma la ma'aa aana 'e o'omaesia nga ta'a ni taunga'inga aana maka 'ilo'oo, 'Moru 'aferu mai! Ma moru ka ngaria mai nga ruu tekwa ne'e kwanga'a le'a, ma moru ka fa'aruufia 'ania. Ma moru ka arua nga kome na nimana, ma moru ka arua butu 'i 'a'aena.† ²³ Sui ma, moru ka leka, ma moru kwa'ia nga buruka sisika kobukobu laka'u fana 'agoru launge'enia nga fafangalaa 'aguru aile'a te'efou. ²⁴ Tofuna nga wela agu, ngaia 'e 'ilaka'u nga wane 'e mae no'o, tafe'ua ma ngaia 'e moori la'u. Ma ngaia 'ilaka'u 'e foo no'o, tafe'ua ma 'inau ku daria no'o.' Ma fafangalaa lo'oori ka eta no'o.

²⁵ “Ma alata no'ona, nga wela ngai na'o laka'u ngaia 'e nana'i 'ua mai 'i 'ubulana nga langa'a. Nga alata na'a ngaia 'e ori mai ma ngaia ka nigi galangia mai 'ifi, ngaia 'e longoa nga ringena nga 'au ma nga wa'ewa'enga. ²⁶ Ma ngaia ka lalofia mai te'e wane ni taunga'inga maka orisia fana nga 'olataa lofo'u gila wa'e fe'enia. ²⁷ Ma nga wane ni taunga'inga lo'oo ngaia 'e lamadu'aa ma ka

† 15:22 Nga kome faate'enia na nga ma'ana 'e kwaimaa 'ua fana.

'ilo'oori, 'La asimua laka'u 'e ori no'o mai 'i fanua, ma la ma'aa amu 'e daua nga dalena buruka kobukobu laka'u, suria la asimua 'e moori, maka ori mai maka nigi no'o.

²⁸ Ma wela lo'oo 'i na'o 'e ogaria ma ka 'ame siria no'o ru'u nga kau 'ubulana 'ifi. Mala ma'aa aana ka ru'u mai maa, maka 'unea fana 'ani ru'u kau 'ubulana 'ifi. ²⁹ Ma ngaia ka lamadu'aa la ma'aa aana maka fata 'ilo'oo, 'Agasia madi, nau ku taunga'i famu 'ilaka'u no'o nga wane ni taunga'inga tago amu suria ni farisi 'e aula lo'oo, ma 'inau ku lo'o suria nga fatalamu. Tafe'ua, 'i'oo 'ame kwatea mola ta nanigot fagu, fani nau 'aku agea ta fafangalaa fe'enia ni wane meru kwaikwaimaa ³⁰ Tafe'ua, ma nga wela lo'oo amu, 'e ngadaa no'o nga 'ola'angaa amu na nga age-maninga ma alata 'e ori mai 'e nigi 'i fanua, 'i'oo kwa'ia mola nga dalena buruka 'e kobu le'a laka'u fana!' ³¹ Mala ma'aa aana ka lamadu'aa maka 'ilo'oo, 'Wela agu, 'i'oo nana'i furifuri mola fe'eni nau, ma ni 'ola agu te'efou, ni 'ola amu no'o. ³² Tafe'ua, dauru goru agea fafangalaa lo'oo, ma goru ka aile'a, suria la asimua laka'u 'e mae no'o, ngaia 'e moori la'u mola. Ma ngaia 'e foo no'o, tafe'ua ma alata lo'oo goru agasia la'u.' ”

16

Nga wane ni taunga'inga ne'e su'a'ola

¹ La Jisas 'e alafuu la'u 'ania te'e tarifulaa fana fufu'iwane laka'u aana maka 'ilo'oo, "Te'e wane dari'ola ngaia to'o na te'e wane ni taunga'inga na'a ngaia 'e arua 'e ba'ita fafia ni 'ola aana te'efou. Ma ta'a gila ka kwairii te'ana nga wane dari'ola'a lo'oo

na'a wane ni taunga'inga aana, ngaia 'e ngadaa no'o nga 'ola'angaa aana. ² Ma nga wane dari'ola lo'oo ka soea mai wane ni taunga'inga aana maka orisia maka 'ilo'oo, 'Nga 'olataa na'a ku longoa amu? To'o giria nga fita bata agu te'efou 'i'oo taunga'i 'ania, tofuna na'a 'i'oo sia aga la'u suria te'efuta 'ola agu.'

³ "Ma nga wane ni taunga'inga lo'oo ka man-ata 'ilo'oo, 'Nga wane ba'ita lo'oo agu te'e fa'asui nau no'o fa'asia nga taunga'inga lo'oo agu. Lo'oo ma 'olataa na'a taku agea no'o fana 'aku to'o na taunga'inga fooru? Nau ku 'ame tegela'a no'o fana agelana taunga'inga ba'ita 'ilaka'u 'erilana nga kiru ma ku maila ba'ita la'u mola fana kwaiso-enga. ⁴ Nau ku su'asuria 'olataa na 'inau taku agea tofuna alata nau ku sui fa'asia nga taunga'inga agu, nga ta'a ngai tagila kwalo nau fana 'ubulana 'ifi aaga.'

⁵ "Ma ngaia ka soea ni wane 'e aula na gila gania ni 'ola fa'asia nga wane ba'ita aana, ma ngaia ka fata 'ilo'oo fana nga wane eteeta. 'Fita 'ola na'a 'i'oo gania fa'asia nga wane ba'ita agu?' ⁶ Ngaia ka lamadu'aa maka 'ilo'oo, 'Rua tangale'e (200) balolo na waiwai na olif.' Ma nga wane ni taunga'inga lo'oo ka fata 'ilo'oo fana, 'Nga kake 'ola ana na 'i'oo ngaria lo'oo, 'i'oo to'oru, ma to'o giria te'e tangale'e (100) balolo lo'oo mola.' ⁷ Mai ngaia ka fata 'ilo'oo fana ruana wane ngaa'i, 'Fita 'ola na'a 'i'oo gania?' Mai ngaia ka lamadu'aa 'ilo'oo, 'Nga te'e to'oni (1,000) wa'i na witi fana beret.' Ma nga wane ni taunga'inga lo'oo ka fata 'ilo'oo fana, 'Nga kake 'ola na 'i'oo kwaigani ai lo'oo, to'o giria kwaru

tangale'e (800) 'ola.' ⁸ Nga wane ba'ita laka'u aana 'e baatafea nga wane ni taunga'inga lo'oo aana 'e lalakwa fana manata folaa nga lo'oo ngaia 'e agea. Tofuna nga ta'a lo'oo fofona fanua lo'oo 'i wado gila su'a'ola 'e iiki na ni 'ola fofona nga fanua lo'oo 'i wado lo'oo 'e riufia nga ta'a na nga lalanga.

⁹ “Nau ku iiria famooru, tamooru kwatea nga dari'olanga amooru na nga fanua lo'oo 'i wado fana ta'a 'agila kwaimaa fe'eni 'amooru. Ma alata nga bata amooru 'e sui, God te'e kwaloa 'amooru 'i Langi.

¹⁰ “Ni dai na ngaia 'e taunga'i le'a ana 'ola sisika, ngaia te'e taunga'i le'a la'u mola na 'ola ba'ita. Ma ni dai ne'e 'ame taunga'i le'a na 'ola sisika, ngaia te'e 'ame taunga'i le'a la'u mola na 'ola ba'ita.

¹¹ Ka 'ilo'oo la'u mola, lauta moru 'ame taunga'i le'a na 'ola'angaa fofona fanua lo'oo 'i wado, God 'e 'ato 'ani tagoto'o 'amooru la'u mola fe'enia nga 'ola'angaa kwala'imori. ¹² Ma lauta mooru 'ame taunga'i le'a 'ania 'ola na ta wane ngaa'i matari, God 'e 'ato 'ani kwatea la'u mola ta 'ola famooru 'i Langi.

¹³ “Ngaia 'e 'ato fana ta wane ni taunga'inga 'ani taunga'i fana nga rua wane ba'ita kwaitatari. Lautu ngaia 'e 'ilo'oo no'o, ngaia te'e marimae na wane ba'ita ngai, ma te'e kwaimaange'enia nga wane ngaa'i. Ma ngaia te'e taunga'i 'e le'a fana ta wane ngaa'i, ma te'e 'ufaria nga wane ngaa'i. Ngaia ne'e, 'ato 'e iiki fana 'amooru taunga'i la'u fana God, ma nga bata na te'e alata momola.”

¹⁴ Ma alata Farasii gila longoa ni 'ola lo'oo, gila ka doodoo 'ania la Jisas, tofunu gila ta'a gila siria gonibatanga 'e iiki. ¹⁵ La Jisas ka fata 'ilo'oo faga,

“Moru agea 'ola 'e le'a mola 'i maana nga ta'a, fana 'agila iiri ba'ita 'amooru. Tafe'ua, ma God ngaia 'e su'a mola na mango mooru. Tofuna 'olataa na nga wane 'e manata ba'ita ai, God 'e manadaia ngaia 'e ria 'e iiki.”

Kwaifa'ananaunga suria

Tagi ala Moses

(Mat 11:12-13; 5:31-32; Mak 10:11-12)

¹⁶ La Jisas 'e alafuu la'u 'ilo'oo, “Nga tagi ala Moses te'efou, ma nga girigiringa na ni profet te'efou, ngaia 'e taunga'i 'ani talai mooru mai leleka maka nigi na alata ala Jon wane ni naru-abunga ngaia 'e nigi. Ma eta mai ala Jon, ne'e foulange'enia nga Kwairiinga Le'a lo'oo suria God lo'oo 'ani ba'ita fafia ta'a ngai aana te'efou, nga ta'a 'e aula gila irito'ona fana ru'unga 'i 'ubulana nga mooringa lo'oo na God 'ani ba'ita fafia. ¹⁷ Tafe'ua, ma ngaia 'e 'ato fana mo'ola sisika na tegelangaa na Tagi 'ani sui, tafe'ua ngaia 'ani sisika. Nga lalo, ma nga fanua lo'oo 'i wado te'e 'e sui mola, tafe'ua ma nga tegelalana nga Tagi 'e 'ato 'ani sui.

¹⁸ “Lauta ta wane 'ani 'akwasia nga noni aana ma ka feea la'u ta noni ngaa'i matari, ngaia 'e agemani no'o. Ma lauta nga wane ngaa'i 'ani feea nga noni no'ona gila 'akwasia, ngaia 'e agemani la'u mola.”

Nga wane dari'ola ma la Lasaros

¹⁹ La Jisas 'e alafuu la'u maka 'ilo'oo, “Te'e wane ngaa'i ne'e dari'ola, ngaia 'e ru'ufia nga ruu 'e le'a na'a forilai 'e ba'ita, ma ngaia ka nana'i 'ania to'orunga ne'e le'a gani mai gani. ²⁰ Ma te'e wane ngaa'i ne'e galafa'a na 'afu'afutana nonina, na'a

latana la Lasaros, ngaia 'e nana'i 'i wado 'a'aena nga maana 'ifi na wane dari'ola lo'oo. ²¹ Ma la Lasaros 'e siria 'ani 'ania ole'enge'e fangalaa ne'e 'esia fa'asia nga fofu'u ni fangalaa na wane dari'ola lo'oo. Ma alata la Lasaros 'e to'oru 'i wado, nga ku'i gila leka mai, ma gila gamia nga du'adu'a lo'oo 'i labena.

²² La Lasaros 'e mae, ma nga enselo gila ka ngaria no'o fani langi te'ala Ebrahim fana nga fafangalaa ba'ita 'i Langi. Ma nga wane dari'ola lo'oori 'e mae la'u mola, ma gila ka kwaiatoa no'o. ²³ Ma ngaia ka to'oru 'ubulana lefu fana kwa'ikwa'inga ma ka to'o na nonifiinga ba'ita. Ma ngaia ka aga kau 'ala'a, ma ka agasia kau la Ebrahim, ma la Lasaros 'e to'oru la'u mola no'o fe'enia. ²⁴ Ma ngaia ka o'omae kau fala Ebrahim ma ka 'ilo'oo, 'Koko'o Ebrahim, 'oi madai nau mai. Alea madi mai la Lasaros, 'ani te'e kurume'enia mai nga 'u'una 'ubulana ka'o, 'ani te'e fa'agwaria nga meagu, suria 'inau ku to'oru no'o 'ania nga nonifiinga ba'ita 'i 'ubulana nga eele lo'oo.'

²⁵ Tafe'ua, ma la Ebrahim ka fata 'ilo'oo fana, 'Wela agu, to'o manata to'ona madi alata laka'u 'i'oo momoori, 'i'oo to'o na ni 'ola 'e le'a 'e aula, ma la Lasaros ka to'o mola na ni 'ola 'e ria. Tafe'ua, ma nga alata lo'oo, ngaia 'e to'oru no'o 'ubulana aile'anga lo'oo, na alata nga lo'oo 'i'oo to'oru la'u 'ubulana nga nonifiinga. ²⁶ Ma 'ola ngaa'i la'u, God 'e arua nga afoaa ba'ita ngaia 'i laloadauru, ma 'ato no'o fana te'efuta wane 'ani olofolosia kau fana gula ngai no'ona. Ma ka 'ato no'o la'u mola fana te'efuta wane 'ani olofolo mai te'ameeru.'

²⁷ "Ma ngaia ka lamadu'aa ma ka fata 'ilo'oo, 'Koko'o, nau ku laeamasi'o kau fana 'i'oo 'ani

alea la Lasaros fana 'ifi na ma'aagu, ²⁸ fana 'ani fa'abasua nga nima wane meeru futa te'efou, fa'asia gila ta leka la'u mai na gula ni nonifinga lo'oo.' ²⁹ Ma la Ebrahim ngaia 'e lamadu'aa maka fata 'ilo'oo, 'Nga girigiringa ala Moses ma ta'a profet gila nana'i no'o fe'eniga. Ngaia 'e to'omia fana 'agila lo'oo mola 'i suria.' ³⁰ Ma ngaia ka fata 'ilo'oo, 'Koko'o Ebrahim, 'amoe no'o. Lautu ta wane na'a ngaia 'e mae ma ka moori la'u, ngaia 'e leka te'aga, tagila bulota'i fa'asia nga rianga aaga.' ³¹ Ma la Ebrahim ka fata 'ilo'oo fana, 'Lautu 'e 'ato no'o 'agila lo'o suria nga girigiringa ala Moses ma ni profet te'efou, ngaia 'e 'ato la'u mola fana 'agila fito'o, gwa'a ta wane ngaa'i 'ani tata'e la'u fa'asia nga maenga.' ”

17

Kwaifa'ananaunga suria rianga ma olafanataanga na rianga

(Mat 18:6-7,21-22; Mak 9:42)

¹ La Jisas 'e fata 'ilo'oo fana fufu'iwane laka'u aana, “Nga 'ola ne'e agea nga ta'a fana 'agila abulo 'ame le'a, te'e lau no'o. Tafe'ua, ma te'e ria 'e iiki fana wane na'a ngaia 'e agea 'ola 'e ria lo'oo 'ani lau! ² Lautu te'efuta wane 'e agea nga wela sisika lo'oo 'ani 'esiga fa'asia tagoto'onga agu, ngaia 'e le'a fana 'ani firia nga fou ba'ita 'i onomagaa'a, ma ka 'ui 'ania gaa'a 'ubulana nga matakwa. ³ Mooru 'abelo le'a 'ania mooru!

“Lautu ta wane ni futanga amu 'e abulo 'ame le'a, to'o iila fana. Lautu ngaia 'e bulota'i fa'asia, to'o olafanataa na rianga aana. ⁴ Ma lautu 'e agea ni 'ola 'e ria famu na fiu alata 'ubulana te'e maa'e

gani, ma ngaia ka leka la'u mai te'amu burina fiu alata lo'oo maka fata 'ilo'oo, 'Nau ku bulota'i no'o fa'asia rianga agu,' 'oi 'olafanataa na rianga aana."

⁵ Ni Wane ni Kwairiinga aana gila ka fata 'ilo'oo fana nga Alafa la Jisas, "'Oi fa'ategelaa nga fito'onga ameeru."

⁶ Mala Jisas 'e lamadu'aga maka 'ilo'oo, "Lauta mooru moru to'o na fito'onga sisika tafe'ua 'ani 'ilaka'u nga fufunguna mastad ne'e sisika le'a no'o, mooru su'asuria 'amoru iiria mola fana ta 'ai ba'ita, 'Lafua nga 'umi'umimu, moko kiru'o 'ubulana nga asi.' Mai ngaia te'e lo'o mola 'i suria nga fatalamu."

⁷ "Lauta te'efuta wane amooru ngaia 'e to'o na nga wane ni taunga'inga ne'e taunga'i na langa'a, 'amoe ma ka aga suria nga sifisifi, alata ngaia 'e ori mai fa'asia nga langa'a, nga 'olataa na'a 'lo'o to'o iiria fana? To'o iiria fana ngaia 'ani leka 'aferu no'o mai, maka keto madi? ⁸ 'Amoe! To'o fata 'ilo'oo mola fana, "Oi do'ofia madi mai nga fangalaa agu, sui moko ru'ufia ruu fooru amu madi, ma to'o bi'i ngaria mai fangalaa fagu, 'aku keto ma 'aku go'u 'e sui. 'I buri, mai to'o bi'i keto, ma to'o bi'i go'u.' ⁹ Ma nga wane ba'ita lo'oo 'ame baole'a mola fana nga wane ni taunga'inga aana alata ngaia 'e dau suria 'olataa na ngaia 'e iiria fana.

¹⁰ Ngaia 'e 'ilo'oo la'u mola fe'eni amooru. Alata moru fa'asua ni 'ola God 'e iiria famooru fana agelai, mooru fata 'ilo'oo, 'Meeru nga wane ni taunga'inga lo'oo, meru agea mola nga taunga'inga 'i'oo siria meeru fana agelai.' "

La Jisas 'e gulaa nga akwale'e wane

¹¹ La Jisas 'e leka fani Jerusalem, maka leka laloana gule'e lefu 'i Samaria ma 'i Galili te'efou. ¹² Ma alata ngaia 'e nigi na te'e maa'e fanua lo'oo, ngaia 'e daria nga akwale'e wane lo'oo nga kuu 'e dauga. Gila ula lalau mai, ¹³ ma gila bi'i o'omae ba'ita mai ma gila ka 'ilo'oo, "Jisas, alafa, 'oi madai'a meeru mai!"

¹⁴ Ma alata la Jisas 'e agasiga, ngaia ka fata 'ilo'oo faga, "Ta'a mooru leka, 'amoru faate'enia noni mooru fana nga fataabu na God, fana 'agila fa'ato'oa na'a nga noni mooru 'e gula no'o." Ma alata gila leka no'o, nga noniga 'e gulaa te'efou no'o. ¹⁵ Alata te'e wane ngaa'i 'e agasia nga nonina 'e gulaa no'o, ngaia 'e ori mai, ma ka o'omae ba'ita, ma ka baole'a fana God. ¹⁶ Ma ngaia ka boboururu 'i maana 'a'ena la Jisas maka baole'a fana. Ngaia wane na'a 'ame Jiu. Ngaia wane fa'asia 'i Samaria.

¹⁷ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo, "Nga akwale'e wane laka'u 'inau ku gulaga ma noniga ka gwari'a no'o. Ma nga mule wane ngaa'i la'u, gila ngai 'i fai? ¹⁸ 'Uta'i lo'oo fu'uwane laka'u te'efou 'ame ori mai fana nga baatafelana God, ma te'ioo wane na'a 'i'oo 'ame Jiu, 'i'oo ori mai?" ¹⁹ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fana, "Tata'e, moko leka no'o. God ngaia 'e gula'o no'o tofuna 'i'oo fito'o agu."

Nigilana alata God 'ani ba'ita fafia fanua lo'oo 'i wado
(Mat 24:23-28,37-41)

²⁰ Tani Farasii ngaa'i gila orisia la Jisas ma gila ka 'ilo'oo, "Alata 'uta'i na'a God te'e ba'ita fafia fanua lo'oi wado?"

Ma la Jisas ngaia 'e lamadu'aa alafuulaga maka 'ilo'oo, “Nga alata lo'oo God 'ani ba'ita fafia ta'a aana, 'ato 'amoru agasia te'efuta maa'e tooto ba'ita ai. ²¹ Ma te'efuta wane 'e sia fata 'ilo'oo mola, ‘Agasia madi, alata fana God 'ani ba'ita fafia ta'a aana ngai lo'oo no'o!’ 'Ino'ona ma ngaia 'ani 'ilo'oo, ‘Ngaia no'ona no'o!’ tofuna nga gula na God 'e ba'ita fafia ngaia mola 'i 'ubulana mangona wane.”

²² Sui mala Jisas ka fata 'ilo'oo fana ta'a ni lelekanga aana te'efou, “Nga alata 'ani nigi mai, tamooru siria agasilana nga gani agu, nga Wela na Wane. Tafe'ua, gwa'a fana te'e gani momola ma mooru sia agasia mola. ²³ Ma tani wane ngaa'i tagila fata 'ilo'oo famooru, ‘Aga madi, nga Kraes ngaia no'o 'i no'ona!’ 'Ino'ona tagila 'ilo'oo, ‘Aga madi, ngaia no'o 'i lo'oo!’ Tafe'ua, mooru moru sia leka mola fana aganga fai. ²⁴ Tofuna nga orilagu mai, nga Wela na Wane, ngaia 'e 'ilaka'u no'o nga kwangakwanga na watagalana 'e lala 'ubulana lalo te'efou na nga ta'a te'efou gila agasia.

²⁵ Tafe'ua, ma 'i na'ona orilagu mai, nau taku nonifii, ma nga ta'a tagila ma'asini agu. ²⁶ Alata 'inau 'akui ori mai ai, te'e 'ilaka'u la'u mola alata ala Noa. ²⁷ Alata laka'u ala Noa, nga ta'a gila keto, ma gila ka go'u, ma ta'a alakwa fe'enia ta'ageni lari'i gila ka baiwane. Ma gila lebe no'o suria fe'e gani la Noa 'e ta'e 'ubulana faka ba'ita, ma nga afe ba'ita 'e nigi mai, ma ta'a te'efou gila go'u ma gila ka mae no'o. ²⁸ Ma alata 'inau taku ori mai ai, ngaia te'e 'ilaka'u la'u mola nga gani laka'u ala Lot tofuna nga ta'a te'efou gila keto, ma gila ka go'u, ma gila fori, ma gila ka fa'afori, gila kirua fan-

galaa, ma gila ka launge'enia 'ifi. ²⁹ Na nga maa'e gani lo'oo la Lot 'e leka fa'asia fanua 'i Sodom, nga ta'a gila lebe, ma eele ma nga fou 'ago'ago 'e 'esia no'o mai fa'asia 'i langi ma ka do'ofiga no'o te'efou.

³⁰ Ngaia te'e 'ino'ona la'u mola na fe'e gani 'inau 'akui ori mai ai.*

³¹ “Na fe'e gani no'ona, nga wane na'a ngaia 'e to'oru 'i maa na 'ifi aana, 'ato 'ani ori la'u fana 'ubulana 'ifi fana ngarilana ni 'ola aana. Ma ka 'ino'ona la'u mola fana wane na'a ngai 'ubulana langa'a, 'ato 'ani ori la'u mai 'i 'ifi. ³² Mooru manata to'ona ni 'ola lo'oo 'e lau na noni ala Lot.† ³³ Lauta ni dai ne'e siria 'ani dau fafia nga mangona 'i talana, ngaia te'e mae. Ma lauta ni dai ne'e rugasia nga mangona tofuna ngaia 'e leka suri nau, ngaia te'e moori kwala'imori no'o. ³⁴ Nau ku iiria famooru, na fe'e logo no'ona, rua wane na'a gala eeno fofona te'e furi, wane ngaa'i God te'e ngaria, ma wane ngaa'i te'e ole. ³⁵⁻³⁶ Rua geni lo'oo gala ogu fana launge'enilana fangalaa, noni ngaa'i God te'e ngaria, ma noni ngaa'i te'e ole.”

³⁷ Ma nga Wane ni Kwairiinga aana gila ka orisia ma gila ka 'ilo'oo, “Alafa, 'i fai na ni 'ola lo'oo te'efou te'e lau ai?”

Ma la Jisas 'e du'aga maka 'ilo'oo, “Nga langasi ba'ita 'ato 'ani talafia ni 'ola ne'e mae.”‡

* **17:30** La Jisas ngaia 'e fata 'ilo'oo tofuna ta'a lo'oo tagila 'ame sasari mola na alata ngaia 'ani ori mai ai 'ilaka'u na alata ala Noa mala Lot. † **17:32** Ngaia 'e aganga fa'aburi fani Sodom ma God ka kwa'ia maka mae no'o. ‡ **17:37** Alata ta'a gila agasia langasi ba'ita, gila su'aai 'ola 'e mae. 'Ino'ona la'u, alata la Jisas 'ani ori mai, ta'a te'efou tagila su'aai.

18

Nga me'e nao fe'enia nga wane ni kwaisufainga

¹ La Jisas ngaia 'e alafuu te'ana ni wane ni lelekanga aana 'ania tarifulaa lo'oo, fana 'ani faate'enia faga 'agila fo'a 'i gani mai gani, ma gila sia fitala mola. ² Ngaia ka fata 'ilo'oo, "Te'e wane ni kwaisufaingaa, ngaia 'e to'oru na te'e fanua lo'oo, ma ngaia 'ame fa'aba'ita God, ma ngaia 'ame iiri ba'ita la'u mola na te'efuta wane. ³ Ma te'e me'e nao ngaia 'ubulana fanua lo'oo, ngaia 'e leka mai suria ni gani 'e aula te'ana fana darulana ma ka fata 'ilo'oo, 'Nau ku siria 'i'oo 'ani kwatea kwaisufaingaa 'e odo fagu 'aku to'ofonosia nga marimae agu.' ⁴ Ma ni alata 'e aula sui no'o kau, nga wane ni kwaisufaingaa lo'oori 'ame kwaialami mola fafia. Sui ma 'i buri ngaia ka manata 'ilo'oo fana 'i talana, 'Tafe'ua 'inau ku 'ame fa'aba'ita God, ma ku 'ame iiri ba'ita na te'efuta wane, ⁵ nau taku kwatea no'o nga kwaisufaingaa 'e odo fana nga me'e nao lo'oo, suria ngaia 'e faa'abelosi nau 'e iiki na lekanga furifuri mai te'agu!' "

⁶ Ma nga Alafa la Jisas ka fata 'ilo'oo, "Moru longoa madi nga 'olataa lo'oo wane kwaisufaingaa 'e ria ngaia 'e iiria. ⁷ 'Ino'ona ngaia ka kwatea nga kwaisufaingaa 'e odo fana, ngaia na mooru sia fitala na God na te'e kwatea 'ola 'e odo fana ta'a aana na'a gila aanisia suria logo ma gagani. God 'ame gole fana boonilaga. ⁸ Nau ku iiria famooru, God te'e kwatea 'afe'aferu na odonga faga. Tafe'ua, ma alata 'inau, nga Wela na Wane, 'akui ori mai fofona fanua lo'oo 'i wado, 'ilo'oo ma 'inau taku daria ta'a 'e aula na'a gila tagoto'o agu, 'amoe ma ta'a tarito'o mola?"

Rua wane gala leka fana 'agala fo'a

⁹ La Jisas ngaia 'e alafuu 'ania tarifulaa fana tani wane na'a gila fito'o aaga 'i talaga gila odo ma gila ka madafia gila le'a riufia ta'a ngaa'i la'u. Ngaia 'e fata 'ilo'oo, ¹⁰ “Rua wane lo'oo gala leka 'i 'ubulana nga 'Ifi Abu na God fana 'agala fo'a. Te'e wane ngaa'i nga Farasii, ma wane ngaa'i ngaia 'e taunga'i na gonilana bata na takisi. ¹¹ Nga Farasii lo'oo ngaia 'e ula 'i talana, ma ka fo'a 'ilo'oo, ‘God, nau ku baatafe'o tofuna 'inau ku 'ame 'ilaka'u nga ta'a ngaa'i te'efou. Suria gila beriberi, ma gila ka agea ni 'ola 'e ria, ma gila ka agemani kwaifafi. Nau ku baatafe'o tofuna 'inau ku 'ame 'ilaka'u nga wane ria loko'u ne'e gonina nga bata na takisi. ¹² Nau ku abu keto na rua gani 'i 'ubulana te'e wiki, ma 'inau ku kwatea nga tangafuruna nga 'ola'angaa agu famu.’

¹³ “Tafe'ua, nga wane ngaa lo'oo 'e gonina nga bata na takisi, 'e ula lalau mola. Ma ngaia 'ame ta'ea no'o maana fani langi, tofuna ngaia 'e maila 'e iiki. Ma ngaia ka faate'enia nga kwaimanadainga aana 'ania fidarilana fu'ufu'una, maka fata 'ilo'oo, ‘God, madai nau mai moko 'olafanataa mai agu, 'inau nga wane ku 'ame le'a!’ ”

¹⁴ Ma la Jisas ka fata la'u 'ilo'oo, “Nau ku iiria famooru, nga wane lo'oo 'e gonina nga bata na takisi, ngaia 'e odo no'o 'i maana God alata ngaia 'e ru'u 'i maa, ma nga Farasii 'amoe no'o. Tofuna nga ta'a lo'oo gila fa'aba'itaga 'i talaga, God te'e fa'asifoga. Ma nga ta'a na gila fa'asifoga 'i talaga, God te'e fa'aba'itaga.”

*La Jisas 'e nanamate'enia ru'uru'ua sisika
(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)*

¹⁵ Tani ta'a gila ngaria mai ru'uru'ua sisika te'ala Jisas, fana ngaia 'ani gemaga ma ka nanamate'eniga. Ma alata fufu'iwane aana gila agasia, gila ka fatamaaga. ¹⁶ Tafe'ua, ma la Jisas ka soea mai ru'uru'ua lo'oori te'ana, maka fata 'ilo'oo faga, “Mooru alamia nga ru'uru'ua sisika 'agila leka mai te'agu, mooru sia ruiga mola. Tofuna ni dai na'a ngaia 'e tagoto'o 'ilaka'u wela sisika lo'oo, ngaia ne'e to'omia fana to'orunga olofana ba'itangaa na God. ¹⁷ Nau ku iiria 'ola kwala'imori famooru, lauta ta wane ne'e 'ame tagoto'o 'ilaka'u nga wela sisika, ngaia 'e 'ato 'e iiki fana God 'ani ba'ita fafia mangona.”

*Kwaifa'ananaunga
suria wane dari'ola
(Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)*

¹⁸ Te'e wane na'ona'o 'i Jiu, ngaia 'e orisia la Jisas maka fata 'ilo'oo, “Wane kwaifa'ananaunga le'a, 'olataa le'a lo'oo taku agea fana 'aku to'o na mooringa firi?”

¹⁹ Ma la Jisas 'e lamadu'aa maka 'ilo'oo, “Fe'ua na'a 'i'oo fa'alata nau 'ania wane 'e le'a? Ta wane 'ame le'a no'o, te'e God ne'e le'a no'o. ²⁰ Ngaia 'e le'a 'i'oo su'ana tagi na God laka'u 'ilo'oo, “T'oo sia kwa'ia mola ta wane, ma 'i'oo sia agemani, ma 'i'oo sia beria mola te'efuta 'ola, ma 'i'oo sia koto fana ta wane ngaa'i, moko iiri ba'ita na mama'a amu ma ni tete'e amu.’ ”

²¹ Wane lo'oo ngaia 'e lamadu'aa maka fata 'ilo'oo, “Ngaia 'ita no'o mai na alata nau ku sisika, nau ku lo'o suria nga tagi lo'oo te'efou.”

²² Ma alata la Jisas 'e longoa ni 'ola lo'oo, ngaia ka fata 'ilo'oo fana, “Te'e 'ola la'u na'a ngaia 'amoe 'ua. 'Oi fa'afori 'ania nga 'ola laka'u amu te'efou, moko ngaria bata no'ona, ma to'o kwatea fana nga ta'a na gila galafa'a, ma 'i'oo to'o bi'i to'o na nga 'ola'angaa 'i Langi. Sui ma, to'o bi'i leka mai suri nau.” ²³ Ma alata wane lo'oo ngaia 'e longoa 'ola lo'oo, nga mangona 'e kwaimanadai ba'ita, suria ngaia nga wane dari'ola 'e iiki.

²⁴ Ma alata la Jisas ngaia 'e agasia na'a wane lo'oo nga mangona 'e kwaimanadai, ngaia ka fata 'ilo'oo, “Ngaia 'e 'ato 'e iiki no'o fana nga ta'a na gila dari'ola 'agila ru'u 'ubulana mooringa lo'oo God 'e ba'ita fafia. ²⁵ Ngaia 'e 'ato fana nga kamel 'ani ru'u suria nga me'e kwakwa sisika 'i 'a'aena nila. Ma ngaia 'e 'ato riufia la'u fana ni wane na gila dari'ola 'agila ru'u 'ubulana mooringa lo'oo God 'e ba'ita fafia.”

²⁶ Aia, alata ta'a te'efou gila longoa nga ala-fuunga lo'oo, ma gila ka orisia 'ilo'oo, “Kwe fu'uwane, ngaia te'e 'utaa ma ta wane 'e daria no'o mooringa firi lo'oo?”

²⁷ Ma la Jisas ka lamadu'aa maka 'ilo'oo, “Ni 'ola lo'oo ngaia 'e 'ato 'e iiki fana wane, tafe'ua ma fana God 'e 'ame 'ato mola.”

²⁸ Ma la Pita ka fata 'ilo'oo fala Jisas, “Meeru meru 'akwasia no'o ni 'ola 'ameeru te'efou, fana 'ameru lado no'o amu.”

²⁹ La Jisas ka fata 'ilo'oo, “Kiu. Nau ku iiria famooru, lauta ta wane ne'e 'akwasia nga 'ifi aana, ma nga noni aana, ma ni wane ni futanga aana, ma ma'aa aana ma ni tete'e aana, ma nga ru'uru'ua aana tofuna foufoula na God, ³⁰ ngaia

te'e daria ni 'ola 'e aula fofona fanua lo'oo 'i wado ne'e riufia la'u ni 'ola te'efou ne'e 'akwasia. Ma nga mooringa fooru na te'e nigi, wane lo'oo te'e to'o no'o na nga mooringa firi lo'oo.”

*Oruna alata la Jisas 'e fata suria maenga aana
(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)*

³¹ Ma la Jisas 'e feea fufu'iwane aana 'i talaga ma ka fata 'ilo'oo te'aga, “Dauru goru leka fani Jerusalem suria nga to'oto'oni 'ola na ni profet te'efou gila giria suri nau, nga Wela na Wane.

³² Gila tagila kwate nau 'ubulana nimana ta'a na'a gila 'ame Jiu fana 'agila doo 'ani nau, ma tagila fata ni taafilagu, ma tagila ngisufi nau. Tagila labusi nau, ma tagila kwa'i nau. ³³ Nga oruna maa'e gani, nau taku moori la'u.”

³⁴ Tafe'ua, ma nga fufu'iwane laka'u aana gila 'ame su'a mola na alafuunga lo'oo na la Jisas ngaia 'e iiria faga, tofunu manatalaga 'e ngasi 'e iiki. Ngaia lo'oo gila 'ame su'ana 'olataa lo'oo la Jisas ngaia 'e fata suria.

*La Jisas 'e gulaa nga wane maana 'e logo
(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)*

³⁵ Alata la Jisas fe'enia ta'a ni lelekanga aana gila nigi galangia maa'e fanua lo'oo 'i Jeriko, te'e wane maana 'e logo ngaia 'e to'oru 'i gegena tala. Furifuri, ngaia 'e soea bata fa'asia ta'a. ³⁶ Ma alata ngaia 'e longoa ta'a 'e aula gila riu, ngaia ka orisiga maka fata 'ilo'oo, “‘Olataa lo'oo 'e lau?”

³⁷ Ma gila lamadu'aa ma gila ka fata 'ilo'oo, “La Jisas nga wane laka'u 'i Nasaret lo'oo ngaia 'e leka mai.”

³⁸ Ma wane lo'oo maana 'e logo ngaia ka o'omae ma ka fata 'ilo'oo, “Jisas 'i'oo nga alakwa na fufutanga ala Defete, 'oi madai'a nau mai!”*

³⁹ Ma ta'a lo'oo gila eteeta 'i na'ona gila ka iila fana, ma gila ka iiria ngaia 'ani to'oru aloalo. Tafe'ua, ma ngaia bi'i o'omae ba'ita bu'i, maka fata 'ilo'oo, “I'oo nga wela na fufutanga ala Defete, 'oi madai nau mai!”

⁴⁰ Ma la Jisas ka mamanoto maka fata 'ilo'oo faga, “Talaia mai wane no'ona mai te'agu.” Ma alata 'e nigi galangi mai, la Jisas ka orisia,
⁴¹ “Olataa lo'oo 'i'oo siria nau 'aku agea famu?”

Ma wane laka'u maana 'e logo ka fata 'ilo'oo, “Alafa, nau ku siria fana maagu 'ani aga.”

⁴² La Jisas ka fata 'ilo'oo fana, “I'oo aga no'o. God 'e gula'o no'o, tofunu 'i'oo fito'o agu.”

⁴³ Ma no'ona mola ngaia ka aga no'o, ma ngaia ka leka no'o fe'enia la Jisas, ma ngaia ka baole'a fana God. Ma alata ta'a gila agasia, gila ka baatafea God.

19

La Sakeasi

¹ La Jisas ngaia 'e nigi maka riu 'ubulana fanua 'i Jeriko. ² Ma te'e wane na'ona'o na ta'a ni gonilana bata na takisi 'ino'ona, latana la Sakeasi, ngaia wane dari'ola'a 'e iiki. ³ Ma ngaia ka su'usu'u 'e iiki fana agasilana la Jisas. Tafe'ua, ma ngaia 'e 'ato, tofunu 'i ngaia wane 'e ko'uko'uta mola, ma 'e 'ato fana 'ani agasia la Jisas suria nga ogunga lo'oo gila

* **18:38** Nga fufutanga ala Defete ngaia te'e kiingi 'ani fa'ato'oa nga Girigiringa Abu na profet mai na'o. Jeremaea 23:5-6

to'o'usia. ⁴ Ma ngaia ka totola no'o kau 'i na'o na ogunga lo'oo, ma ka fane 'i gouna te'e 'ai na'a gila fa'alata 'ania Sikomo, fana 'ani agasia la Jisas alata ngaia leka mai suria nga tala lo'oo.

⁵ Alata la Jisas 'e nigi na lefu lo'oo, ngaia 'e aga kau 'ala'a 'i gouna 'ai no'ona, maka agasia la Sakeasi, ma ka fata 'ilo'oo fana, “Sakeasi, sifo 'aferu mai, nau taku to'oru 'i 'ifi amu tala'ina lo'oo.” ⁶ La Sakeasi ka aile'a ba'ita, ma ka sifo 'afe'aferu mai, maka kwaloa no'o la Jisas 'ubulana 'ifi aana.

⁷ Nga ta'a te'efou gila agasia 'ola lo'oo, ma gila ka ngu'ungu'u no'o burina, ma gila ka 'ilo'oo, “La Jisas 'e leka no'o fana 'ani nana'i fe'enia nga wane 'e ria lo'oo.”

⁸ Ma la Sakeasi 'e ula, maka fata 'ilo'oo fana nga Alafa la Jisas, “Alafa, nau taku kwatea nga gule'e 'ola na 'ola'angaa agu fana nga ta'a na gila galafa'a. Ma 'inau taku du'u fai alata fana ta'a na 'inau ku ngaria ni 'ola fa'asiga.”

⁹ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fana, “Tala'ina lo'oo, God 'e fa'amooria no'o nga to'orunga amu, tofunu 'i'oo tagoto'o na God 'ilaka'u nga wawarifu dauru la Ebrahim. ¹⁰ 'Inau, nga Wela na Wane, nau ku leka mai fana kwailonga 'ofia nga ta'a gila foo fana 'aku fa'amooriga la'u.”

*Nga tarifulaa suria orilana mai wane ba'ita
(Mat 25:14-30)*

¹¹ Nga ogunga ba'ita lo'oo gila gwaalongo 'i suria 'olataa te'efou na la Jisas 'e alafuu 'i suria. Tofuna ngaia 'e nigi no'o galangia 'i Jerusalem, ngaia 'e iiria nga tarifulaa fana 'ani fa'aodoa manatalaga tofunu gila madafia fana fougoula ala God te'e lau

mai 'afe'aferu. ¹² Sui ma la Jisas ka fata 'ilo'oo faga, “Te'e wane ba'ita, ngaia 'e sasari fana 'ani leka te'ana nga Kiingi ba'ita na ngaia 'e to'oru lalau mai, fani ngaia 'ani orisia suria nga fofounga ma nga 'inato'onga fana alata ngaia 'ani ori kau fana gule'e lefu aana, ma ngaia ka Kiingi fana fanua lo'oo aana.

¹³ 'Ina'o na ngaia bi'i leka, ngaia 'e soea mai akwale'e wane ni taunga'inga aana te'efou te'ana, 'ani kwatea nga bata ba'ita faga, maka fata 'ilo'oo, 'Mooru taunga'inga 'ania bata lo'oo te'efou, fana 'aku to'o na tani bata la'u alata nau ku ori mai.' ¹⁴ Tafe'ua, ni ta'a na wane ba'ita lo'oo, gila aga mani ana, ma gila ka alea tani wane fana 'agila alafuu fe'enia Kiingi ba'ita no'ona, suria gila 'ame siria no'o nga wane lo'oo 'ani Kiingi faga.

¹⁵ “Tafe'ua, ma Kiingi ba'ita 'e arua wane lo'oo ngaia 'ani Kiingi no'o faga. Alata ngaia ori mai, ngaia ka iiria fana wane ni taunga'inga aana, laka'u 'e kwatea bata faga, fana 'ani daria nga fita bata na gila daria la'u fe'enia nga bata laka'u aana 'e kwatea faga. ¹⁶ Nga wane eteeta ni taunga'inga aana 'e leka mai, maka fata 'ilo'oo, 'Welakau, 'inau ku daria nga akwale'e bata la'u fe'enia bata laka'u 'i'oo kwatea fagu.' ¹⁷ Ma wane ba'ita lo'oo ka fata 'ilo'oo fana, 'T'oo wane ni taunga'inga 'e le'a. Tofuna 'inau ku su'aai 'inau ku tagoto'o amu na 'ola sisika te'efou, 'ilo'oo nau taku arua 'i'oo to'o aga suria akwale'e maa'e fanua.'

¹⁸ Nga ruana wane ni taunga'inga ka leka mai ma ka fata 'ilo'oo, 'Welakau, nau ku daria nima bata la'u fe'enia nga bata laka'u 'i'oo kwatea fagu.'

¹⁹ Ma wane ba'ita lo'oo ka fata 'ilo'oo fana, 'To'o aga suria nima maa'e fanua ngaa'i.'

²⁰ Ma nga oruna wane ni taunga'inga 'e leka la'u mai, maka fata 'ilo'oo, 'Welakau, bata laka'u amu te'efou laka'u nau ku ngaria, nau ku buta ngiringiri no'o fafia 'ania sisi'i ruu.

²¹ 'Inau ku ma'unge'eni'o suria 'i'oo wane 'i'oo 'inifou'u'u no'o. 'Too ngaria bata mola famu tofuna taunga'inga na ta'a matari, ma 'i'oo goni'i mola ni 'ola famu na lefu na 'i'oo 'ame kirua.'

²² Sui ma, wane ba'ita lo'oo bi'i fata 'ilo'oo fana, 'Too wane 'e taunga'i 'e ria. Nau taku sufa'o no'o 'ania alafuunga amu 'i talamu. 'Too iiria 'inau wane 'inifou'u'u no'o, ma 'inau nga wane ku ngaria mola 'ola na 'inau ku 'ame taunga'i ai, ma 'inau ku ngaria la'u mola nga foforinga na fangalaa fa'asia langa'a na ni ta'a ngaa'i. ²³ Lauta 'i'oo manata 'ilo'oo, 'uta'i na'a 'i'oo 'ame ngaria nga bata agu, 'ani 'oi arua 'ubulana lefu ni arulana bata, fana alata 'inau ku ori mai, 'aku ngaria la'u nga bata ngaa'i fe'enia?' ²⁴ No'ona mola wane ba'ita ngaia ka fata 'ilo'oo fana ni wane lo'oo gila ula 'i no'ona, 'Mooru ngaria bata lo'oo fa'asia, ma mooru ka kwatea fana wane lo'oo 'e to'o na akwale'e bata.'

²⁵ Gila ka fata 'ilo'oo, 'Alafa, ngaia 'e to'o no'o na bata ba'ita!'

²⁶ Ma wane ba'ita lo'oo 'e lamadu'aa maka 'ilo'oo, 'Nau ku iiria famooru lauta ni dai ne'e taunga'i 'e le'a 'ania 'ola sisika, nau taku kwatea la'u ni 'ola 'e aula fana. Tafe'ua, ma ni dai ne'e 'ame taunga'i le'a 'ania nga 'ola sisika, nau taku ngaria mola ni 'ola sisika no'ona fa'asia. ²⁷ Tafe'ua, ma fana marimae agu laka'u gila ma'asiri agu 'aku

Kiingi faga, talaiga mai, ma moru ka kwa'iga 'i lo'oo 'i na'ogu.' ”

*La Jisas 'e ru'u 'ubulana
fanua 'i Jerusalem*

(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Jon 12:12-19)

²⁸ Iburina la Jisas 'e fata 'ilo'oo 'e sui mola, ngaia ka leka no'o kau 'i na'oga fani Jerusalem. ²⁹ Ma alata ngaia 'e nigi no'o galangia fanua no'ona 'i Betefeis ma 'i Betani te'ana nga iile gila fa'alata 'i Olif, ngaia ka kwatea rua wane aana no'o 'i na'o, ma ka fata 'ilo'oo, ³⁰ “Molo leka na fanua loko'u. Ma alata molo nigi 'i no'ona, tamolo agasia te'e dongki. Gila gaua nga dongki no'ona, ma te'efuta wane 'ame fane 'ua 'i fofona. Tamolo rubea, ma molo talaia mai lo'oo. ³¹ Ma lauta ta wane 'ani orisi 'amoo'o, 'Fe'ua na'a molo rubea nga dongki no'ona?” Molo kwairii te'ana, 'Nga Alafa 'e bo'obo'o fai.' ”

³² Aia, rua wane lo'oo gala ka leka, ma gala ka daria, 'ilaka'u no'o la Jisas ngaia 'e iiria. ³³ Alata gala rubea nga dongki lo'oo, nga wane ne'e to'o na dongki lo'oo ka fata 'ilo'oo, “Olataa lo'oo molo rubea nga dongki lo'oo fai?”

³⁴ Gala fata 'ilo'oo, “Nga Alafa ngaia 'e bo'obo'o fai.” ³⁵ Ma gala ka talaia no'o mai te'ala Jisas, ma gala ka arua nga ruu agaa'a 'i fofona bobouna nga dongki no'ona, ma gala ka boonua la Jisas, 'ani to'oru 'i fofona. ³⁶ Ma alata la Jisas 'e leka kau suria tala lo'oo, ta'a te'efou gila ka lafaate'enia nga ruu aaga suria tala no'ona, fani ngaia 'ani talau 'i fofona.

³⁷ Ma nga alata ngaia 'e nigi galangia 'i Jerusalem, nga lefu na'a tala lo'oo 'e sifo tori

fana nga iile 'i Olif, nga ogunga ba'ita na fufu'ita'a aana gila ka eta fana baatafelana God 'ania nga o'omaenga ba'ita fafia ni 'ola ni 'alefosilai na gila agasia. ³⁸ Ma gila ka fata 'ilo'oo,

“God 'oi nanamate'enia nga Kiingi lo'oo

ngaia 'e leka mai 'ania nga tegelangaa amu!

Ma aloalonga 'ubulana fanua 'i Langi.

'Aguru baole'a fana God lo'oo ba'itangaa aana 'e iiki.”[☆]

³⁹ Ma tani Farasii gila ngai no'ona la'u mola, gila ka fata 'ilo'oo fala Jisas, “Wane kwaifa'ananaunga, 'oi fata fana fufu'iwane laka'u amu te'efou, 'agila to'oru aloalo.”

⁴⁰ Ma la Jisas ka du'aga maka 'ilo'oo, “Nau ku iiria famooru, lauta gila to'oru aloalo, nga fou lo'oo te'efou tagila baatafea God.”

La Jisas 'e aanisia 'i Jerusalem

⁴¹ Ma nga alata la Jisas 'e nigi galangia 'i Jerusalem, ngaia ka aga kau, maka agasia nga fanua no'ona, ma ngaia ka ani, tofunu nga mangona 'e kwaimanadai fana ta'a lo'oo gila nana'i 'i no'ona. ⁴² Ma ka fata 'ilo'oo, “Ngaia 'e le'a lauta moru su'asuria tala'ina lo'oo ni 'ola ne'e ngaia 'e talaia ta'a fana aloalonga. Tafe'ua, ma tala'ina lo'oo God ngaia 'e na'agonia fa'asia mooru tofunu mooru moru ma'asini ana. ⁴³ Nga alata te'e nigi mai fana nga marimae 'amooru 'agila leka mai, ma gila sasari fana fununga fe'eni 'amooru, ma gila ka to'ofonosi 'amooru, ma te'e 'ato no'o 'amooru ru'u 'i maa. ⁴⁴ Ma gila tagila tagale'enia fanua 'amooru ma tagila kwa'ia nga ta'a te'efou 'i

[☆] **19:38** Sam 148:1

'ubulai. Ma ta me'e fou sia nana'i mola na lefu ne'e gila nana'i ai 'i na'o na fanua lo'oo amooru. Gila tagila ngadaa fanua lo'oo amooru, tofunu 'amooru moru 'ame su'asuria nga alata God 'ani leka mai fana fa'amoori lamooru.”

*La Jisas ngaia 'e ru'u 'i 'ubulana 'Ifi Abu na God
(Mat 21:12-17; Mak 11:15-19; Jon 2:13-22)*

⁴⁵ Alata la Jisas ngaia 'e nigi 'i Jerusalem, ngaia 'e ru'u kau 'ubulana nga 'Ifi Abu na God, ma ngaia ka taria nga ta'a ni fa'aforinga. ⁴⁶ Ma ngaia ka fata 'ilo'oo faga, “Na nga Girigiringa Abu, God ngaia 'e fata 'ilo'oo, ‘Nga 'ifi agu, nga 'ifi ni fo'anga.’ Tafe'ua, mai 'amooru moru bulote'enia mola fana lefu fana beringa.”✧

⁴⁷ Ma gani mai gani, la Jisas ngaia kwaifa'ananau 'i 'ubulana 'Ifi Abu na God. Ma ni fataabu ba'ita lo'oo, ma ta'a ni kwaifa'ananaunga na Tagi ala Moses, ma tani ta'a na'ona'o 'i Jiu gila di'ai fana 'agila daria alata fana 'agila kwa'ia la Jisas. ⁴⁸ Tafe'ua, ma ngaia 'e 'ato fana 'agila daria te'efuta 'ola, suria ta'a te'efou gila nana'i fe'enia furifuri fana longolana kwaifa'ananaunga aana.

20

*Kwaiorisinga suria tegelangaa ala Jisas
(Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)*

¹ Na te'e gani ngaa'i, la Jisas 'e fa'ananaua ta'a 'i 'ubulana 'Ifi Abu na God. Ma ngaia ka kwairii 'ania Kwairiinga Le'a lo'oo. Ma nga alata lo'oo, ni fataabu ba'ita ma ni ta'a ni kwaifa'ananaunga na Tagi ala Moses, ma tani ta'a na'ona'o ngaa'i la'u,

✧ 19:46 Aesea 56:7

gila leka mai te'ala Jisas. ² Ma gila ka orisia 'ilo'oo, “Nga tegelangaa ngai taa lo'oo 'i'oo to'o ai fana nga agelana ni 'ola lo'oo te'efou? Ma ni dai lo'oo 'e kwatea nga tegelangaa lo'oo famu?”

³ La Jisas ka fata 'ilo'oo faga, “Nau taku orisia mooru madi suria te'e 'ola. ⁴ Kiu, 'amooru moru kwairii madi te'agu, nga tegelangaa lo'oo la Jon 'e to'o ai fana nga naruabunga, ngaia 'e 'ita mai fa'asia 'i fai? Ngaia 'ita mai fa'asia God, 'amoe ma ngaia 'e 'ita mola mai na ta wane ngaa'i?”

⁵ Ma gila ka kwaiorisia 'i laloaga kwairiu ma gila ka 'ilo'oo, “Olataa lo'oo tagoru iiria? Lauta 'agoru lamadu'aa 'ilo'oo, 'Fa'asia God,' ma ngaia te'e fata 'ilo'oo, 'Kwe fu'uwane ma fe'ua lo'oo 'e 'ato 'amooru fito'o ala Jon?’ ⁶ Ma 'ame le'a fana 'agoru fata 'ilo'oo la'u mola, 'Ngaia 'e 'ita mai fa'asia nga ta'a ngaa'i', nga ta'a lo'oo tagila 'uia dauru 'ania fou, ma tagila kwa'i adauru, tofunu gila fito'o ala Jon ngaia nga profet la'u mola.” ⁷ Sui, ma gila ka lamadu'aa la Jisas ma gila ka fata 'ilo'oo, “Meeru meru 'ame su'a mola ai.”

⁸ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo la'u faga, “Ngaia 'e 'ato 'aku kwairii te'amooru na nga tegelangaa 'uta'i lo'oo 'inau ku agea 'ania ni 'ola lo'oo.”

*Tarifulaa suria nga ta'a
ni taunga'inga na'a
to'orunga aaga 'e ria*

(Mat 21:33-46; Mak 12:1-12)

⁹ 'Iburina, la Jisas ka kwairii la'u faga 'ania te'e tarifulaa maka 'ilo'oo, “Te'e alata ngaa'i, te'e wane ngaia 'e kirua te'e langa'a, ma ngaia ka arua tani wane ni taunga'inga 'agila aga suria langa'a

lo'oo. Ma wane ba'ita na langa'a lo'oo ka leka no'o na fanua lalau, maka 'ato 'ani ori 'aferu mai. ¹⁰ Alata nga langa'a no'ona 'e suka, wane ba'ita lo'oo ngaia ka alea te'e wane ni taunga'inga aana, madi fana 'ani ngaria mai tani lode'e 'ola 'ai na'a ngaia 'e kirua 'ubulana langa'a no'ona. Tafe'ua, ma alata wane ni taunga'inga lo'oori 'e nigi 'ubulana langa'a lo'oo, ni wane ni taunga'inga lo'oo gila aga suria langa'a lo'oo aana, gila kwa'ia, sui ma gila ka orite'eni tago ana te'ana wane ba'ita aana. ¹¹ Ma nga wane ba'ita lo'oo ka kwatea la'u ruana wane ni taunga'inga. Tafe'ua, ma ni wane ni taunga'inga na'a gila aga suria langa'a lo'oo aana, gila me'e kwa'ia la'u mola, ma gila ka fata ngadaa mola ma gila ka orite'eni tago la'u mola ana. ¹² Lo'oo, wane ba'ita lo'oo ka kwatea la'u oruna wane ni taunga'inga aana, ma gila ka kwa'ia la'u mola, ma gila ka 'ui 'ania fa'asia lefu lo'oo.

¹³ 'Iburina, nga wane ba'ita lo'oo ka manata 'ilo'oo, 'Nga 'olataa lo'oo taku agea? Nau taku kwatea no'o nga wela wane lo'oo agu na 'inau ku kwaimaange'enia 'e iiki. Ma ngaia na'a, ni wane ni taunga'inga na gila aga suria langa'a no'ona, tagila iiri ba'ita ana.' ¹⁴ Ma alata ni wane ni taunga'inga, gila agasia nga wane lo'oori, gila ka fata 'ilo'oo 'i laloaga kwairiu, 'Ngaia na wela kwala'imori na wane ba'ita laka'u lo'oo, ma ngaia te'e to'o na langa'a lo'oo. Goru kwa'ia 'ani mae fana 'agoru ngaria nga langa'a lo'oo. ¹⁵ Gila 'ui 'ania nga wane lo'oo fa'asia langa'a laka'u, ma gila ka kwa'ia maka mae no'o."

Ma la Jisas ka orisiga maka 'ilo'oo, ¹⁶ "'Olataa

na'a nga wane ba'ita na nga langa'a lo'oori te'e agea? Ngaia te'e nigi mai, ma te'e kwa'ia ta'a lo'oo 'agila mae te'efou. Sui ma ngaia te'e arua ta'a ngai matari fana 'agila aga suria nga langa'a lo'oo.”

Alata ta'a lo'oo gila longoa nga alafuunga ala Jisas, gila ka fata 'ilo'oo no'o, “Amoe! Ngaia 'e 'ato 'ani lau!”

¹⁷ Sui ma la Jisas ka aga tegela'a faga, maka fata 'ilo'oo, “Lauta 'amoe ma, 'olataa ne'e fa'aladamia alafuunga laka'u 'ubulana Girigiringa Abu laka'u 'e fata 'ilo'oo,

'Nga fou na nga wane ni launga'ilana 'ifi gila ma'asiri ai,

ngaia na'a nga fou ne'e taringa'i 'e riufia
nga fou lo'oo te'efou na bani.'✧

¹⁸ “Ma ni dai ne'e 'esia fofona fou lo'oo, ngaia te'e taringingisi no'o. Ma lauta ni dai na fou lo'oo 'ani 'esia fafia, nga nonina te'e meme te'efou no'o.”*✧

¹⁹ Na alata lo'oo, ni fataabu ba'ita fe'enia nga ta'a ni kwaifa'ananaunga na Tagi ala Moses, gila bi'i aga su'aai na la Jisas ngaia 'e alafuu 'ania tarifulaa lo'oo fana 'ani faate'enia na gila 'ame odo. Ma gila ka siria 'agila gemasia na alata no'ona, tafe'ua, ma gila ma'u mola suria nga ta'a lo'oo.

Nga kwaiorisinga suria takisi

(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)

²⁰ Ma ni wane na'ona'o te'efou gila ka irito'ona fana darilana ta me'e tafaa fana gemasilana la Jisas. Ma gila ka foria tani wane fana 'agila koto

✧ **20:17** Sam 118:2 * **20:18** La Jisas ngaia na wane 'inato'o 'ilaka'u nga fou lo'oo. Wane ne'e 'esia na fou lo'oo 'e 'ilaka'u wane ne'e ma'asini te'enia maka kwa'ia 'i talana. ✧ **20:18** Aesea 3:14; 5:1

fana orisilana la Jisas tofuna gila siria 'agila koto fana ta 'ola ne'e 'ame odo, fana 'ani to'omia fana 'agila kwatea kau fana wane ba'ita 'i Rom ne'e aga suria gule'e lefu 'i Judea. ²¹ Gila nigi te'ana, ma gila ka fata 'ilo'oo, “Wane kwaifa'ananaunga, 'imeeru meru su'aai nga kwaifa'ananau amu ngaia 'e kwala'imori. Ma 'i'oo sia lado mola fe'enia te'efuta wane na 'olataa na'a gila manata suria. 'Too kwaifa'ananau mola suria kwala'imoringa suria kwaisiriinga na God fana nga ta'a te'efou.

²² “Iiria mai fameeru, 'ilo'oo ma ngaia 'e odo mola fana 'ameeru kwatea bata na takisi fana wane ba'ita 'i Rom 'amoe 'uta'i?”

²³ Ma la Jisas ka aga su'a mola na nga kotonga aaga, ma ngaia ka fata 'ilo'oo, ²⁴ “Faate'enia madi mai te'e fe'e seleni fagu.” Ma alata gila ngaria mai te'e fe'e seleni te'ana, ngaia 'e orisiga maka 'ilo'oo, “'Ilo'oo ma nununa ni dai lo'oo ngai na seleni lo'oo? Ma nga latana ni dai lo'oo ngai ai?”

Ma gila lamadu'aa ma gila ka 'ilo'oo, “Nga wane ba'ita 'i Rom.”

²⁵ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo faga, “Lauta 'ino'ona, tamooru kwatea fana nga wane ba'ita 'i Rom nga 'ola aana, ma tamooru ka kwatea la'u mola nga 'ola na God fana God.” ²⁶ Ma gila ka nana'i aloalo, tofuna gila 'alefo ba'ita na lamadu'aanga ala Jisas. Ma gila 'ame to'omia no'o fana 'agila daria ta 'ola 'e kuta na la Jisas 'e iiria te'ana ta'a te'efou.

Nga kwaiorisinga suria nga tata'enga fa'asia maenga

(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ Sui ma tani Sadusi gila leka mai te'ala Jisas. Ni Sadusi lo'oo na'a gila iiria nga ta'a gila sia

tata'e la'u fa'asia nga maenga. Ma gila ka orisia la Jisas ma gila ka fata 'ilo'oo, ²⁸ “Wane ni kwaifa'ananaunga, la Moses ngaia 'e giria nga tagi fadauru maka fata 'ilo'oo, 'Lauta ta wane ngaia 'e mae, ma nga noni aana 'e momoori mola 'ua, ma ngaia 'ame to'o na te'efuta wela, nga wane gala futa te'e feea la'u mola nga me'e nao lo'oori, fana 'agala to'o na wela fana 'ani orite'enia orioritana.’

²⁹ “Te'e alata ngaa'i, fiu waiasina gila nana'i. Ma nga wane nga 'i na'o 'e feea geni, ma gala 'ame arua mola 'ua ta wela, ma wane lo'oo ka mae mola.

³⁰ “Ma nga ruana wane ka feea la'u nga me'e nao lo'oo, ma ngaia ka mae la'u mola. ³¹ Sui ma oruna wane ka 'ino'ona la'u mola. Ma ka 'ino'ona la'u mola fana ni wane ngai burina te'efou. Nga fiu waiasina lo'oo te'efou, gila feea noni lo'oo, ma gila 'ame to'o no'o na te'efuta wela, ma gila mae te'efou no'o. ³² Ma 'ita'ilai, noni lo'oo 'e mae la'u mola. ³³ 'Ilo'oo ma, nga gani na'a God te'e tata'ea ta'a na'a gila mae no'o fa'asia maenga, ni dai aaga na'a nga noni aana te'e lau? 'T'oo su'aai nga fiu waiasina lo'oo te'efou laka'u gila feea noni lo'oo.”

³⁴ Ma la Jisas ngaia 'e lamadu'aga maka 'ilo'oo, “Alata lo'oo, nga ta'a wane ma nga ta'a geni, gila fuageni ma gila baiwane. ³⁵ Tafe'ua, ma nga alata ngai mai na'oda, nga wane ma nga noni na gila to'omia tata'enga fa'asia nga maenga, ma gila ka to'o no'o na nga mooringa firi 'i Langi, gila sia fuageni la'u ma gila sia baiwane la'u ³⁶ tofuna gila tagila 'ilaka'u nga enselo ma gila sia mae la'u. Gila ni wela na God no'o, tofuna gila tata'e no'o fa'asia nga maenga.

³⁷ “Lo'oo, ma nga girigiringa ala Moses 'e fa'awatagaa no'o fadauru na'a nga ta'a 'e mae tagila moori la'u mola. Tofuna alata God ngaia 'e faate'enia fala Moses nga eele ne'e nulafia 'ai sisika laka'u, la Moses ngaia 'e fa'alata 'ania God, 'God na'a la Ebrahim, ma la Aesak, ma la Jakob gila fo'asia 'ua.’ ³⁸ Ngaia 'e fa'aladamia 'ilo'oo: Tani ta'a na'a gila mae no'o, gila fo'asia 'ua mola nga God, tofunu gila moori 'ua fe'enia.”

³⁹ Ma tani wane laloana nga ta'a ni kwaifa'ananaunga na Tagi ala Moses gila fata 'ilo'oo, “Wane kwaifa'ananaunga, nga lamadu'aanga amu 'e le'a 'e iiki!” ⁴⁰ Ma gila ma'u no'o fana kwaiorisinga la'u.

*La Jisas ngaia nga alakwa na nga fufutanga ala Defete ma nga Alafa aana la'u mola
(Mat 22:41–23:36; Mak 12:35-40)*

⁴¹ Sui ma la Jisas ka daiorisiga 'ilo'oo, “Fe'ua, na'a gila iiria nga Kraes na'a alakwa na nga fufutanga ala Defete? ⁴² La Defete laka'u 'e fata 'ilo'oo 'ubulana Girigiringa Abu na Sam, ☆

'God ngaia 'e fata 'ilo'oo fana Alafa agu:

‘To'o nana'i gula le'a agu,
ma to'o ba'ita fe'eninau,

⁴³ mamania alata 'inau 'akui arua marimae
amu te'efou 'ani lo'o suri'o.’

⁴⁴ “La Defete no'o 'i talana lo'oo ngaia 'e iiria nga Kraes 'ania nga 'Alafa.' Ngaia no'o, nga Kraes, ngaia 'amoe mola nga alakwa na fufutanga ala Defete. Ngaia nga Alafa aana la'u mola.”

☆ **20:42** Sam 110:1

⁴⁵ Alata ta'a 'e aula gila gwaalongo, la Jisas ka fata 'ilo'oo fana ni wane ni lelekanga aana, ⁴⁶ “Moru 'abelo 'ania mooru fa'asia ni Wane ni Kwaifa'ananaunga na Tagi ala Moses suria gila siria lekanga fe'enia ruu girigiri'a tekwa. Ma gila ka siria 'e iiki fana nga ta'a te'efou 'agila fa'aba'itaga, ma 'agila baatafega 'i maana uusi'a. Ma gila siria to'orunga 'i na'ona gula ne'e taringa'i na to'orunga 'ubulana 'ifi ni fo'anga na Jiu te'efou, ma nga gula 'e le'a alata na fafan-galaa. ⁴⁷ Tafe'ua, ta'a lo'oo gila beria nga 'ifi ma ni 'ola na ni me'e nao gila to'o ai. Ma gila ka fo'a 'e tekwa, fana nga ta'a 'agila baatafega. Kiu, nga ta'a ni kwaifa'ananaunga na Tagi ala Moses, kwa'ikwa'inga aaga te'e ria maka ba'ita!”

21

La Jisas 'e tafea nga kwatenga na me'e nao 'e galafa

(Mak 12:41-44)

¹ Alata la Jisas ngaia 'e nana'i 'ua 'ubulana 'Ifi Abu na God, ngaia 'e aga aga, maka agasia ta'a gila dari'ola lo'oo gila leka mai fana kwatelana bata 'ubulana nga kokole'ola fana arulana bata 'i 'ubulai. ² Ma ngaia ka agasia la'u mola te'e me'e nao lo'oo 'e galafa 'e iiki. Ngaia 'e leka mai, maka kwatea rua fe'e seleni sisika.

³ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo, “Ola kwala'imori nau ku iiria famooru, nga kwakwatenga lo'oo me'e nao galafa lo'oo 'e kwatea, ngaia 'e ba'ita 'e riufia ta'a lo'oo gila kwatea bata ba'ita. ⁴ Tofuna ta'a lo'oo gila dari'ola, gila kwatea mola nga gule'e 'ola sisika na dari'olanga aaga no'ona. Tafe'ua, ma me'e nao

galafa'a lo'oo, ngaia 'e kwatea te'efou no'o ni 'ola lo'oo ngaia 'e to'o ai fana to'orunga ana.”

La Jisas 'e fata suria tagale'enilana nga 'Ifi Abu na God

(Mat 24:1-21; Mak 13:1-19)

⁵ Ma tani wane na fufu'iwane ala Jisas, gila tafea nga 'Ifi Abu na God, suria gila agasia 'e kwasinga'a 'e iiki 'ania ni me'e fou 'e le'a na'a gila fa'akwasinga 'ania ma nga kwakwatenga lo'oo la'u mola na gila kwatea fana God. Sui ma la Jisas bi'i fata 'ilo'oo faga, ⁶ “Ola te'efou lo'oo moru agasia, nga maa'e gani ngaia te'e nigi mai ta me'e fou sia nana'i mola 'i talafurina, tagila tagala'i te'efou 'i wado!”

⁷ Ma gila ka orisia ma gila 'ilo'oori, “Wane ni kwaifa'ananaunga, nanitaa na ni 'ola lo'oo te'efou te'e nigi mai ai? Ma nga 'olataa lo'oo te'e lau, fana 'ani faate'enia alata fana ni 'ola lo'oo te'efou 'ani lau ai ma 'ani nigi ai?”

⁸ Ma la Jisas ngaia 'e lamadu'aga maka 'ilo'oo, “Tamooru aga aga le'a, ma mooru sia alamia mola te'efuta wane 'ani kotofia amooru. 'T'oo su'aai nga ta'a 'e aula tagila nigi mai 'ania latagu, ma tagila fata 'ilo'oo, “Inau no'o nga Kraes!’ Ma tagila fata la'u 'ilo'oo, ‘Nga alata 'e nigi no'o!’ Amoe! Moru sia leka mola suriga. ⁹ Ma moru sia ma'u mola alata mooru longoa nga fununga ma nga alafuunga suria fununga, tofuna ni 'ola lo'oo te'e lau madi 'i na'o. Tafe'ua, 'ina'ona ni 'ola lo'oo te'efou 'ani lau, nga 'ita'ilana alata 'ame galangi 'ua mai.”

¹⁰ Sui ma la Jisas ka fata la'u fana fufu'iwane aana maka 'ilo'oo, “Nga maa'e fanua ba'ita tagila funuriga kwairiu 'i talaga, ma nga fufu'i ta'a tagila

funuriga kwairiu 'i talaga. ¹¹ Ma nga nununu ba'ita te'e 'asu, ma nga molo'unga ma nga fifinga ba'ita 'e iiki te'e riu na fanua lo'oo te'efou, ma ni 'ola matari 'e ba'ita fana ma'unge'enilai ma nga ma'etooto te'e faata'i mai fa'asia 'ubulana lalo.

¹² “Ma 'i na'o na 'ola lo'oori te'efou 'ani lau, tagila agea ni 'ola 'e ria amooru, tofuna moru lo'o suri nau. Tagila gemasi 'amooru, ma tagila fa'anonifii 'amooru, ma tagila malate'ote'o moru 'ubulana nga 'ifi ni fo'anga, ma tagila arua mooru 'i 'ubulana nga lokafu, ma tagila ngaria mooru 'i na'o na ta'a na'ona'o fana kwaisufainga amooru.

¹³ Na nga alata no'ona, ngaia 'e le'a no'o famooru fana alafuunga suria nga Kwairiinga Le'a lo'oo na God. ¹⁴ Mai 'amooru moru sia manata 'abelo la'u 'ofia nga 'olataa na'a tamooru lamadu'aga 'ania. ¹⁵ Tofuna nau taku kwatea nga alafuunga na nga su'a'olanga famooru, ma ngaia 'e 'ato fana marimae amooru 'ani fata suari 'amooru, 'amoe maka fata sifo na ni 'olataa na'a moru iiria no'ona.

¹⁶ Ma nga ma'aa amooru ma tete'e amooru ma nga asi mooru ma nga wane ni futanga amooru ma nga ta'a kwaimaanga amooru tagila kwatea mooru fana nga ta'a na'ona'o te'efou. Ma tani ta'a amooru tagila kwa'ia mooru. ¹⁷ Ma nga ta'a te'efou tagila 'ufaria mooru tofuna 'inau. ¹⁸ Tafe'ua 'ani 'ino'ona, ngaia 'e 'ato fana te'efuta me'e ifuifu sisika 'i gou mooru 'ani 'amoe. ¹⁹ Moru ula ngasi 'ania tagoto'onga 'amooru, ma tamoru momoori firi.”

²⁰ Ma la Jisas ka fata la'u 'ilo'oo faga, “Alata moru agasia nga ta'a na fununga gila ala 'afuia 'i Jerusalem, tamooru su'asuria tagila tagale'enia

nga fanua ba'ita lo'oo. ²¹ Ma nga alata no'ona, ta'a na gila to'oru na gule'e lefu 'i Judea, tagila 'akwa te'efou fana gouna me'e busu no'ona. Ma ta'a na gila nana'i 'ubulana maa'e fanua ba'ita lo'oo, tagila 'akwa fa'asia. Ma nga ta'a na gila 'ubulana maa'e fanua sisika 'afuia fanua lo'oo gila sia ori la'u mai fana fanua ba'ita lo'oo. ²² Tofuna alata no'ona ngaia alata fana God 'ani sufaa ta'a lo'oo fana 'ani fa'ato'oa afirina 'ola laka'u gila giri suria 'ubulana Girigiringa Abu.

²³ Na nga alata lo'oo, kwaimanadainga ba'ita fana ta'ageni na gila guru'a, ma nga ta'ageni na'a gila fa'asusua mola wela sisika, tofunu te'e 'ato faga 'agila 'akwa. Ma nga kwaimanadainga ba'ita te'e lau na ta'a na fanua lo'oo, tofunu God te'e kwatea kwa'ikwa'inga fana ta'a 'i no'ona. ²⁴ Tani ta'a aaga tagila kwa'iga 'ania naifi. Ma tani ta'a ngaa'i tagila gauga, ma tagila ngariga fana fanua matari te'efou. Ma nga ta'a ngai gila 'ame Jiu, tagila ngadaa fanua ba'ita 'i Jerusalem leleka maka nigi na 'ita'ilana alata aaga.”*

*La Jisas 'e fata suria
orilana mai*

(Mat 24:29-35; Mak 13:24-31)

²⁵ “Ola kwaitatari te'efou te'e lau fana nga sina, ma nga singari, ma nga buruburu. Ma nga ta'a na nga maa'e fanua ba'ita te'efou 'i 'ubulana nga fanua lo'o 'i wado, gila manata 'abelo, ma tagila ma'unge'enia nga rurulana bio ma nga fanelana asi. ²⁶ Ma nga ta'a no'ona tagila labufunu suria gila

* **21:24** Ta'a tagila ba'ita fafia fanua 'i Jerusalem leleka maka alata aaga te'e sui.

ma'u 'e iiki, tofuna nga nigilana mai ni 'ola lo'oo fafia nga fanua lo'o 'i wado lo'oo te'efou. Ma ni 'ola 'i lofana lalo tagila kuta. ²⁷ Sui ma 'inau, nga Wela na Wane, taku bi'i faata'i mai. Nau taku nigi mai fe'enia nga tegelangaa ba'ita, ma nga lalanga ba'ita 'i fofona nga me'e kofa. ²⁸ Ma alata ni 'ola lo'oo ngaia eta 'ani lau, tamooru ula, ma tamooru aile'a tofuna alata God 'ani fa'amoori 'amooru, ngaia 'e galangi no'o mai.”

²⁹ Sui ma la Jisas ka fata 'ania nga tarifulaa lo'oo faga maka fata 'ilo'oo, “Mooru manata madi suria 'ai lo'oo gila fa'alata 'ania figi fe'enia ni 'ai ngaa'i la'u. ³⁰ Alata mooru moru agasia nga 'ai 'e ula fooru, mooru su'a no'o ai nga alata fana nga 'ago'agonga ngaia 'e galangi no'o. ³¹ Ka 'ilo'oo la'u, nga alata moru agasia ni 'ola lo'oo te'efou 'e lau no'o, moru su'a no'o ai alata fana God 'ani ba'ita fafia ta'a aana, ngaia 'e galangi no'o. ³² 'Ola kwala'imori nau 'aku iiria famooru, tani ta'a na'a gila moori na alata lo'oo, tagila momoori mola alata ni 'ola lo'oo tagila nigi mai. ³³ Nga lalo ma nga fanua lo'oo 'i wado tagila sui, tafe'ua ma fatalagu te'e nana'i firi.

³⁴ “Moru aga aga le'a. Moru sia gole mola na fafangalaa ba'ita ma nga go'unga, ma nga manata 'abelongaa na nga mooringa fofona fanua lo'oo 'i wado. Lautu moru age 'ino'ona, fe'e gani lo'oo te'e nigi fa'alebe 'amooru 'ilaka'u moru tari na ito. ³⁵ Suria ni 'ola lo'oo te'e nigi mai fafia nga ta'a te'efou, na afirina lefu te'efou 'i fofona fanua lo'oo 'i wado. ³⁶ Moru aga aga le'a, ma moru ka fo'a furifuri, fana 'amoru to'o na nga tegelangaa fana nga ulanga 'i 'ubulana ni 'ola lo'oo na 'ani lau mai

fana mooru sia maila la'u alata moru ula 'i na'ogu, nga Wela na Wane.”

³⁷ Furfuri la Jisas 'e fa'ananaua ta'a te'efou 'ubulana 'Ifi Abu na God. Ma laulafi ngaia 'e leka fana me'e busu gila fa'alata 'i Olif. ³⁸ Ma furifuri alata ngaia bi'i kwa'aria mai, ta'a 'e aula gila leka mai 'ubulana 'Ifi Abu na God fana longolana fatalana la Jisas.

22

Nga manatanga fana kwa'ilana la Jisas (Mat 26:1-5; Mak 14:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Nga alata fana Fafangalaa na Tala Riunga 'e galangi no'o. Na nga fafangalaa lo'oo, gila fa'alata 'ania Fafangalaa fana 'anilana beret na nga iist 'e 'amoe ai. ² Ni fataabu ba'ita no'ona, ma ni ta'a ni kwaifa'ananaunga na Tagi ala Moses gila fadaa nagwa nagwa fana kwa'ilana la Jisas, tofunu gila ma'unge'enia nga ta'a te'efou.

La Judas 'e 'olonge'enia la Jisas fana marimae aana (Mat 26:14-16; Mak 14:10-11)

³ Ma la Saetan 'e ru'u 'i 'ubulana mangona la Judas Iskariot, te'e wane na akwale'e wane ma ruuai laka'u ala Jisas. ⁴ Ngaia na la Judas 'e leka kau te'ana fataabu ba'ita no'ona ma nga ta'a na'ona'o na ta'a lo'oo gila aga suria 'Ifi Abu na God, ma ka iiria, ngaia 'e su'asuria 'ani kwaiboonia fana gemasilana la Jisas. ⁵ Ma gila aile'a ba'ita, ma gila ka ala no'o fafia 'agila kwatea no'o bata laka'u fana. ⁶ La Judas 'e ala fafia, maka tala'ae no'o fana

aganga fana nga alata fana 'ani 'olonge'enia la Jisas faga alata ta'a 'e aula gila 'ame nana'i fe'enia.

La Jisas 'e sasari fana 'anilana Fafangalaa na Tala Riunga

(Mat 26:17-25; Mak 14:12-21; Jon 13:21-30)

⁷ 'Ino'ona, nga Fafangalaa na ta'a 'i Jiu no'o fana 'anilana beret na'a nga iist 'e 'amoe ai, 'e nigi no'o mai. Gani lo'oo, gila kwa'ia la'u mola dalena nga sifisifi, ma gila ka sasaria fangalaa fana nga Fafangalaa na Tala Riunga. ⁸ Ma la Jisas 'e alafuu fala Pita ma la Jon maka fata 'ilo'oo fagaa'a, “Molo leka ma mola sasaria nga fangalaa fadauru fana 'anilai na Fafangalaa na Tala Riunga.”

⁹ Gaa'a gala ka orisia la Jisas 'ilo'oo, “I fai na'a 'i'oo siria amele sasaria nga lefu fana fangalaa ai?”

¹⁰ La Jisas 'e lamadu'aa agaa'a maka fata 'ilo'oo, “Alata molo nigi kau 'i fanua, tamolo daria te'e wane ngaia 'e ngaria nga fe'e ka'o. Molo leka suria fana 'ifi no'ona ngaia 'e leka fai. ¹¹ Molo fata 'ilo'oo fana wane na'a 'ifi aana, ‘Nga wane ni kwaifa'ananaunga 'e orisia 'ilo'oo mai amu, “I fai na'a tofi 'ifi fana 'inau 'akui 'ania nga Fafangalaa na Tala Riunga fe'enia fufu'iwane agu?” ¹² Ma nga wane lo'oo te'e faate'enia tofi 'ifi ba'ita na 'ifi lo'oo ngaia 'e to'oru 'i langi, lefu lo'oo ni 'ola te'efou gila sasaria no'o ai, ma 'i no'ona molo sasaria no'o nga fangalaa ai.”

¹³ Sui, gala ka leka no'o, ma gala ka daria ni 'ola te'efou ta'ua no'o la Jisas laka'u 'e iiria fagaa'a. Ma gala ka sasari no'o na fangalaa no'ona.

Nga fangalaa abu na Alafa

(Mat 26:26-30; Mak 14:22-26; 1 Korin 11:23-25)

¹⁴ Ngaia 'e nigi no'o na alata fana 'anilana nga Fafangalaa na Tala Riunga, ma la Jisas fe'enia ni Wane ni Kwairiinga aana, gila ka to'oru no'o na lefu fana fangalaa. ¹⁵ Ma ngaia ka fata 'ilo'oo faga, “Nau ku siria 'e iiki fana 'aku 'ania nga Fafangalaa na Tala Riunga fe'enia mooru 'ina'o sui ma taku ku bi'i nonifii. ¹⁶ Ma 'inau ku iiria no'o famooru, ngaia 'e 'ato fana 'aku 'ania la'u nga Fangalaa na Tala Riunga fe'enia mooru, leleka maka nigi na alata fana God 'ani fa'amooria ta'a aana te'efou na alata ngaia 'ani ba'ita fafiga.” ¹⁷ Sui ma la Jisas ka ngaria nga teteu na waen, ma ka baole'a fana God. Sui ma ngaia ka fata 'ilo'oo faga, “Moru ngaria, ma moru ka go'u ai te'efou. ¹⁸ Nau ku iiria famooru, 'ita tala'ina maka ori 'ala'a, nau ku sia go'ufia la'u nga waeni lo'oo, leleka maka nigi na alata na'a God te'e ba'ita fafia ni 'ola te'efou.”

¹⁹ Sui ma la Jisas ka ngaria no'o nga beret lo'oo, maka baole'a fana God, sui ma ngaia ka madanga, ma ka kwatea faga. Ma ka fata 'ilo'oo, “Nga nonigu laka'u nau ku kwatea 'usi 'amooru lo'oo. Mooru 'ania furifuri nga 'ola lo'oo fana madailagu.” ²⁰ 'I burina nga fafangalaa, ngaia 'e ngaria la'u nga teteu na waen, maka fata 'ilo'oo, “Ngaia no'o na'a 'abugu ne'e afe 'ani tabo 'amooru. 'Ania nga 'abugu, God te'e fa'ategelaa nga fataarunga'inga fooru.”

²¹ Sui ma la Jisas ka fata 'ilo'oo, “Nga wane na'a ngaia te'e kwate nau fana marimae agu ngaia 'e to'oru la'u mola fe'eni nau 'i lo'oo na lefu ni ketonga. ²² 'Inau, nga Wela na Wane, nau taku mae no'o tofunu God ngaia 'e kwate nau no'o fai. Tafe'ua, ma ngaia te'e ria 'e iiki fana nga wane

lo'oo 'e kwate nau fana marimae agu.”

²³ Ma gila ka eta no'o fana orisilaga kwairiu 'i suria ni dai na te'e agea nga 'ola lo'oo.

*Nga kwaitatariinga suria
nga ba'itangaa*

(Mat 20:25-26; Mak 10:42-43)

²⁴ Sui ma nga fufu'iwane aana gila orisu'usu'u 'i laloaga 'i talaga fana ni dai na te'e 'inato'o maka ba'ita. ²⁵ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo faga, “Mooru su'aai nga wane ba'ita lo'oo gila ba'ita fana fanua matari gila to'o na tegelangaa, ma gila su'a le'a suria ulanga burina ta'a fana agelana 'olataa na gila siria te'efou. Ma gila ka siria nga ta'a 'agila fa'alataga 'ania nga “Ta'a ni Kwaibooninga.” ²⁶ Tafe'ua, mooru moru sia agea la'u 'ola lo'oo 'i laloamooru. Ni dai amooru na'a ngaia 'e kwaitalai, ngaia 'ani 'ilaka'u no'o nga wane na'a ngaia 'e malofi'a. Nga wane ba'ita, ngaia 'ani 'ilaka'u nga wane ni taunga'inga. ²⁷ Ma ni dai na'a gila iiria na'a ngaia wane ba'ita, nga wane no'ona 'e to'oru mola fana nga ketonga, 'amoe ma nga wane ne'e taunga'i fana? Nga wane na'a ngaia 'e to'oru fana ketonga lo'oo 'e ba'ita. Tafe'ua, ma 'inau ku nana'i 'i laloamooru 'ilaka'u nga wane ni taunga'inga.

²⁸ “Moru to'oru no'o fe'eni nau 'i 'ubulana nga irito'onga agu te'efou. ²⁹ Lautu nga Mama'a agu 'e kwatea no'o foufoula te'efou fagu, 'inau taku kwatea la'u mola nga foufoulaa famooru, ³⁰ fana 'amooru keto fe'eni nau, ma moru ka go'u fe'eni nau 'i 'ubulana foufoula agu. Ma tamooru to'oru na lefu ni to'orunga na nga ba'itangaa lo'oo, ma

tamooru ba'ita fafia nga akwale'e fufutalaa ma ruaa'i laka'u 'i Israel."

La Jisas 'e eta 'ani alafuu suria la Pita na ngaia te'e gwalaa

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:36-38)

³¹ Sui ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fala Pita, "Saemon Pita! 'Oi gwalongo madi. God 'e alamia no'o la Saetan, fana 'ani irito'omooru fana 'efo lamooru te'efou fa'asi nau, 'ilaka'u nga wane ne'e taunga'i 'i 'ubulana langa'a 'e 'efoa fufunguna 'ola 'e le'a lo'oo fa'asia nga lalasina. ³² Tafe'ua 'ani 'ilo'oo no'o la Saemon, nau ku fo'a famu, fana 'i'oo sia abulo mola fa'asia nga fito'onga amu. Ma alata 'i'oo manata fa'aburi la'u mai te'agu, 'i'oo to'o fa'ategelaa ni wane ngaa'i na moru futa."

³³ Ma la Pita ngaia 'e lamadu'aa maka 'ilo'oo, "Alafa, nau ku 'uri mola fana lekanga fe'eni'o 'i 'ubulana lokafu, ma gwa'a fana maenga ma taku mae fe'eni'o!"

³⁴ Ma la Jisas 'e lamadu'aa maka fata 'ilo'oo, "Pita, nau ku iiria famu, 'ubulana fe'e logo lo'oo, 'i na'ona nga susuki 'ani aani, 'i'oo to'o gwala nau oru alata 'i'oo bobolosi nau."

³⁵ Sui ma la Jisas bi'i orisia nga fufu'iwane aana maka 'ilo'oo, "Alata laka'u 'i na'o nau ku ale 'amooru, nau ku rui 'amoru moru sia ngaria mola te'efuta wa'i ma bata ma me'e butu. 'Ilo'oo mai 'amooru moru ori ko'uko'uta na te'efuta 'ola?"

Ma gila lamadu'aa ma gila ka fata 'ilo'oo, "Amoe no'o."

³⁶ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo, "Tafe'ua, ma nga alata lo'oo, lauta ni dai ne'e to'o na nga bata ma nga wa'i, ngaia 'ani ngaria no'o fe'enia. Ma ni dai

no'ona 'ame to'o na nga naifi, ngaia 'ani fa'afori 'ania nga ruu aana, maka foria me'e naifi fana fununga.* ³⁷ Nau ku iiria ni 'ola lo'oo famooru tofunu nga Girigiringa Abu laka'u 'e fata 'i suri nau 'ilo'oo, 'Gila iiria ngaia wane 'e mousia tagi lo'oo.' ✧ 'Ola lo'oo te'e lau no'o agu, tofunu nga girigiringa te'efou suri nau te'e lau kwala'imori no'o."

³⁸ Ma nga fufu'iwane aana lo'oo gila ka fata 'ilo'oo, "Alafa, agasia madi, goru to'o no'o na rua naifi ni fununga lo'oo!"

Ma ngaia ka du'aga maka fata 'ilo'oo, "Ngaia 'e le'a no'o. Moru mamanoto no'o."

*La Jisas 'e fo'a na busu 'i Olif
(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)*

³⁹ La Jisas fe'enia nga fufu'iwane laka'u aana, gila 'akwasia no'o nga fanua ba'ita lo'oo, ma gila ka leka no'o fana me'e busu gila fa'alata 'i Olif, laka'u gila lelekai furifuri. ⁴⁰ Ma alata gila nigi na lefu no'ona, ngaia 'e fata 'ilo'oo faga, "Moru nana'i 'ania fo'anga, fa'asia nga irito'onga ta talariufi 'amooru."

⁴¹ Sui ma la Jisas ngaia te'e leka sisika la'u kau fa'asiga, ma ka bobouruuru 'i wado, ma ka fo'a. ⁴² Ngaia 'e fata 'ilo'oo, "Ma'ana, lauta 'i'oo 'uri, moko 'idua nga nonifinga lo'oo fa'asi nau. Tafe'ua, nga kwaisiriinga agu 'amoe, nga kwaisiriinga amu lo'oo no'o." ⁴³ Ma te'e enselo fa'asia 'i Langi 'e nigi mai, maka fa'ategelaa. ⁴⁴ Sui mala Jisas ka fo'a tegela'a la'u tofunu mangona 'e fii 'e

* **22:36** La Jisas 'e iiria nga 'ola lo'oo fana fa'abasulana fufu'iwane laka'u aana 'agila sasari agau fana alata na 'ato'atolanga.

✧ **22:37** Aesea 53:12

iiki. Ma nga 'idala'anga fa'asia nonina 'e afe 'i wado maka 'ilaka'u no'o nga uguugu na 'abu.

⁴⁵ Ma alata ngaia 'e tata'e fa'asia nga fo'anga, ngaia 'e ori mai te'ana nga fufu'iwane laka'u aana. Ma gila eeno mola, tofuna gila kweo 'e iiki ma gila kwaimanadai. ⁴⁶ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo faga, “Fe'ua lo'oo moru eneeno mola? Moru tata'e, ma moru ka fo'a, fa'asia nga irito'onga lo'oo ta riufi 'amooru.”

Gila gemasia la Jisas

(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Jon 18:3-11)

⁴⁷ Alata la Jisas 'e alafuu 'ua mola fe'eniga, nga ogunga ba'ita gila nigi no'o mai. Ma te'e wane na nga fufu'iwane laka'u aana, lo'oo latana la Judas, ngaia 'e talaiga no'o mai. Ma ngaia ka nigi mai te'ala Jisas, maka nono'ia.† ⁴⁸ Tafe'ua, ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fana, “Judas, 'ola 'e fe'ua 'i'oo 'olonge'eni nau, nga Wela na Wane, fana nga marimae agu 'ania nono'ilagu?”

⁴⁹ Ma alata nga fufu'iwane laka'u aana gila nana'i fe'enia la Jisas, gila agasia ni 'ola lo'oo, ma gila ka fata 'ilo'oo, “Alafa! 'Ilo'oo mai 'ameru kwa'i dau fe'eniga 'ania naifi lo'oo ameeru?” ⁵⁰ Ma te'e wane aga, 'e kwa'ia te'e wane ni taunga'inga na alafa ni suuabunga, ma ka ladua tafia no'o nga gule'e aringa le'a ana.

⁵¹ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo, “‘Oi Mamanoto no'ona no'o!” Ma ngaia ka gema na aringana nga wane no'ona, maka gulaa no'o.

† **22:47** Nga falafala na nga Jiu, 'e to'omia fana 'ani fata le'ale'a na wane ngaa'i 'ania nga nono'inga na babarina.

⁵² Sui ma la Jisas ka fata fana nga tale'e fataabu ba'ita lo'oo, ma nga ta'a na'a gila folo 'afuia nga 'Ifi Abu na God, ma nga ta'a na'ona'o lo'oo na'a gila leka mai lo'oo fana nga gemasilana, ma ngaia ka fata 'ilo'oo, “Ino'ona ma 'inau nga wane fana agelana mae, ngaia lo'oo moru nigi mai 'oofi nau fe'enia nga naifi ma nga 'aila'a? ⁵³ Nau ku nana'i mola lo'oo fe'enia mooru 'i 'ubulana nga 'Ifi Abu na God suria ni alata 'e aula, tafe'ua ma moru 'ame irito'ona mola fana gemasilagu. Tafe'ua, alata amooru lo'oo no'o, fana 'amoru taunga'i no'o 'ania nga tegelangaa ala Saetan, nga wane ne'e ba'ita na maa'e logo.”

La Pita 'e gwalaa la Jisas

(Mat 26:57-58,69-75; Mak 14:53-54,66-72; Jon 18:12-18,25-27)

⁵⁴ Sui ma gila ka gemasia no'o la Jisas, ma gila ka talaia no'o 'i 'ubulana nga 'ifi na nga alafa ni suuabunga. Ma la Pita 'e leka lalau no'o mai buriga. ⁵⁵ Ma te'e eele gila fogua 'i dalototo'o 'ubulana fe'e labu na 'ifi lo'oo, ma la Pita ka nana'i la'u mola fe'enia nga ta'a lo'oo gila to'oru 'afuia nga eele lo'oori. ⁵⁶ Ma alata te'e wela geni lari'i ni taunga'inga 'e agasia la Pita 'e to'oru galangia nga eele, ngaia 'e aga faringe'enia maka fata 'ilo'oo, “Nga wane lo'oo ngaia 'e to'oru la'u mola fe'enia la Jisas.”

⁵⁷ Tafe'ua, ma la Pita ka gwalaa maka fata 'ilo'oo, “Welakau, nau ku 'ame su'a na nga wane no'ona!”

⁵⁸ Ma 'ame aburu mola 'i burina, te'e wane ngaa'i 'e agasia la Pita maka fata 'ilo'oo, “T'oo nga wane aaga la'u mola!”

Tafe'ua, ma la Pita 'e lamadu'aa maka fata 'ilo'oo, “Dai ne'e su'ana, nau 'amoe!”

⁵⁹ Ma to'omia mola te'e alata sisika la'u 'i burina, te'e wane ngaa'i la'u 'e fata tegela'a maka 'ilo'oo, “Ngaia 'e kwala'imori no'o. Nga wane lo'oo ngaia 'e nana'i la'u mola fe'enia la Jisas, tofunu ngaia la'u mola nga wane fa'asia 'i Galili!”

⁶⁰ Tafe'ua, ma la Pita ngaia 'e lamadu'aa maka 'ilo'oo, “Nau ku bobolosia nga 'olataa lo'oo 'i'oo fata suria wela kau!”

Ma alata ngaia 'e fata 'ino'ona bi'i sui mola, nga susuki 'e aani no'o. ⁶¹ Ma nga Alafa 'e abulo, maka aga odo no'o kau fala Pita. Ma la Pita ka manata to'ona alafuunga laka'u nga Alafa 'e iiria fana 'ilo'oo, “I na'ona susuki 'e aani, 'i'oo to'o gwala nau oru alata na'a 'i'oo bobolosi nau.” ⁶² Sui ma la Pita ka ru'u kau 'i maa, maka aani ba'iba'ita no'o 'ania kwaimanadainga.

Gila kwa'ia la Jisas

(Mat 26:59-68; Mak 14:55-65; Jon 18:19-24)

⁶³ Ma ni wane na'a gila folo 'afuia la Jisas, gila doo 'ania, ma gila ka kwa'ia. ⁶⁴ Ma gila ka gau boko'a nga maana, ma gila ka orisia ma gila ka 'ilo'oo, “Profet, 'Oi iiria madi ni dai ne'e kwa'i'o?”

⁶⁵ Ma gila ka iiria la'u mola alafuunga 'e ria aana.

⁶⁶ Ma 'usu'usu gani alata 'e kwa'aria mola, nga ta'a na'ona'o 'i Jiu, ma ni fataabu ba'ita no'ona, ma nga ta'a ni kwaifa'ananaunga na Tagi ala Moses, gila alafuu uguogu, ma gila ka talaiia mai la Jisas te'ana ta'a ni fadafadanga. ⁶⁷ Ma gila ka fata 'ilo'oo fana, “'Oi iiria fameeru. 'Ilo'oo ma 'i'oo no'o nga Kraes, nga wane lo'oo God ngaia 'e eefasia fana fa'amoori lameeru?”

Ma ngaia 'e lamadu'aga maka 'ilo'oo, “Lauta nau ku iiria famooru, ngaia 'e 'ato 'amoru lo'o agu. ⁶⁸ Ma lauta nau 'aku orisi 'amooru suria tani 'ola, ngaia 'e 'ato 'amoru lamadu'aa nau. ⁶⁹ Tafe'ua ma 'ita na nga alata lo'oo maka ori 'ala'a, 'inau, nga Wela na Wane, nau taku to'oru 'i gula le'a na God lo'oo ngaia 'e tegela'a te'efou, mai nau taku ba'ita fe'enia.”

⁷⁰ Ma gila te'efou gila orisia ma gila ka 'ilo'oo, “'I no'ona ma 'i'oo no'o lo'oo nga Wela na God?”

Ma ngaia 'e lamadu'aga maka 'ilo'oo, “Ngaia no'ona moru iiria no'o.”

⁷¹ Ma gila ka fata 'ilo'oo, “Goru 'ame siria no'o ta alafuunga ni fa'ato'olana 'ola la'u. Tofuna goru longo te'efou no'o na nga fatalana, lo'oo ngaia 'e fa'atooto'oa 'i talana fe'enia God!”

23

La Jisas 'e ula

'i na'ona la Paelat

(Mat 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5; Jon 18:28-38)

¹ Nga ta'a na'ona'o lo'oori te'efou, gila tata'e, ma gila ka talaia la Jisas te'ala Paelat fana nga sufalana. ² Ma gila ka eta no'o fana aokwalanga fafia 'ania ni 'ola lo'oo 'ame to'o ma gila ka 'ilo'oo, “Meeru meru to'odaria nga wane lo'oo ngaia 'e fata 'i aringana nga ta'a ameeru te'efou. Ma ka iiria faga fana gila sia kwatea la'u nga bata na nga takisi fana nga wane ba'ita 'i Rom, ma ngaia ka iiria ngaia no'o nga Kraes, nga wane lo'oo God ngaia 'e alea mai fana 'ani Kiingi.”

³ Ma la Paelat ka orisia maka 'ilo'oo, “'Ino'ona ma 'i'oo nga Kiingi 'i Jiu lo'oo?”

Ma la Jisas ka lamadu'aa maka 'ilo'oo, “Ngaia no'ona 'i'oo iiria no'o.”

⁴ Sui ma la Paelat ka fata 'ilo'oo fana ni fataabu ba'ita lo'oo, ma nga ogunga lo'oo, “Nau ku 'ame daria mola ta rianga na nga wane lo'oo fana kwa'ilana.”

⁵ Ma gila ka fata tegela'a ma gila ka 'ilo'oo, “Tafe'ua, ma 'ubulana ni gule'e lefu te'efou 'i Judea, ngaia 'e talai kuta no'o na ta'a lo'oo 'ania kwaifa'ananaunga aana. Ngaia 'e 'ita mai 'i Galili leleka maka nigi no'o 'i lo'oo.”

⁶ Alata la Paelat 'e longoa ni 'ola lo'oori, ngaia ka orisiga maka 'ilo'oo, “'Ilo'oo ma nga wane lo'oo 'e leka mai fa'asia 'i Galili?” ⁷ Ma alata ngaia 'e su'aai na'a la Jisas 'e leka mai fa'asia nga gule'e lefu lo'oo la Herod 'e ba'ita fafia, ngaia ka kwatea kau la Jisas te'ala Herod. Tofuna la Herod ngaia 'e to'oru la'u mola 'i Jerusalem na alata no'ona.

⁸ Ma alata la Herod 'e agasia la Jisas, ngaia ka aile'a ba'ita, tofuna ngaia 'e longoa nga alafuunga suria, ma ka mamania maka aburu no'o mai fana 'ani agasia. Ma ngaia 'e siria agasilana la Jisas fana ngaia 'ani agea nga 'ola ni 'alefossilai. ⁹ La Herod ngaia 'e orisia ni 'ola 'e aula aana. Tafe'ua, mala Jisas 'ame lamadu'aa mola ni kwaiorisinga aana. ¹⁰ Ma ni fataabu ba'ita lo'oo ma nga ta'a ni kwaifa'ananaunga na Tagi ala Moses gila ula la'u 'i no'ona, ma gila ka aole'ekwala fafia la Jisas.

¹¹ Ma la Herod fe'enia nga ta'a ni fununga aana, gila doo ana la Jisas, ma gila ka fata ngadaa la'u mola. Ma gila ka fa'aruufia 'ania nga ruu 'e tekwa 'e le'a 'ilaka'u nga Kiingi, ma gila ka orite'enia la'u te'ala Paelat. ¹² Mai ngaia 'ita na maa'e gani

lo'oo, la Herod mala Paelat gaa'a gala bi'i lado fana kwaimaanga la'u. 'I na'o, gaa'a nga rua wane gala marimae lo'oo.

*Gila sufaa la Jisas
fana maenga*

(Mat 27:15-26; Mak 15:6-15; Jon 18:39–19:16)

¹³ La Paelat ka ogua ni fataabu ba'ita, ma nga ta'a na'ona'o lo'oo, ma nga ta'a te'efou. ¹⁴ Ma ka fata 'ilo'oo faga, “Mooru moru kwatea mai nga wane lo'oo te'agu, ma moru iiria ngaia 'e talai ta'a te'efou 'e kuta fa'asia nga lo'onga suria wane ba'ita lo'oo 'i Rom. Moru aga madi, nau ku orisia 'i na'o mooru, mai nau ku 'ame daria mola te'efuta rianga ana fe'enia ni 'ola lo'oo moru geusia fafia. ¹⁵ Ma la Herod 'ame daria la'u mola ta rianga ana, ngaia na'a ngaia 'e orite'enia la'u mola mai te'adauru. Nga wane lo'oo 'ame agea no'o ta 'ola 'e ria fani ngaia 'ani mae. ¹⁶ Ngaia lo'oo, 'inau taku kwatea kau fana 'agila labusia sui ma 'inau taku bi'i rubea.”

¹⁷ Na nga Fafangalaa na Tala Riunga aaga, la Paelat 'e rubea te'e wane ne'e nana'i 'i 'ubulana lokafu fana nga Jiu, tofuna nga falafala aaga 'e 'ilo'oo no'o.* ¹⁸ Tafe'ua, ma gila te'efou gila o'omae ma gila ka 'ilo'oo, “Kwa'ia wane no'ona 'ani mae! Ma 'i'oo ko rubea mai la Barabas fameeru!” ¹⁹ La Barabas gila arua 'ubulana nga lokafu tofuna ngaia 'e etaa nga fununga ba'ita fe'enia 'i Rom, ma ngaia ka kwa'ia ta'a.

²⁰ La Paelat ngaia 'e siria 'ani rubea la Jisas, ma ngaia ka orisia la'u kau nga ogunga lo'oo.

* **23:17** Tani girigiringa ngaa'i laka'u 'ua gila 'ame to'o na verse lo'oo.

²¹ Tafe'ua, ma gila leka 'ania o'omaenga ma gila ka fata 'ilo'oo, “Moru kwa'ia 'ani mae! Moru mudu'ia na nga 'ai folo!”

²² Ma la Paelat ka fata 'ilo'oo la'u faga na oruna alata, “Nga rianga ngai taa lo'oo ngaia 'e agea? Nau ku 'ame daria mola nga 'ola ne'e agea fana 'ani maeria. Ngaia na'a, nau taku kwatea mola kau fana 'agila labusia mola, sui ma 'inau kua rubea, ma ngaia ka leka mola kau.”

²³ Gwae 'ino'ona ma, gila o'omae ma gila ka su'usu'u fana 'agila mudu'ia la Jisas na 'ai folo. Ma nga o'omaenga aaga 'e riufia no'o. ²⁴ Ngaia na'a, la Paelat ka kwatea no'o nga 'ola na'a gila su'usu'u fai. ²⁵ Sui ma ngaia ka rubea la Barabas, nga wane laka'u gila arua 'i 'ubulana lokafu suria ngaia 'e etaa nga fununga ba'ita ma nga kwa'ilana ta'a, tofuna ngaia nga wane laka'u gila siria. Sui ma la Paelat ka kwatea no'o la Jisas faga, tofuna ngaia na'a kwaisiriinga aaga.

Gila mudu'ia la Jisas na nga 'ai folo

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27)

²⁶ Ma nga ta'a ni fununga lo'oo, gila ka talaiia no'o la Jisas fana nga maenga. Ma alata gila leka mola kau, gila ka daria te'e wane lo'oo latana la Saemon, fa'asia nga fanua 'i Saerin. Ngaia 'e leka mai ma ka ru'u 'ubulana fanua 'i Jerusalem fa'asia nga lefu mai gula 'i maa. Ma gila ka arua no'o nga 'ai folo 'i goulolona ma gila ka su'unge'enia fana 'ani ngaria 'i burina la Jisas.

²⁷ Ma nga oguogunga ba'ita gila ka leka no'o 'i burina. Ma tani fu'igeni 'i 'ubulana nga ogunga

lo'oo gila o'omae, ma gila ka aanisia. ²⁸ La Jisas 'e bu'ota'i te'aga ma ka fata 'ilo'oo, “Fu'igeni 'i Jerusalem! Mooru sia aanisi nau mola. Moru aanisi 'amooru 'i talamooru, ma nga ru'uru'ua 'amooru. ²⁹ Tofuna fe'e gani te'e nigi mai na ta'a tagila fata 'ilo'oo, ‘Aile'anga fana nga fu'igeni na'a gila 'aiwane, ma nga fu'igeni na'a gila 'ame fa'afuta ma gila 'ame fa'asusuana wela!’ ³⁰ Ma alata no'ona nga ta'a te'efou tagila fata 'ilo'oo fana nga tale'e iile, ‘Moru 'esia mooru mai fafi 'ameeru.’ Ma tagila fata 'ilo'oo fana nga busu, ‘Moru aofu mai fafi 'ameeru.’ ³¹ Lautu gila agea ni 'ola 'ilo'oo agu, nga wane na'a ku odo mola, tagila agea ni 'ola ne'e ria 'e iiki famooru ta'a na'a moru to'o na rianga.”

³² Ma gila ka ngaria la'u mola rua fofolo beri lo'oo, fana nga kwa'ilaga fe'enia la Jisas. ³³ Ma alata gila nigi na lefu lo'oo gila fa'alata 'ania “Nga Gouna Wane 'e Mae,” gila ka mudu'ia la Jisas na nga 'ai folo. Ma nga rua fofoloberi laka'u, gila ka mudu'ia gaa'a la'u mola na rua 'ai folo ngaa'i, wane ngaa'i na gula le'a ala Jisas, ma wane ngaa'i na gula moori ana. ³⁴ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo, “Ma'ana, 'oi 'olafanataa aaga, tofunu gila bobolosia 'olataa na gila agea.”

Ma ni wane ni fununga no'ona gila ka masa na nga daisi, fana 'agila daria ni dai aga na te'e ngaria nga ruu ala Jisas.

³⁵ Alata nga ta'a na'a gila ula 'i no'ona gila aga mola suria ma ni wane na'ona'o 'i Jiu no'ona, gila ka doodoo mola 'ania ma gila ka 'ilo'oo, “Ngaia 'e fa'amooria nga ta'a matari. Lautu ngaia na'a nga

Kraes, nga wane na'a God ngaia 'e firia no'o, ngaia 'e to'omia 'ani fa'amooria ngaia 'i talana.”

³⁶ Ma ni wane ni fununga no'ona, gila ka doo la'u mola ana, ma gila ka leka kau te'ana, ma gila ka kwatea nga waeni sisika 'e ukwala fana. ³⁷ Ma gila ka fata 'ilo'oo, “Lauta 'i'oo nga kiingi na ta'a 'i Jiu, 'oi fa'amoori'o 'i talamu!”

³⁸ Ma gila ka giria nga alafuunga 'ilo'oo 'i gouna nga 'ai folo, “Ngaia no'o na'a nga kiingi 'i Jiu.”

³⁹ Ma te'e wane na rua wane laka'u gila mudu'ia gaa'a fe'enia la Jisas, ngaia ka fata sifo ana maka 'ilo'oo, “'Ilo'oo ma 'i'oo no'o na Kraes? 'O'i fa'amoori'o 'i talamu mai amee'e la'u mola!”

⁴⁰ Tafe'ua, nga ruana wane ngaia 'e iila fana maka fata 'ilo'oo, “'Ino'ona ma 'i'oo 'ame ma'unia mola kwa'ikwa'inga na God welakau? Goru toto'o te'efou no'o, tofuna gila kwatea mola te'e kwa'ikwa'inga fadauru. ⁴¹ Mai 'adaa'a lo'oo, nga kwa'ikwa'inga lo'oo 'e odo no'o lo'oo, tofuna goru ngaria no'o 'i maana ni 'ola 'e ria lo'oo golo agea. Tafe'ua, ma ngaia 'ame agea no'o ta 'ola 'e ria.” ⁴² Mai ngaia ka fata 'ilo'oo fala Jisas, “Jisas, 'oi madafi nau alata 'i'oo Kiingi.”

⁴³ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fana, “Nau 'aku iiria nga 'ola kwala'imori famu, tala'ina 'i'oo to'o nana'i fe'eni nau 'i Langi.”

Nga maenga ala Jisas

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Jon 19:28-30)

⁴⁴ Ngaia 'e nigi 'i 'ubulana dalototo'o na gani, nga sina 'e mae, ma garigaria afirina lefu lo'oo te'efou ka logo no'o, leleka maka nigi na oruna mae 'ola na sisina 'e laulafi. ⁴⁵ Ma nga ruu ba'ita lo'oo 'e

to'ofonosia nga gula 'ola ne'e abu 'e iiki 'i 'ubulana nga 'Ifi Abu na God ka gaa 'ania rua gule'e 'ola te'efou. ⁴⁶ Ma la Jisas ngaia ka o'omae ba'iba'ita maka fata 'ilo'oo, "Ma'ana, nau ku kwatea no'o kau nga mangogu famu." Ngaia 'e fata 'ilo'oo 'e sui mola, ma ngaia ka mae no'o.

⁴⁷ Ma te'e wane na'ona'o na wane ni fununga lo'oo ngaia 'e agasia ni 'ola lo'oori, ma ngaia ka baatafea God maka fata 'ilo'oo, "Ngaia 'e kwala'imori, ngaia nga wane 'e odo!"

⁴⁸ Ma alata nga ta'a lo'oo te'efou gila ogu, ma gila ka bubunia, gila agasia maenga ala Jisas 'e sui, gila te'efou gila ori no'o fani fanua aaga. Ma gila ka fida 'i fu'ufu'uga fana faate'enilana nga kwaimanadainga aaga. ⁴⁹ Ma nga ta'a lo'oo te'efou na'a gila su'ana la Jisas, fe'enia nga fu'igeni no'ona gila leleka 'i burina fa'asia 'i Galili, gila ula lalau no'o mai, ma gila ka agasia ni 'ola lo'oo 'e lau te'efou.

Gila kwaiatoa la Jisas

(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Ma te'e wane fa'asia nga fanua lo'oo 'i Arimetea 'ubulana nga gule'e lefu 'i Judea, na'a latana la Josef, ngaia 'e to'oru la'u mola no'ona. Ma ngaia nga wane 'e odo, maka le'a, ma ngaia ka mamania la'u mola fana agasilana alata fana God 'ani ba'ita fafia ta'a aana te'efou. Ma tafe'ua ngaia nga wane na ni wane ni fadafadanga 'i Jiu, 'i ngaia 'ame ala mola fafia ni 'ola lo'oo gila iiria, ma gila ka agea ana la Jisas.

⁵² Ngaia ka leka no'o te'ala Paelat, maka soea nga nonina la Jisas, ma la Paelat ka alamia no'o

fana. ⁵³ Ma ngaia ka lafua no'o nonina la Jisas, maka 'afua no'o 'ania nga 'abale'e ruu kwakwao'a. Ma ngaia ka arua no'o 'i 'ubulana nga giru gwa'u fooru fana kwaiatolana ta'a 'e mae na'a gila takwea 'i 'ubulana nga fou ba'ita na te'efuta wane mae gila 'ame kwaitoa 'ua ai. ⁵⁴ Ma fe'e gani lo'oo nga Fraede, nga gani fana sasaringa fana Sabat. Nga gani na mamalonga, 'e galangi nigigi no'o mai.

⁵⁵ Nga fu'igeni na'a gila leleka mai burina la Jisas fa'asia 'i Galili gila leka la'u mola fe'enia la Josef. Ma gila ka agasia no'o nga giru gwa'u na gila arua la Jisas 'i 'ubulai. ⁵⁶ Sui ma gila bi'i ori 'i 'ifi, ma gila ka sasaria no'o nga waiwai ma ni 'ola ne'e si'ini 'e le'a fana nga 'usulai 'ania nonina la Jisas. Ma nga gani na Sabat gila ka mamalo no'o, 'ilaka'u nga Tagi ala Moses 'e iiria.

24

La Jisas ngaia 'e moori la'u

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8; Jon 20:1-10)

¹ Ma nga Sande 'usu'usugani, nga fu'igeni laka'u gila ngaria nga waiwai ne'e si'ini 'e le'a ma gila sasaria, ma gila ka leka no'o fani maana faaruma laka'u. ² Ma gila ka agasia giru gwa'u no'ona ngaia 'e 'ulasi no'o, tofuna nga baba ni fononga laka'u ngaia 'ame nana'i no'o 'i maana nga giru gwa'u no'ona. ³ Ma gila ka ru'u kau, ma gila 'ame agasia no'o nga nonina la Jisas. ⁴ Ma alata gila mamanata mola 'ua suria ni 'ola lo'oori, rua enselo na'a gala ru'ufia nga ruu 'e kwangakwanganga mono'o gala faata'i mai, ma gala ka ula 'i suriga.

⁵ Ma nga fu'igeni lo'oo gila ka ma'u ba'ita, ma gila ka bobouruuru 'i wado. Ma nga rua wane lo'oo gala ka fata 'ilo'oo faga, “Fe'ua lo'oo mooru kwailo'ofia nga wane momoori 'ubulana lefu fana arulana ta'a 'e mae ai? ⁶ Ngaia 'e 'amoe lo'oo no'o, ngaia 'e moori no'o. Moru manata to'ona madi, suria ngaia 'e kwairii te'amooru mai na'o, alata laka'u ngaia 'e to'oru 'ua mai fe'eni 'amooru 'i Galili. Ngaia 'e fata 'ilo'oo laka'u, ⁷ Tagila kwate nau, nga Wela na Wane, fana nga ta'a gila ria, ma tagila kwa'i nau na nga 'ai folo. Tafe'ua, na oruna gani, nau taku moori la'u.’ ” ⁸ Sui ma ni fu'igeni lo'oori gila bi'i manata to'ona nga fatalana. ⁹⁻¹⁰ Ni fu'igeni lo'oo gila leka na giru gwa'u na, ni Meri fa'asia 'i Magdala, ma ni Joana, ma ni Meri tete'e ala Jemes ma tani noni ngaa'i la'u. Alata gila ori no'o fa'asia nga giru gwa'u, ma gila ka kwairii na ni 'ola lo'oo te'ana nga akwala ma te'e Wane ni Kwairiinga aana, ma tani wane ngaa'i la'u na'a gila nigi to'oga.

¹¹ Tafe'ua, ma nga fufu'iwane lo'oo gila madafia fu'igeni lo'oo gila ta alafuu kuta mola, ma gila 'ame fito'o mola na fatalaga. ¹² Ma la Pita 'e tata'e, maka totola no'o te'ana maana giru gwa'u laka'u. Ma ngaia 'e gogonu kau, maka agasia mola nga ruu kwakwao'a ne'e ole no'o. Sike'ena ngaia 'e ori, maka 'alefo ba'ita na ni 'ola lo'oo 'e lau.

*Rua wane gala leka
fani Emeas
(Mak 16:12-13)*

¹³ Na gani no'ona la'u mola, rua wane na ni wane ni lelekanga ala Jisas gala leka fana nga

fanua 'i Emeas. Ngaia 'e to'omia akwale'e kilometers ma te'e ai fa'asia 'i Jerusalem. ¹⁴ Alata gala alafuu ma gala ka manata suria 'olataa lo'oo 'e lau, ¹⁵ la Jisas 'e leka galangia gaa'a maka leka fe'eni 'agaa'a. ¹⁶ Tafe'ua, mai gaa'a gala 'ame su'a mola aana 'i ngaia ni dai. ¹⁷ Sui mala Jisas bi'i orisia gaa'a, "Olataa na molo alafuu suria alata lo'oo molo leka mai?"

Ma gala ka ula aloalo, ma maa gaa'a 'e kwaimanadai ba'ita. ¹⁸ Ma te'e wane agaa'a na'a latana la Kleopas, ngaia 'e fata 'ilo'oo, "Nau ku madafia bala 'i'oo na te'e wane na 'i'oo to'oru lo'oo 'i Jerusalem, na 'i'oo bobolosia mola nga 'ola lo'oo 'e lau 'ubulana ni gani lo'oo."

¹⁹ Ma la Jisas ngaia 'e orisia gaa'a maka 'ilo'oo, "Ola 'uta'i ne'e lau?"

Ma gala lamadu'aa, ma gala ka 'ilo'oo, "Ola lo'oo gila agea ala Jisas, nga wane laka'u 'i Nasaret. Nga wane lo'oo, ngaia nga profet, ngaia 'e fata 'ania tegelangaa ma ngaia ka agea ni 'ola ni 'alefosilai. God ma ta'a te'efou gila aile'a fe'enia. ²⁰ Ni fataabu ba'ita ameeru ma nga ta'a na'ona'o lo'oo, gila kwa-tea fana kwa'ilana, ma gila ka mudu'ia na 'ai folo. ²¹ Ma meru manata 'i suria ngaia no'o na'a te'e fa'amooria ta'a 'i Israel fa'asia marimae 'adauru. Ma tala'ina, nga oruna maa'e gani no'o 'i burina nga 'ola lo'oo ngaia 'e lau. ²² Mai 'imeeru meru 'alefo, tofuna fu'igeni na uguogunga ameeru, gila leka na nga giru gwa'u laka'u. ²³ Tafe'ua, ma gila 'ame agasia nga nonina. Ma gila ka ori mai, ma gila ka kwairii na'a gila agasia nga enselo no'ona, ma gala ka kwairii te'aga na'a ngaia 'e moori no'o. ²⁴ Ma tani wane ngaa'i la'u na uguogunga ameeru,

gila ka leka la'u mola na nga giru gwa'u lo'oo, ma gila ka daria ngaia 'e to'o no'o, 'ilaka'u la'u mola nga fu'igeni lo'oo gila kwairii ai. Tafe'ua mai gila 'ame agasia mola la Jisas.”

²⁵ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fagaa'a, “Molo kwek-weto 'e iiki! Ma nga manata lamoo'o 'ame 'aferu no'o fana nga fito'onga na ni 'ola laka'u ni profet te'efou gila iiria no'o mai 'i na'o. ²⁶ Gila iiria laka'u nga Kraes te'e nonifii madi, sui ma ngaia te'e bi'i ba'ita 'ania 'inato'onga ana.” ²⁷ Ma la Jisas ka fa'ananaua agaa'a 'ania ni 'ola laka'u gila alafuu 'ania suria nga Kraes 'i 'ubulana nga Girigiringa Abu lo'oo. Ngaia eta na nga girigiringa ala Moses ma nga girigiringa na ni profet te'efou.

²⁸ Ma alata gila nigi galangia no'o fanua lo'oo gila leka fai, la Jisas 'e abulo 'ilaka'u 'ani tala riufia agaa'a mola. ²⁹ Ma gala ka ruia, ma gala ka fata 'ilo'oo, “Oi nana'i madi mai fe'enia amee'e, tofunu nga gani 'e galangi logo no'o.” Ma ngaia ka leka no'o fe'enia agaa'a.

³⁰ Alata ngaia 'e nana'i no'o fana ketonga fe'enia agaa'a, ngaia ka ngaria me'e beret, ma ka baole'a fana God, sui maka niia nga beret lo'oo, ma ka kwatea fagaa'a. ³¹ Alata gala agasia ni 'ola lo'oo, God 'e alamia 'agala bi'i aga su'aai, ma ngaia 'e 'amoe no'o fa'asi 'agaa'a. ³² Ma gala bi'i alafuu kwairiu fagaa'a, ma gala ka 'ilo'oo, “Sei! Alata laka'u 'e alafuu fe'enia daa'a mai suria tala, ma ka fa'ananaua adaa'a mai 'ania nga Girigiringa Abu lo'oo, daa'a golo aile'a ba'ita.”

³³ Ma nga alata no'ona la'u mola, gala tata'e, ma gala ka ori la'u mola fani Jerusalem. Ma gala ka

daria nga akwale'e wane ma te'e ai ala Jisas fe'enia tani wane ngaa'i la'u. ³⁴ Ma ta'a no'ona 'ubulana oguogunga no'ona gila ka kwairii te'aga 'ilo'oo, “Nga Alafa ngaia 'e moori kwala'imori no'o! Ngaia 'e faata'i mai fala Saemon!”

³⁵ Ma gala ka alafuu suria nga 'ola laka'u 'e lau suria nga tala, ma nga alata gala aga su'a na alata ngaia 'e niia nga me'e beret laka'u.

La Jisas 'e faata'i fana fufu'iwane aana

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Jon 20:19-23;

Wane Ni Kwairiinga 1:6-8)

³⁶ Alata rua wane lo'oo gala alafuu mola 'ua te'aga, la Jisas ngaia 'e faata'i, ma ka ula 'i laloaga, ma ka fata 'ilo'oo faga, “Aloalonga 'e nana'i fe'eni 'amooru.”

³⁷ Ma gila ka lebe, ma gila ka ma'u 'e iiki, tofuna gila madafia gila agasia nga nunu'i 'ola.

³⁸ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo, “Olataa ne'e agea 'amooru moru ma'u? Moru sia to'o mola na rua fe'e manatanga! ³⁹ Inau lo'oo no'o. Moru agasia rua nimagu te'efou fe'enia nga rua 'a'aegu lo'oo. Moru gema to'ona madi mai nga nonigu, fana 'amooru su'aai, tofuna nunu'i 'ola 'ame to'o na ta suri fe'enia nga mariko, 'ilaka'u lo'oo moru agasia 'inau ku to'o ai.”

⁴⁰ Burina ngaia 'e iiria ni 'ola lo'oo 'e sui, ngaia ka faate'enia no'o talafurina malafa na nila laka'u na rua nimana ma nga rua 'a'aena faga. ⁴¹ Ma gila ka aile'a ba'ita ma gila ka 'alefo. Tafe'ua gwae 'ino'ona gila fitala mola 'ua, tofuna gila 'ame su'a le'a 'ua ana. Ma la Jisas ka fata la'u 'ilo'oo faga, “Moru kwatea ketonga fagu.” ⁴² Ma gila ka kwatea

nga gweii'a fana. ⁴³ Ngaia ka ngaria, maka 'ania no'o te'aga.

⁴⁴ Sike'ena ngaia ka alafuu la'u 'ilo'oo faga, “Ola lo'oo 'inau ku iiria no'o mai famooru, alata nau ku to'oru 'ua mai fe'eni 'amooru. 'Ola lo'oo te'efou laka'u gila giria suri nau 'ubulana Tagi ala Moses, ma 'i 'ubulana girigiringa na ni profet ma 'i 'ubulana Sam 'agila lau kwala'imori no'o mai.”

⁴⁵ Sui ma la Jisas bi'i 'ulasia manatalaga fana 'agila su'asuria nga Girigiringa Abu. ⁴⁶ Ngaia ka fata 'ilo'oo faga, “Gila giria suri nau, nga Kraes, nau taku nonifi, ma nga oruna gani, nau taku tata'e la'u fa'asia nga maenga. ⁴⁷ Ma ngaia 'e 'ita mai 'i Jerusalem leleka maka nigi 'ubulana fanua lo'oo te'efou, tamooru fata suria nga bulota'inga fa'asia nga rianga fana God 'ani 'olafanataa na rianga aaga 'ania latagu. ⁴⁸ Mai 'amooru no'o tamooru kwairii 'ania ni 'ola lo'oo te'efou na moru agasia. ⁴⁹ Mai 'inau talagu, taku kwatea nga Anoe 'ola Abu lo'oo Mama'a agu ngaia 'e fataarunga'i 'ania famooru. Ma tamooru mamania 'i Jerusalem, leleka ma nga tegelangaa fa'asia 'i Langi ka sifo mai fafia mooru.”

La Jisas 'e fane no'o fani Langi

(Mak 16:19-20; Wane Ni Kwairiinga 1:9-11)

⁵⁰ Sui ma ngaia ka talaiga no'o fa'asia 'ubulana fanua ba'ita lo'oo, leleka ma gila ka nigi na fanua 'i Betani, ma ngaia ka tata'ea nimana 'i langi, maka nanamate'eniga no'o. ⁵¹ Ma alata 'e nanamate'eniga mola 'ua, ngaia 'e 'akwasiga, maka fane no'o fani Langi. ⁵² Ma gila ka fo'asia 'e sui ma gila ka ori no'o fani Jerusalem fe'enia

nga aile'anga ba'ita. ⁵³ Ma gila ka nana'i mola
'i 'ubulana nga 'Ifi Abu na God fana baatafelana
God.

Fatalana God
The New Testament in the Kwaio language of the
Solomon Islands
Niu Testament long langguis Kwiaio

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kwaio

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Bible Society of the South Pacific

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

44896ada-0d8e-5039-8003-04cd19377952